T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ ANABİLİM DALI
ÇALIŞMA EKONOMİSİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISININ ANALİTİK İNCELEMESİ (KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Duygu GÜREŞCİ

KOCAELİ 2021

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ ANABİLİM DALI
ÇALIŞMA EKONOMİSİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISININ ANALİTİK İNCELEMESİ (KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Duygu GÜREŞCİ

Prof. Dr. Abdulkadir ŞENKAL

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 29.01.2021/4

KOCAELİ 2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**
ABSTRACT ..... **v**
KISALTMALAR ..... **vi**
TABLO LİSTESİ ..... **vii**
GRAFİK LİSTESİ ..... **viii**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
1. ŞİDDET KAVRAMI VE OLUŞUMU **2**
1.1. ŞİDDET **2**
1.1.1. Şiddet Tanımı 3
1.1.2. Şiddetin Sınıflandırılması 8
1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET **13**
1.2.1.Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi 16
1.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri 17
1.2.2.1. Fiziksel Şiddet 18
1.2.2.2. Duygusal (Psikolojik) Şiddet 19
1.2.2.3. Ekonomik Şiddet 20
1.2.2.4. Cinsel Şiddet 22
1.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri 24
1.2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları 28

İKİNCİ BÖLÜM
2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI HUKUKİ AÇIDAN DÜZENLEMELER **30**
2.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSLARARASI DÜZENLEMELER **31**
2.1.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 33
2.1.2. Birleşmiş Milletler Belgeleri 36

2.1.3. Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 43
2.1.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) 46
2.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSAL DÜZENLEMELER 48
2.2.1. Anayasa 49
2.2.2. Türk Medeni Kanunu 51
2.2.3. Türk Ceza Kanunu 52
2.2.4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ TOPLUMUN NASIL ALGILADIĞINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA 58
3.1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BİLGİLER 58
3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 58
3.1.2. Hipotezler 59
3.1.3. Araştırmanın Varsayımları Ve Sınırlılıkları 60
3.1.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 61
3.1.5. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Araçları 61
3.2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI 61
3.2.1. Ölçeğin Faktör Analizi 62
3.2.2. Ölçeğin Güvenilirlik Analizi 66
3.2.3. Demografik Bulgular 67
3.2.3.1. Katılımcıların Cinsiyetleri Dağılımı 67
3.2.3.2. Katılımcıların Yaşları Dağılımı 68
3.2.3.3. Katılımcıların Yaşadıkları Bölgeler Dağılımı 69
3.2.3.4. Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tipleri Dağılımı 70
3.2.3.5. Katılımcıların İlişki Durumu Dağılımı 71
3.2.4. Ölçeğe Ait Tanımlayıcı İstatistikler 72
3.2.5. Normallik Testleri 74
3.2.6. Ölçekler Arası İlişki 75
3.2.7. Fark Testleri 77

3.2.7.1. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Ölçeklerin Analizi 77
3.2.7.2. Katılımcıların Yaşları ile Ölçeklerin Analizi 78
3.2.7.3. Katılımcıların Yaşadıkları Bölge ile Ölçeklerin Analizi 80
3.2.7.4. Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tipi ile Ölçeklerin Analizi 83
3.2.7.5. Katılımcıların İlişki Durumları ile Ölçeklerin Analizi 85

SONUÇ 89
KAYNAKÇA 94
EKLER 104
ÖZGEÇMİŞ 105

ÖZET

Bir kişinin kendinden güçsüz kişilere istek ve taleplerini gerçekleştirmelerini sağlamak için uyguladığı güç ve baskıya şiddet denir. Şiddete tarihi açıdan bakıldığında insanlığın var olmasıyla birlikte ortaya çıkmış olduğu ve hiçbir zamanda sonlanmadığı görülmektedir. Bu şiddet davranışı bir kişi tarafından olabileceği gibi, bir grup ya da topluluk tarafından da olabilmektedir. Buradan anlaşıldığı üzere şiddet hayatın her alanında var olan ve insanları kötü etkileyen bir durum olmakla birlikte çok geniş kapsamlı bir konudur.

Bu nedenle bu çalışmada öncelikle şiddet konusunu tanımlayacak, ardından konu daraltılarak kadına yönelik şiddet ele alınacaktır. Araştırmanın birinci bölümünde şiddet, kadına yönelik şiddet, türleri ve tarihi incelenirken, ikinci bölümde ise kadına yönelik şiddeti engellemek amacıyla hazırlanan ulusal ve uluslararası sözleşmeler incelenecektir.

Bu çalışmanın temel amacı, gençlerin kadına yönelik şiddeti nasıl algıladıklarını belirlemek ve gelecekte kadına yönelik şiddeti azaltmak için neler yapılabileceğine dair öneriler sunmaktır. Buradan hareketle araştırmanın üçüncü bölümünde, Kocaeli Üniversitesi'nde lisans ve lisansüstü eğitim gören 271 kişiye "İSKEBE Tutum Ölçeği" ve "Demografik Bilgiler Formu" kullanılarak yapılan bu araştırmaya dair bilgiler ve bulgular verilmiştir. Araştırmanın sonunda ise yapılan araştırmanın değerlendirmesi yapılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadına yönelik şiddet, kadına yönelik şiddet algısı, gençlerin kadına yönelik şiddete karşı tutumu

ABSTRACT

Violence is the force and pressure exerted by a person to force weaker people to realize their wishes and demands. If violence is examined from a historical perspective, it is seen that it emerged with the existence of humanity and never ended. Violent behavior can be done by a person or a group or a community. As it can be understood, although violence exists in all areas of life and affects people badly, it is a very comprehensive issue.

For this reason, this study will first define the subject of violence, then narrow down the subject and discuss violence against women. In the first part of the study, violence, violence against women, its types and history, in the second part national and international conventions prepared to prevent violence against women will be examined.

The main purpose of this study is to determine how young individuals perceive violence against women and to provide suggestions on what can be done to reduce violence against women for the future. Hence, in the third part of the research, information, and findings of this research is given, which was carried out using the "ISKEBE Attitude Scale" and "Demographic Information Form", and was done with 271 people who has received undergraduate and graduate education at Kocaeli University. At the end of this study, research was evaluated, and recommendations were made.

Keywords: Violence against women, perception of violence against women, youth's attitude towards violence against women

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Yeni adıyla Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

BM: Birleşmiş Milletler

KİHP: Kadının İnsan Hakları Projesi

KSGM: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

KSSGM: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü

RTÜK: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TCK: Türk Ceza Kanunu

TDK: Türk Dil Kurumu

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Ölçeğe ait KMO ve Bartlett Testleri 62
Tablo 2: Ölçeğin Alt Boyutlarına Ait Öz değer ve Açıkladıkları Varyanslar 63
Tablo 3: Ölçek Maddelerine Ait Faktör Yükleri 64
Tablo 4: Ölçeğin Güvenilirlik Analizi 66
Tablo 5: Katılımcıların Cinsiyetlerine Ait Frekans Analizi 67
Tablo 6: Katılımcıların Yaşlarına Ait Frekans Analizi 68
Tablo 7: Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelere Ait Frekans Analizi 69
Tablo 8: Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tiplerine Ait Frekans Analizi 70
Tablo 9: Katılımcıların İlişki Durumlarına Ait Frekans Analizi 71
Tablo 10: Ölçeklere Ait Tanımlayıcı İstatistikler 72
Tablo 11: Ölçek Maddelerine Ait Tanımlayıcı İstatistikler 72
Tablo 12: Ölçeklere Ait Normallik Testleri 74
Tablo 13: Ölçeklere Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri 75
Tablo 14: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Ölçeğin Alt Boyutları Arasında Pearson Korelasyon Analizleri 76
Tablo 15: Katılımcıların Cinsiyetleri ile Ölçeklerin Analizi - Bağımsız Örneklem t-Testleri 77
Tablo 16: Katılımcıların Yaşları ile Ölçeklerin Analizi - One Way Anova Testleri 78
Tablo 17: Katılımcıların Yaşlarına Göre Tukey Post Hoc Testleri 79
Tablo 18: Katılımcıların Yaşadıkları Bölge ile Ölçeklerin Analizi - One Way Anova Testleri 80
Tablo 19: Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelere Göre Tukey Post Hoc Testleri 81
Tablo 20: Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tipleri ile Ölçeklerin Analizi - One Way Anova Testleri 83
Tablo 21: Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tiplerine Göre Tukey Post Hoc Testleri 84
Tablo 22: Katılımcıların İlişki Durumları ile Ölçeklerin Analizi - One Way Anova Testleri 85
Tablo 23: Katılımcıların İlişki Durumlarına Göre Tukey Post Hoc Testleri 86

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Katılımcıların Cinsiyetlerine Ait Frekans Analizi 67
Grafik 2: Katılımcıların Yaşlarına Ait Frekans Analizi 68
Grafik 3: Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelere Ait Frekans Analizi 69
Grafik 4: Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tiplerine Ait Frekans Analizi 70
Grafik 5: Katılımcıların İlişki Durumlarına Ait Frekans Analizi 71

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet insanlığın var olmasından itibaren günümüze kadar devam eden ve eğer engellenmezse dünyanın sonuna kadarda devam edecek olan davranışlardan biri olarak görülmektedir. Şiddet kime uygulanırsa uygulansın kötü bir davranış olmanın yanında, kabul edilemeyecek bir davranış şeklidir. Çünkü şiddet uygulanan bireye zarar veren, hem psikolojik hem de bedensel bütünlüğünün bozulmasına neden olan bir eylemdir. Şiddete maruz kalan bireyin o andan itibaren hayatına zarar veren ve kişinin ömrü boyunca psikolojik açıdan iz olarak kalacak bir durumdur. Bu nedenle şiddetin uygulanma nedeni ne olursa olsun göz yumulacak ya da kabul edilecek bir durum değildir.

Şiddet genellikle güçlü olan kişinin güçsüz olarak gördüğü kişiye istediğini yaptırma, baskı uygulama vb. nedenlerle uygulanmaktadır. Kadına yönelik şiddet ise genellikle erkekler tarafından uygulanmakta ve bu şiddet durumu kadın tarafından engellenememektedir. Çünkü kadının gücü erkeğe yetmemekte, bu nedenle de zarar görmekten kendini koruyamamaktadır. Kadınlara uygulanan şiddet aile içinde baba, amca, dayı gibi bireylerden kaynaklanmakta olduğu gibi, eş ve çocuklardan da kaynaklanabilmekte ya da kadınlara hiç tanımadıkları erkek bireyler tarafından da uygulanabilmektedir. Bu durum kadınların kendini savunmasız ve korku dolu hissetmesine sebep olmaktadır. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında kadınların korunması adına devletin adım atması ve onları savunması gerektiği görülmektedir. Bunun için devletin kadınları yasalarla koruması ve hukuki yaptırımlarla ve gerekli olduğu noktada cezalar ile şiddet uygulamaya meyilli olan bireyleri engellemesi gerekmektedir.

Bunun adına yazının devamında şiddetin ne olduğu, kadına yönelik şiddetin ne olduğu ve türleri, şiddetin tarihi, şiddetin engellenmesine yönelik dünyadaki ve Türkiye'deki yasaların ve yaptırımlarının neler olduğu incelenecektir. Bununla birlikte tezimizin ana amacı gençlerin kadına yönelik şiddet algılarının ölçülmesidir. Genç bireyler geleceğimiz olarak kabul gördüğünden, onların bakış açısı önemli olarak kabul edilmekte ve onların bakış açısının nasıl olduğu ele alınmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞİDDET KAVRAMI VE OLUŞUMU

1.1. ŞİDDET

Günümüzde sıkça gündeme gelen ve tartışılmaya başlanan kavramlardan biri olan şiddet, geriye bakıldığında insanlık tarihinin bir parçası olduğu görülmektedir. İnsanın içinde bulunduğu koşullar değişse de, bilim ve teknolojide son derece hızlı ilerlemeler yaşansa da "şiddet" sosyal, etik ve politik bir sorun olarak varlığını korumaya devam etmektedir(Ocak, 2017: s.55).

Tarihi açıdan bakıldığında toplumlar arasında şiddet, kavga ve savaş şeklinde görülmüş olup, genellikle etnik, dini veya siyasi nedenlerle ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda sadece farklı toplumlarda değil, aynı toplumun içinde bulunan gruplarında fikir ayrılığına düşerek çatıştıkları ve birbirlerine şiddet uyguladıkları bilinmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere şiddet kavramı savaş, terörizm ve etnik çatışmaları içinde barındırır(Walby, 2012: s.95-96). Ancak şiddet yalnızca topluluklar ya da halklar arasında oluşan ve geçmişte kalan bir sorun olmamıştır. Aksine şiddetin her zaman var olduğu ve var olmaya devam edeceği anlaşılmaktadır(Ünsal, 1996: s.29). İnsanın olduğu her yerde görülebilen şiddet durumu, çocuklar arasında akran zorbalığı, aile içinde aile içi şiddet (genellikle de kadına yönelik şiddet), iş yerinde patronun çalışanlarına karşı şiddeti (mobing – psikolojik şiddet) vb. şekillerde de görülmekte, hatta bu şiddet durumu sadece insana karşı olmayıp hayvanlara karşı dahi görülebilmektedir. Şiddet bu açıdan bakıldığında çok yönlü olup, bütün bireyler

rasında oluşabilen bir durum olduğu görülmektedir. Bu nedenle şiddeti genel olarak ele almak yerine özel olarak ele alınmalı ve araştırılmalıdır.

Bununla beraber şiddet yalnızca fiziksel olarak değil, psikolojik, duygusal vb. şekillerde de olabilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere şiddeti yalnızca fiziksel olarak değerlendirmek ve diğer türleri yok saymak insanların yapacağı hatalardan biridir. Şiddet ele alınırken türü ne olursa olsun göz ardı edilmemeli ve incelenmelidir. Çünkü şiddet bir toplumda huzursuzluğun artmasına neden olur ve insanlar arasındaki güveni ve toplumsal bütünlüğü zedeler. Bu yüzden de şiddet yalnızca şiddete maruz kalan bireyin sorunu değil, yaşadığı toplumun hatta dünyanın önemli bir sorunudur. Ayrıca şiddet olgusunun meydana getirdiği sonuçlar açısından ele alındığında yalnızca sosyal açıdan bir sorun olmayıp, toplumsal, politik, etik ve insan hakları açısından da sorunlar meydana getirdiği görülmüştür(Ocak, 2017: s.55). Dünyada önemli bir sorunu olan şiddet davranışlarına yaklaşılırken sorunun tetiklenmesine yönelik davranışlardan kaçınılmalıdır. Bu durumda çözüm odaklı olunmalı, şiddet durumuna engel olmaya yönelik tutumlar/politikalar uygulanmalı ve insanlara bu konuda farkındalık kazandırarak şiddete engel olunmaya ve mağdur durumda olan birey sayısı minimuma indirilmeye çalışılmalıdır. Bunun için de hem bireyler hem de toplumlar ortak çalışmalar yürütülmeli ve insanlar bilinçlendirilmeye çalışılmalıdır.

Buradan hareketle bu bölümde şiddeti daha detaylı incelemek adına konu tek tek ele alınacak ve açıklanacaktır. Öncelikle şiddetin tanımı ve sınıflandırılması yapılacak, ardından konu daraltılarak kadına şiddet açıklanacaktır.

1.1.1. Şiddet Tanımı

Şiddet tarihin başından beri tüm toplumların birer sorunu haline gelmiştir. Bu nedenle yalnızca ülkemizde değil, tüm dünyada önemli görülmüş ve şiddet kavramı dünyadaki her dilde kendine yer edinmiştir. Dünyadaki dillere baktığımızda Latincede ‘violentia’ kökünden gelmekte olup güç, sert veya acımasız kişilik

anlamlarında kullanılırken, Fransızca da birine zorla ya da güç kullanarak istemediği bir şeyi yaptırma anlamında kullanılmıştır(Doğan, 1982: s. 931).

Almancada şiddet kelimesinin anlamca karşılığı 'gewalt'tır'. Waldenfels(Aktaran: Murchadha, 2006: s.75)'e göre bu sözcüğün anlamı belirsizdir. Çünkü bu sözcük 'potestas' ve 'violentia' olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır. Anlamları genel olarak açıklanacak olursa güç ve kuvvet anlamının yanı sıra çatışmak, sınırlamak ve tehdit etmek anlamlarını da içermektedir. Ama bu kelimenin asıl önemli noktalarından biri de düzen durumunun yok sayılması anlamını da içinde barındırmasıdır(Tomba, 2009: s.126). Bu durum ilk bakıldığında yıkıcı bir şeymiş gibi algılanmasına karşılık, *kendi gerçekliğini kabul ettirme* gibi bir düzen yapıcı anlama da sahiptir. Bu nedenle Gewalt kelimesi iktidar ve hukuktan ayrı düşünülemez(Baştürk, 2012: s.1).

Eski Yunancada şiddet sözcüğü 'bia' kelimesiyle paralel olarak kullanılmıştır. Buna örnek olarak Pluton(Aktaran: Şentuna ve Babür)'un Yasalar eserinde şiddeti açıkladığı yerde bu kelimeyi kullandığı görülür. Burada bia kavramını, kuvvet, güç ve iktidar olarak ele alarak, insanları baskılamak veya kısıtlamak anlamında kullanmıştır(Liddell ve Scott, 1964: ss.150-151).

İngilizcede ise şiddetin anlamı oldukça geniş olup, iki kelimeyle ifade edilmiştir. Latinceden geçen 'violentus' kelimesi katılık, sertlik, zorlu anlamında kullanılmış olup, Wade'e göre "bir şeyin yapılma tarzını" ifade etmektedir. Diğer kelime olan 'violare' kelimesi ise incitmek, tecavüz etmek, bedene zarar vermek ve ihlal etmek anlamlarında kullanılmış olup "yapılan şeyi" vurgulamaktadır(Aktaran: Dursun, 2011: s.3).

Türkçede ise diğer dillere göre şiddet kelimesi daha dar anlamda kullanılmış olup, bir hareketin/gücün derecesi, sertlik, kaba kuvvet, duygu veya davranışta aşırılık olarak tanımlanmıştır(TDK, 2011). Tarihi açıdan bakıldığında ise, şiddet kelimesinin köken olarak 15. yüzyılda dini kaynaklar sayesinde Arapçadan Osmanlıcaya, oradan da Türkçeye geçtiği düşünülmektedir(Ünsal, 1996: ss.6-7). Bu

dönemde kullanılan şiddet kelimesi, ‘şedde’ kelimesinden türemiş, genel olarak sertlik ve katılık anlamlarında kullanılmıştır(Öztürk, 2011: s. 45).

Şiddet kelimesi yalnızca dillerde yer edinmekle kalmayıp filozoflar, araştırmacılar ve yazarlar tarafından da sıkça bahsedilmiş ve tanımlanmıştır. Bu nedenle Sosyoloji başta olmak üzere Psikoloji, Felsefe, Hukuk, Siyaset Bilimi ve Antropoloji gibi birçok sosyal bilim dalının konusu olmuş, hatta Biyoloji gibi temel bilimlerinde konusu haline gelmiştir(Taşdemir Afşar, 2015: s.716). Buradan hareketle filozofların şiddet kavramına yönelik açıklamalarını ele alacak olursak, Freud’a göre, insanlarda ‘ölüm içgüdüsü’ mevcuttur. Bu içgüdünün ise saldırganlık ve şiddet ile ilgili olduğunu ve kişinin kendine zarar veren yönü olduğunu söyleyerek, insanların bu ölüm içgüdüsü ile doğduğunu ileri sürmüştür(Aktaran: Erten ve Ardalı, 1996: s.160). Buna göre Freud, şiddetin içgüdüsel olup doğuştan var olan bir olgu olduğunu savunmuştur. Buna karşılık Archer ve Gartner(1996: s.248)’a göre şiddet davranışı, doğuştan gelen bir durum olmayıp toplumsal davranış biçimidir. Bu nedenle genetik olmadığını savunarak ortaya çıkış nedenini çevresel, durumsal ve toplumsal koşulların karmaşasına bağlamıştır. Bu bağlamda da şiddetin öğrenme yolu ile insanlar arasında aktarıldığını savunmuştur. Yani dünyaya geldiği ilk andan itibaren insanda böyle bir içgüdünün olmadığını ve insanların zamanla çevresinden gördüğü davranışlar sonucu şiddeti öğrendiğini savunmaktadır. Bu iki filozofa göre de şiddetin ‘ne’ olduğu sorusundan ziyade, ‘nasıl’ var olduğu sorusu önem kazanmış ve buna yönelik araştırmalar yapmışlardır. Bu nedenle de şiddet tanımını nasıl meydana geldiğine değinerek şiddeti açıklamışlardır.

Freidman(Akt. Taşdemir Afşar, 2015: s.726) ise şiddeti daha küresel bağlamda ele almıştır. Küresel kapitalizm döneminde yaşanılan küreselleşmenin neden olduğu yıkım ve tahribattan kaynaklı olduğunu ifade eder. Bu şiddet durumunun devlet şiddeti kadar çarpıcı ve şiddetli bir etkisi olduğunu belirtir. Friedman bu şiddet durumunu üç başlık altında şiddeti incelemiştir. Bunlardan ilki etnik şiddettir. Bu şiddet türünün sosyal-kültürel bölünmeyle ilişkili olduğunu belirtir. İkincisi proleterya şiddetidir. Bu şiddeti sınıf yapıları ve insanların geçim kaynaklarının çözülmesiyle alakalı olduğunu ve şehir merkezlerinde fazlasıyla görülen bir şiddet türü olduğunu söylemiştir. Üçüncü olarak ise daha büyük yapıların neden olduğu bir

şiddet türünden bahsetmiştir. Ulus ötesi suç şebekelerinin hareketlerine bağlı gelişen bir şiddet türü olduğundan söz etmiştir. Bu üç şiddet türünün de küreselleşme ile bağlantılı olduğunu ve ondan kaynaklandığını savunmuştur. Bunların dışında bir de eril şiddetine değinen Freidman, bu şiddet türünün de diğerleri ile ilişkili olduğunu ancak ataerkilliğin dayandığı egemenliğin doğal bir gücü olarak algılandığından söz etmiştir. Bu şiddet toplumlar tarafından normal olarak algılanmakta ve tarih boyunca varlığını koruyan bir şiddet türü olmuştur. Kadına yönelik şiddet de bu şiddetin içinde yer almakta olup, erkeklerin ekonomik ve sosyal koşullarda egemenliğini korumak için başvurduğu bir yöntem olarak düşünülmektedir.

Hannah Arendt(1970: ss.46-56)'e göre, şiddet bazı nedenlere dayansa da hiçbir zaman yasal olamayacağını, meşru savunma durumunda dahi şiddetin tartışılmaması gerektiğini savunmuştur. Şiddeti durum ne olursa olsun kötü görmüş ve sonuna kadar olmaması gerektiği savunmuştur. Siyasi açıdan ele aldığında ise, şiddet istismarı ile kuvvet kullanımının zıt kavramlar olduğunu söyleyerek, birisinin olduğu ortamda diğerinin olmadığı savunmuştur. Ona göre siyasi olarak kuvvetin zayıfladığı yerlerde şiddet artmakta hatta şiddet var olan kuvveti yok edebilmektedir. Ancak şiddet hiçbir zaman kuvveti oluşturamamaktadır. Macfarlane(Aktaran: Özerkmen ve Gölbaşı, 2010: ss.14-15) bu görüşü destekler nitelikte kuvvet ile şiddetin birbirinden farklı olduğunu belirtmiştir. Ona göre şiddet bir kişinin başkasına zorla istediği şeyi yaptırması olup bu durum yasalara aykırıdır. Ancak kuvvet kullanımında yasaya aykırılık yoktur. İki araştırmacıda şiddetin kuvvetle ilişkisini incelemiş ve tanımlarını buna dayandırarak yapmışlardır.

Yves Michaud(1986)'a göre ise, insanların birbirleri arasında karşılıklı bir ilişki kurduğu ortamlarda, taraflardan biri ya da birkaçı, diğerlerine yönelik doğrudan ya da dolaylı olarak, fiziksel, ahlaki ya da kültürel bağlılıklarına saldırı derecesi ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranması şiddeti oluşturmaktadır. Yani bu şiddetten ötürü karşı taraf ölse, yaralansa ya da hiçbir zarar görmese de bunun önemli olmadığını, yapılan davranışın şiddet olduğunu savunmaktadır.

Bourdieu ise şiddeti "sembolik şiddet" kavramı altında tanımlar. Ona göre şiddet daha belirsiz, uygulanan kişi tarafından fark edilmeyen ancak her an maruz

kalınan bir durumdur. Bunu şiddetin kibar formu olarak da izah etmiştir. Hem çok geniş kapsamlı, hem de hislerin sembolik yapısı ile kullanılan bir durumdur. Buradaki en kötü nokta ise şiddete maruz kalan bireyin bu şiddetin bilincinde olmayışı, onu fark etmeyişi ve bu nedenle kendini savunamamasıdır. Doğal olarak geliştiği düşünülen, bireyler tarafından engel olunamayan bu şiddet durumunun yaşamın her alanında var olduğunu ve herkes tarafından kullanılabildiğini düşünülmektedir(Bourdieu, 2014: s.11-13).

Taşdemir Afşar(2015: s.722) şiddeti; şiddeti yapan, şiddete maruz kalan ve şiddetin uygulanma biçimi şeklinde 3 boyutu olduğunu söylemiştir. Ancak Galtung(1969: s.168)'un şiddete bakış açısı bundan daha farklıdır. Ona göre şiddetin daha kapsamlı bir olgu olduğunu ve bu üçlemenin bir kenara bırakılması gerektiğini belirtir. Bunun nedeni olarak ise, şiddeti yapan kişinin her zaman somut biri olmayacağından bahsederek, yapısal şiddet kavramını öne sürer. Yapısal şiddet kavramını öne sürerken, şiddeti uygulayan somut biri olmadan, bireylerin potansiyel gelişiminin kısıtlandığı ya da baskılandığı durumların varlığından bahsetmiştir. Galtung'a göre tam olarak şiddet, "insani ihtiyaçların karşılanmasının önüne geçilebilecek şekilde engellenmesi, insanların ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzey daha yüksek olmasına karşılık olabileceğinden daha düşük bir düzeyde gerçekleşmesiyle insan yaşamının zarar görmesidir"(Memiş, 2015: s.176). Buna karşılık Taşdemir Afşar(2015: s.723) ise, Galtung'un bu tanımının kabul edilmesi halinde, şiddete uğrayan bireyin büyük zarar gördüğü, fiziksel şiddet, cinsel şiddet vb. şiddet türlerinin yok sayılmasına neden olabileceğini ve bunun doğru olmadığını düşünmektedir.

Dişsiz ve Şahin(2008: s.50) ise şiddet kavramını daha genel bir biçimde ele alarak, şiddeti uygulayan kişinin çeşitli menfaatler amacıyla uyguladığı, mağdura zarar veren ve haklarını elinden alan davranışlar olarak açıklamıştır. Yılmaz(2013: s.) da bu görüşü destekleyerek şiddet tanımını, bireyin maddi ya da manevi çıkarları uğruna, mağdurun haklarının görmezden gelinmesi, zarar verilmesi ya da ortasından kaldırılmasına yönelik olan davranışlar şeklinde tanımlamıştır.

Günümüzde en yaygın olarak kabul edilen şiddet tanımlarından biri ise, Dünya Sağlık Örgütü(WHO) tarafından yapılan tanımdır. Ona göre şiddet, "hedef alınan bireye, gruba veya topluma karşı kasıtlı olarak tehdit edilmesi ya da fiziksel güç uygulanması sonucunda psikolojik zarar, yaralanma veya ölümle sonuçlanma ihtimali bulunan durum" olarak tanımlanmaktadır(2002). Tanımda da belirtildiği üzere şiddet bir kişinin başka bir kişiye yönelik yaptığı ve maruz kalan kişide olumsuz sonuçlar doğuran bir davranış türü şeklinde tanımlamıştır.

Ülkemizde ise şiddet kavramı resmi olarak ilk kez 8 Mart 2012 kabul tarihli 6284 Sayılı Kanun'un 2. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre şiddet; "kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı" olarak açıklanmaktadır.

Yapılan tüm tanımlardan da anlaşılacağı üzere şiddet hiçbir zaman tek bir durumu ifade etmemiş ve çok yönlü bir kavram olmuştur. Her araştırmacı ya da yazar şiddeti kendi bakış açısı ile alarak tanımlamış ve kavram birden çok anlam ve bakış açısın kazanmıştır.

1.1.2. Şiddetin Sınıflandırılması

Şiddet olgusu çok geniş kapsamlı bir bütünü içinde barındırır. Bu nedenle şiddetin farklı şekillerde sınıflandırıldığı görülmüştür. Walby(1990: s.128)'de bu görüşü destekler nitelikte şiddet sınıflandırılması yapılırken, şiddet tanımlamalarının oldukça tartışmalı olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden şiddet konusunda herkes tarafından kabul edilen tek bir sınıflandırmanın olmadığını söylemiştir. Ancak şiddet sınıflandırmalarına ve tanımlarına bakıldığında tüm görüşler arasından en çok resmi olarak yapılmış olan şiddet tanımlarının en dar kapsamda olduğunu, bunun nedeni olarak da kesin hüküm taşımalarına bağlı olduğunu ifade etmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü 2002'de yayımladığı "Şiddet ve Sağlık" raporuna göre şiddeti üç başlık altında ele almıştır. Bunlar;

1. **Kendine Yöneltilmiş Şiddet:** Bu tür şiddette bireyin kendisi hem şiddet uygulayan hem de bu şiddete maruz kalan kişi konumunda olmaktadır. Bu durum kişinin kendisine zarar vermesi ya da intihar etmesi şeklinde görülmektedir.

2. **Kişiler Arasındaki Şiddet:** Bu şiddet türünde iki ya da daha fazla bireyin birbirlerine uyguladıkları şiddetten bahsedilmektedir. İki ayrı grup altında incelenmekte olup, bunlardan ilki aile içi şiddettir. Ev içinde meydana gelen eş şiddeti, çocuklara yönelik şiddet ve yaşlılara yönelik şiddet bu grup altında ele alınabilir. Aynı zamanda bahsedilen şiddet fiziksel olabildiği gibi duygusal şiddet, ihmal ya da istismar da olabilir. İkinci grup ise yakın akraba ve çevre şiddetidir. Bu grupta tanıdık bireyler olabildiği gibi, yabancılardan kaynaklı meydana gelen şiddet durumu da söz konusu olmaktadır.

3. **Kolektif Şiddet**: İnsanların çeşitli amaçlarla birleşerek oluşturdukları grupların uyguladıkları şiddeti ele almaktadır. Kendi içinde siyasal, ekonomik ve toplumsal olarak üç gruba ayrılmaktadır. Topluluklar tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları ve nefret suçları bu grup altında ele alınabilir(ss.79-80).

Resmi olarak yapılan tanımların dar kapsamlı olmasına karşılık, araştırmacılar şiddet konusunda detaylı araştırmalar yapmış ve kendi bakış açılarına göre şiddeti çeşitli sınıflara ayırmışlardır.

Bazı siyasal bilimciler tarafından şiddet 6 sınıfa ayrılarak incelendiği görülmüştür. Bunlardan ilki, millet bilincinden kaynaklanan şiddet eylemleridir. Buna göre çeşitli etnik, dinsel veya ırksal çeşitliliği olan toplumlarda çıkar çatışmalarının da etkisiyle oluşan içe dönüklük, yabancı düşmanlığı ve nefretin ortaya çıkması ile oluşan şiddet eylemlerini içerir. İkincisi, devrimci bireyler ile buna karşı düşünenlerin arasında meydana gelen şiddet eylemleridir. Üçüncüsü, askeri darbeler nedeniyle oluşan şiddet eylemleridir. Dördüncüsü, Öğrencilerin kendi arasında ya da çevresindekilerle çatışmasından kaynaklı oluşan şiddet

eylemleridir.Beşincisi, ayrılıkçı şiddet eylemleridir. Sonuncusu ise, seçim dönemlerinde ortaya çıkan şiddet eylemleri olarak sınıflandırılmıştır(Keleş ve Ünsal, 1996: s.92)

Bu görüşten farklı olarak, toplumbilimci Galtung(1991: s.13) da şiddeti sınıflara ayırarak fiziksel, yapısal ve psikolojik şiddetten söz etmiştir. Ona göre fiziksel şiddet insan öldürmeye kadar uzanabilen bir şiddet türü iken, psikolojik şiddet daha çok baskı, tehdit ve beyin yıkama gibi yöntemlerin uygulandığı ve uygulanan kişiye psikolojik açıdan büyük zarar veren bir durumdur. Ancak şiddetten söz ederken asıl üzerinde durduğu kavram yapısal şiddettir. Çünkü onun düşüncesine göre yapısal şiddette, şiddet uygulanan bireyin yeteneklerini küçük görme ve baskılama durumu söz konusudur. Bireyin normalde var olan potansiyel becerilerini olduğundan çok daha az olduğuna inandırarak, bireyin kendisinde güven sorunu oluşmasına ve yapabileceği şeylerin önüne engeller koymasına neden olan bir şiddet türüdür. Bu durumu şiddeti oluşturan en etkili etmenlerden biri olarak görür, çünkü kişiye dolaylı yoldan dahi olsa çok fazla zararı dokunan bir durumdur. Galtung yapısal şiddete örnek olarak; bir bölgede tüberküloz hastalığının olduğunu ve bu nedenle birçok bireyin ölebileceği bir toplumdan söz etmiştir. Bu toplumda bilim ve teknolojinin sorunu çözecek kadar gelişmiş olduğunu söylemektedir. Normalde bu durum ölümler olmadan ya da artmadan çözülebilecek bir durum olmasına karşılık, yapısal şiddetin uygulandığı bir toplum, bu duruma engel olabileceğini düşünmez ve sonunda pes eder ya da çok geç engel olmaya çalışır. Bu da çok fazla insanın kaybı ile sonuçlanan bir tablo yaratır. Bu örnekte görüldüğü gibi aslında sorun hemen çözülebilecekken aksine sorun yayılmıştır. Eğer yapısal şiddet uygulanmasa ve toplum, bilim ve teknolojisine güvenerek bu sorunu çözebileceğine inansaydı, daha rahat bir şekilde ve çok zaman kaybedilmeden tüberküloz hastalığına engel olunabilirdi(Taşdemir Afşar, 2015: s.722). Bu durumda o topluma uygulanan yapısal şiddetin varlığını göstermektedir.

Şiddet sınıflandırmasına bir başka görüş sunan Fransız araştırmacı Jean-Claude Chesnais (1981) ise yaptığı "Historie de la violence" araştırmasında, şiddet konusuna değinmiş ve şiddeti, özel ve kollektif şiddet olmak üzere 2 ana başlık altında sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmayı yaparken ise dünya polis teşkilatı olan

İnterpol'ün sınıflandırmasını temel almıştır. Ona göre özel şiddet; cürümsel şiddet ve cürümsel olmayan şiddet olarak ikiye ayrılmaktadır. Cürümsel şiddeti ise, ölümle sonuçlanan şiddet, cinsel şiddet ve fiziksel şiddet olarak üç alt başlıkta inceler. Yani bir bireyin başka bir bireye kasıtlı olarak yaptığı şiddet eylemlerini cürümsel şiddet başlığı altında toparlamış ve incelemiştir. Cürümsel olmayan şiddeti ise, intihar ve kazalar olarak açıklamıştır. Burada da bireyin kendisine zarar vermesini veya kasıtlı olarak yapılmayan ancak sonunda bireyin zarar gördüğü trafik kazaları vb. kazaları ele almıştır(Özerkmen ve Gölbaşı, 2010: ss.26-27).

Ancak araştırmacının asıl üzerinde durduğu kolektif şiddettir. Chesnais kolektif şiddeti incelerken de üçe ayırmaktadır. Bunlardan ilki iktidarın halka uyguladığı şiddettir. Buna örnek olarak devlet terörü ve endüstriyel şiddeti göstermiştir. İkinci olarak vatandaşların iktidara karşı olan şiddetini ele almış, grevler ve ihtilalleri örnek göstererek bu durumu açıklamıştır. Sonuncu olarak da en bilinen şiddet yönteminden yani savaştan söz etmiştir(Özerkmen ve Gölbaşı, 2010: ss.26-27).

Aksoy ve Odabaşı(2006) ise şiddet sınıflandırmasını çeşitli etkenlere göre farklı başlıklarda toparlamıştır. Bunlar;

1. Şiddet uygulayanın sayısına göre; Bireysel ya da kolektif şiddet olarak ikiye ayırmıştır.
2. Şiddeti uygulama nedenlerine göre; Burada ise şiddeti neden uyguladığını ele alarak töre, öfke suçları, çıkar çatışması vb. şeklinde ayırmıştır.
3. Suça yönelik olmasına göre; Burada ise şiddetin kasti olarak olup olmamasına göre değerlendirme yapmıştır. Trafik kazası gibi istenmeden olan ve adam öldürme, tecavüz gibi bilinçli yapılan suçları birbirinden ayırmıştır.
4. Şiddet durumunun kapsamına göre; Bunu ise dar ve geniş anlam olmak üzere kendi içinde ikiye ayırmıştır. Dar anlamda; Bireye fiziksel ve duygusal anlamda zarar vermek amacıyla yapılan şiddet eylemleri olarak ele almıştır. Uygulayanın mağdura çeşitli nedenlerle fiziksel şiddet uygulaması veya tecavüz etmesi bu grupta yer almaktadır. Bununla beraber kişinin intihar etmesi de kendine yönelik yaptığı bir şiddet olduğu için o da bu grupta ele alınabilmektedir.

5. Geniş anlamda ise; Bireye doğrudan uygulanmayan ancak dolaylı yollardan uygulanarak kişiye psikolojik ve duygusal zararlar veren bir şiddet türüdür. İşsizlik, sağlıksız yaşam mücadelesi ve temel ihtiyaçlardan bireyleri yoksun bırakma bu grupta ele alınabilir(Bızancır, 2014: ss.13-14).

Polat(2016: ss. 16-17) ise şiddet sınıflandırması yaparken amacına yönelik olarak iki ayrı sınıflandırma yapmıştır. Bunlardan ilki mağdur durumda kalan bireylere göre sınıflandırma yaparak, 10 başlık altında toplamıştır. Bunlar;

1. Kadına yönelik şiddet
2. Çocuğa yönelik şiddet
3. Yaşlıya yönelik şiddet
4. Akranlar arası şiddet
5. Kardeşler arası şiddet
6. Engelliye yönelik şiddet
7. Flört şiddeti
8. LGBT şiddeti
9. Mülteci şiddeti
10. Kişinin kendisine uyguladığı şiddet

İkinci olarak ise şiddet sınıflandırmasını şiddet tiplerine göre yaparak beş başlık altında toplamıştır. Bunlar;

1. Fiziksel şiddet
2. Cinsel şiddet
3. Ekonomik şiddet
4. Duygusal şiddet
5. Siber şiddet

Tüm bunlara bakıldığında çok çeşitli ve farklı şiddet sınıflandırmaları olduğu kabul edilmelidir. Bu konu ile ilgilenen her araştırmacı şiddeti kendi amacına göre yorumlayarak farklı bakış açılarını sunmuştur. Bu da bilgi çeşitliliğinin fazlalığını sağlarken, aynı zamanda ortak bir düşüncenin ve sınıflandırmanın var olmamasına da sebep olmuştur.

1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadına yönelik şiddet olgusu, şiddet kavramı gibi zor ve tanımlanması güç bir olgudur. Ancak genel bir tanımı yapılacak olursa, yaşama, sağlık, eğitim ve beslenme gibi temel insan hak ve özgürlüklerini ihlal eden önemli bir toplumsal sorun olarak tanımlanabilir(Akkaş ve Uyanık, 2016: s.37).

Uluslararası hukukta kadına yönelik şiddetin önlenmesi adına ilk defa 1993 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge yayımlanmıştır(Moroğlu, 2005: s.148). Bu bildirge de kadına yönelik şiddet, "ister kamusal ister özel hayatta olsun bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel ve psikolojik zarar ya da acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan, cinsiyete dayalı her türlü yapılan şiddet eylemi" şeklinde tanımlanmıştır(Karal ve Aydemir, 2012: s.21). Bu tanım kadına yönelik şiddet kavramı adı altında olan ilk tanımdır.

Ülkemizde de kadına yönelik şiddet ifadesi kullanılmadan önce bu durumdan, dayak yiyen kadınlar olarak bahsedilmiştir. Hatta yapılan ilk toplumsal çaptaki kampanyanın ismi ise "Dayağa karşı Dayanışma Kampanyası" olup, bu kullanımın yaygın olduğu görülmektedir(Tamgoç Yıldız, 2019: s.8). Ancak 1987'de Kanada'da, Kadının Statüsü Müzakere Derneği aracılığıyla kadın sığınma yerlerinde bulunan kadınlara anket uygulanmıştır. Bu anket çalışmasından elde edilen sonuç ise kadınlardan %80'inin dayak kelimesinden hoşlanmadığı ve bu kelimenin yaşadıkları durumu ifade edemediğini göstermiş olmasıdır. Bu çalışma kapsamında kadınlara dayak yerine hangi ifadenin kullanılmasını istedikleri sorulduğunda %41'i 'kadına yönelik şiddet' ifadesini önermiştir(Boyacıoğlu, 2016: s.127). Bunun üzerine dünya genelinde ve ülkemizde dayak kelimesi kaldırılarak zamanla yerini kadına yönelik şiddet kavramına bırakmıştır.

Kadının şiddete maruz kalması, dünya genelinde ya da sadece ülkemiz çaplı incelendiğinde ortaya çıkan sonuç değişmemekle birlikte, şiddetin en çok aile üyeleri tarafından olduğu saptanmıştır. Bu durumda şiddeti uygulayan bireye bakıldığında en

çok eşler tarafından uygulandığı görülmüştür. Uygulanan şiddetin türü ve şekli ise durumlara göre değişmekte olup, çoğu kadının hayatları boyunca en az bir kere dahi olsa şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir(Yetim ve Şahin, 2008: s.50). Bunu destekler nitelikte olan günümüzdeki çalışmalara bakıldığında ise kadınların hayatları boyunca en az bir kere eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalma oranının %10-60 arasında olduğu görülmüştür(Doğanavşargil ve Vahip, 2007: s.126).

Bu verilere karşılık aile içindeki şiddetin yaygınlığını ölçmeye yönelik yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular değişiklik göstermektedir. Bunun nedeni yalnızca araştırmanın yapıldığı yerdeki şiddet eğiliminin az olması ile alakalı olmasından çok, kadının aile içini başkasına açmak istememesi ve utanması gibi etkenler de bu sonuçları etkilemektedir(Watts ve Zimmerman, 2002).

Türkiye'de yapılmış olan başka bir alan incelemesinde, doğu bölgesi örnekleminde hayatları boyunca en az bir defa şiddete maruz kalan kadınların oranının %40, Türkiye'nin genelinde alınan örneklem grubunda ise bu oranın %35 olduğu görülmüştür(Altınay ve Arat, 2008: s.79). Yapılan başka bir araştırma da ise Türkiye geneli ele alındığında eş şiddetine uğrayan kadınların oranı %61,4 olarak saptanmıştır(Şahin, Yetim ve Öyekçin, 2012: s.28). Aynı şekilde Bursa'da il bazlı yapılan bir araştırmada ise bu oran %59 olarak bulunmuştur(Ergin ve Bilgel, 2001: ss.12-16).

Kadına şiddet oranları uluslararası bazda ele alındığında İrlanda'da bu oranın %38,4, ABD'de ise bu oranın %46,4 olduğu saptanmıştır. Bu oranların genel olarak bakıldığında Türkiye'den biraz daha düşük düzeyde oluşunun nedeni, ülkelerin gelişmişlik düzeyindeki farklılıklar ile bağlantılı olmasıdır. Gelişmiş ülkelerde kadına yönelik şiddet oranı daha azken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran artmaktadır. Bu farkın sebebi olarak da ülkelerin sosyal, kültürel, coğrafi ve ekonomik durumlarının farklı oluşundan kaynaklandığı düşünülmektedir(Şahin, Yetim ve Öyekçin, 2012: s.28).

Buna karşılık ABD'de yapılan başka bir araştırmaya göre, her 15 saniyede bir kadınlar, eşleri ya da sevgilisi tarafından şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Norveç'te yapılan araştırmaya göre ise, 20-49 yaş aralığında bulunan kadınların yaklaşık %18'i yakın çevresindeki insanlar tarafından şiddete maruz kalmakta ve her yıl 10.000 kadın fiziksel şiddet sebebiyle tedavi görmektedir. Ancak nüfusun 4 milyon olduğu düşünülünce oran olarak çok yüksek olmadığı görülmektedir(Sarı, 2010: ss.34-35).

2000 yılında İngiltere Suç Araştırmaları tarafından yapılan araştırmanın sonucunda tüm şiddet türleri içinde, aile içi şiddetin oranının %23 olduğunu göstermiştir. 2002'de yapılan bir araştırmada ise Finlandiya'daki kadınların %40'ı şiddet tehditlerine veya şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır(Bolevin, 2016: s.26).

Kadınlara yönelik şiddet kavramı toplum tarafından genel olarak fiziksel şiddet olarak algılanmaktadır. Yapılan bir araştırmada eş şiddetine maruz kalan kadınların çoğunun şiddeti fiziksel olarak tanımladıkları görülmüştür. Kadınların sadece fiziksel şiddeti, şiddet olarak algılamaları ve tanımlamaları, şiddetin diğer türlerinin farkına varmamalarına ve daha açık hale gelmelerine neden olmaktadır. Bu durum da şiddetin her türünün kaldırılmasına yönelik girişimlerde bulunulmamasına neden olmaktadır(Şahin, Yetim ve Öyekçin, 2012: s.28). Ancak kadınların maruz kaldığı tek şiddet türü fiziksel şiddet değildir. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda bu konunun üzerinde durularak diğer şiddet türlerinin de farkına varılması, yapılan araştırmaların genişlemesine ve toplumun zamanla daha geniş bir bakış açısıyla bu konuya bakmasına olanak sağlamıştır(Akkaş ve Uyanık, 2016: s.37).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 10 ülkede (Bangladeş, Etiyopya, Japonya, Tayland, Peru, Brezilya, Namibya, Tanzanya, Samao Ada Grubu, Sırbistan ve Karadağ'nın içinde bulunduğu) 2400 kadınla yaptığı görüşme sonucunda eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranının %13/61 arasında olduğu, cinsel şiddete uğrayan kadınların oranının %6/59 arasında olduğu ve duygusal şiddete maruz kalan kadınların oranının ise %20/75 arasında olduğu saptanmıştır(Bolevin, 2016: s.26). Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı bu araştırma da şiddetin sadece fiziksel olarak gerçekleşmediğini göstermektedir.

1.2.1.Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi

Şiddet olgusunda olduğu gibi kadına yönelik şiddet durumu da insanlığın varoluş sürecinin her evresinde olmakta ve olmaya da devam etmektedir. Bu durum günümüze kadar yapılmış olan çeşitli araştırmalar ile de gözler önüne serilmiştir. Yapılan bir araştırmaya göre arkeologlar, kadınlara yönelik olan şiddet durumunun 3000 yıl öncesine dayandığını tespit etmişlerdir. Yaptıkları kazılarda, erkek iskeletlerindeki araştırmada vücuttaki kırık kemik oranının %9-20 arasında değiştiği görülmüştür. Ancak kadın iskeletlerine bakıldığında durum daha kötüdür. Çünkü araştırmanın sonucunda kadınlarda kırık kemik oranı %30-50 arasında olduğu saptanmıştır. Saptanan bu kırıkların savaştan kaynaklanmadığının düşünülmesinin nedeni ise kadınların kafa iskeletlerinde bulunan kemik kırıklarından dolayıdır(Yetim ve Şahin, 2008). Bu durum araştırmacıları, erkekler tarafından kadınlara uygulanan bir şiddetin var olduğu sonucuna götürmektedir. Bu durumun şiddetten kaynaklı olduğunu destekler nitelikte olduğunu gösteren Eski Roma yazıtları, erkeklerin izin almadan oyunlara katılan ya da zina yapan eşlerini cezalandırmak, boşamak ve öldürmek hakkına sahip olduğu yazmaktadır(Aslan, 1998).

Yapılan çoğu antropolojik araştırmalar sonucu ise Papua Yeni Gine bölgesinde bazı kabileler dışında dünyanın her yerinde kadına yönelik şiddetin var olduğu görülmüştür(Yetim ve Şahin, 2008: s.48).

Orta Çağ'a gelindiğinde ise yine kadına karşı şiddete yönelik herhangi bir yaptırımın görülmediği ve erkeğin kadına şiddet uygulamasında herhangi bir sınır olmadığı görülmüştür(Dişsiz ve Hotun Şahin, 2008: s.52). Kadınlara uygulanan bu şiddet durumu dünya tarihinde çok uzun zaman devam etmiş ve buna karşılık hiçbir önlem alınmamıştır.

ABD'de ise 1884 yılına kadar erkeğin eşine şiddet uygulaması yasal olarak kabul edilmiş olup, İngiltere'de de 18. ve 19. yüzyılda erkeğin eşini kontrol etmesi adına baskı ve şiddete başvurmasına izin verilmiştir(Dişsiz ve Hotun Şahin, 2008: s.52). Hatta son yüzyıla kadar dünya genelinde erkeğin kadına şiddet uygulaması

yasal olarak görülmüş ve herhangi bir engelleme girişiminde bulunulmamıştır(İlkkaracan vd. 1996). Bu nedenle dünya genelinde, ilk olarak kadına yönelik şiddete karşı çıkan ve engellemeye çalışanlar feminist gruplar ve hükümet dışı kuruluşlar olmuştur. Ancak bu karşı çıkma durumu yeterli olmamış ve devletin desteğine ihtiyaç duymuştur. Birkaç yıl içinde devletlerde destek vermeye başlayarak kadına yönelik şiddeti durdurmaya yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır(İlkkaracan vd. 1996).

Kadına yönelik şiddet 1970'lere kadar hep dışarıdan veya uzak tanıdıklardan kaynaklı gelişen saldırı ya da tecavüz olarak bilinmekte olup bu soruna derinlemesine değinilmemiştir. O zamanlar bunu önemli görmeyen insanlar zamanla bu durumun aslında uzaktan değil yakın çevreden geldiğini fark ederek bu konuya ilgi göstermeye başlamışlardır. Ancak bu durumun bilinip insanlar tarafından anlaşılmasını sağlayan ilk feminist kadınlar olmuştur(Martin, 1981). Levinson(1990)'un 90 ayrı toplumda yaptığı araştırmalar sonucunda bu toplumlardaki kadınların %85'inin kendilerine en yakın kişi olan eşleri tarafından şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Bu da şiddetin uzak çevreden değil, kişiye yakın çevresinden geldiğini kanıtlar niteliktedir.

1.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Dünyada genel olarak insanların şiddet algısı ve farkındalığı fiziksel şiddet üzerine olmaktadır. Konu kadına yönelik şiddet olduğunda da bu algı değişmemektedir. Bu nedenle şiddete uğradığını söyleyen bir kadına sorulan ilk soru her zaman "Dayak mı yedin?" tarzı olmakla birlikte, fiziksel bir yaralanma olmadığı takdirde bunun şiddet olmadığı düşünülmektedir. Ancak kadınlara uygulanan şiddet sonuçları bağlamında değerlendirildiğinde ortaya çıkan tablo daha farklıdır. Çünkü kadınların maruz kaldığı diğer şiddet türleri de kadınlarda psikolojik ya da duygusal sorunlar yaratmaktadır. Bu durum sonucunda ise hem kendileri, hem çocukları, hem de çevresindeki insanlar olumsuz etkilemektedir(Karal ve Aydemir, 2012: s.12).

Kadına yönelik uygulanan şiddet ülkemizde bölgelere ve aile yapılarına göre değişiklik gösterse de, şiddetin olmadığı tek bir yer dahi söz konusu değildir. Şiddetin türü ve düzeyleri değişmekte, ancak şiddetin bulunmadığı bir yer bulunmamaktadır(Yörük, 2018: s.28). Bu da ülkemizin hala çok fazla gelişmesi gerektiğini gözler önüne sermektedir.

Kadına yönelik uygulanan şiddetin amacı, kadın üzerinde baskı kurmak ve kadını kontrol altında tutmak olduğundan, kadınlara yönelik uygulanan şiddet yalnızca fiziksel şiddet olmamakla birlikte alternatif davranış şekilleriyle amaca ulaşılmaya çalışılmaktadır. Bu amaca yönelik olarak aile içinde çocuklar kullanılmakta, zorlama ve tehdit ile korkutulmakta, duygu sömürüsü, küçümseme ve suçlama yoluyla baskı arttırılmakta, para verilmeyerek ve sosyal ortama çıkması engellenerek kadının kapana kısılmış hissettirmesi sağlanmaktadır(Owen, 2018). Tüm bunlar aslında kadınlara yapılan birer şiddettir ve kadınlara kötü hissettirmektedir. Bu nedenle kadınlara yönelik şiddeti kendi içinde gruplayarak ele almak daha doğrudur. Bu nedenle kadına yönelik uygulanmakta olan şiddeti fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet başlıkları altında incelenecektir.

1.2.2.1. Fiziksel Şiddet

Bir kişinin bir kadına zarar vermek amacıyla tokat atması, dövmesi, itmesi, kol bükmesi, saçını yolması ya da saçından sürüklemesi, tükürmesi, ısırması, boğmaya çalışması, tırmıklaması, vücudunda sigara söndürmesi, bıçakla ya da silahla yaralaması, sopa gibi bir alet kullanarak dövmesi, odadaki eşyaları kadına fırlatması ya da kırıp dökmesi ve en son radde olan kadını öldürmesini de kapsayan tüm bu hareketler fiziksel şiddet kapsamına girmektedir(Açıkel, 2009). Kadın ise maruz kaldığı şiddet sonucunda en çok yüz, baş, boyun, göğüs ve karın bölgelerinde yaralanmalar olmak üzere, vücutlarında morluklar, diş kırıkları ve bunun gibi birçok fiziksel rahatsızlığı yaşamaktadır(Atman, 2013: ss.333-335). Kadının maruz kaldığı hareketlerden ve tehlikeden kaçması ya da kendini koruyabilmesi sonucunda fiziksel bir yara almadan kurtulsa bile bu durum kadına karşı fiziksel şiddet uygulandığı gerçeğini değiştirmez. Bu nedenle fiziksel şiddet özetlenecek olursa, hafif, orta ya da

ağır yaralanmalara sebebiyet verebilen, sonu ölüme kadar dayanan ve şiddeti uygulayan tarafın tek amacının kadına zarar vermek ve canını yakmak olduğu bir tablodan söz edilebilir. Bu tablonun sonucunda ise kadın hem fiziksel zararlar almakta, hem de psikolojik olarak sağlığından olmaktadır.

Kadına yönelik uygulanan fiziksel şiddet en çok aile içinde rastlanmaktadır. Yapılan ulusal ve uluslararası araştırmaların birçoğu bu gerçeği gözler önüne sermekte dir(Akyıldız, 2014: s.39). Bunun nedeni de erkeklerin eşlerini korkutma ve sindirme aracı olarak kaba kuvvet kullanmasıdır(Yörük, 2018: s.29).

Eskişehir ili genelinde hamilelik sırasında yaşanılan fiziksel, cinsel ve sözel şiddete maruz kalan kadınları belirlemek amacıyla yapılan bir araştırma sonucunda, araştırmaya katılan kadınların %71.4'ü bu şiddet türlerinden en az birine maruz kaldıklarını belirtmiştir(Ayrancı, Günay ve Ünlüoğlu, 2002: s.75) Araştırma sonucunda kadınların hamile olup olmamaları fark etmeksizin şiddete maruz kaldıkları görülmektedir.

Türkiye'de yapılan başka bir araştırmaya göre, hayatı boyunca eşinden en az bir kere şiddete maruz bırakılmış kadın oranı Türkiye genelinde %35 olurken, doğu bölgesi genelinde bu oran %40'larda seyretmektedir(Altınay ve Arat, 2018: s.79). Bu araştırmada gösteriyor ki, aile yapısı ne kadar kapalıysa aile içinde kadına yönelik şiddetin oranı da aynı düzeyde artmaktadır. Ancak görüldüğü gibi fiziksel şiddetin olmadığı bir yer bulunmamaktadır.

1.2.2.2. Duygusal (Psikolojik) Şiddet

Psikolojik şiddet, bir bireyin karşısındaki kişiye baskı kurmak ve kendini yetersiz hissettirmek amacıyla düzenli olarak uyguladığı, fiziksel olmayan lakin söylenen sözlerle insanı duygusal açıdan istismar eden, duygusal ihtiyaçlarını sömüren, korkutan ve kişinin küçük düşmesine neden olan bir şiddet türüdür(Yanıkkerem, 2002). Psikolojik şiddet aynı zamanda duygusal ya da sözel şiddet olarak da ifade edilmektedir.

Buna karşılık kadına yönelik yapılan psikolojik şiddet en çok hakaret etmek, argo konuşmak, çocuklarıyla görüşmesini engellemek, özgürlüğünü kısıtlamak, sosyal çevresiyle arasındaki bağı koparmak, arkadaşlarıyla görüşmesini engellemek ve kendini geliştirmesine engel olmak şeklinde kendisini göstermektedir(Korkut-Owen ve Owen, 2008). Bunun haricinde eşler arasındaki konuşma üslubu, davranışları ve birbirlerini aşağılayıcı tavırları da duygusal şiddet kapsamına girmektedir(Karal ve Aydemir, 2012).

Aynı zamanda duygusal şiddet, aile içinde en sık görülen şiddet türlerinden biridir. Bu şiddet türünde insanın beden sağlığından ziyade psikolojik sağlığı hedef alınır. Aile içinde genel olarak bir defa değil, sürekli devam eden şekilde bağırma, korkutma, hakaret etme, tehdit etme, kıskançlık bahanesiyle kıyafete karışma ve aile/arkadaşlarla görüştürmeme, başka insanlarla kıyaslama şeklinde görülmekte olup, kadın baskı ve kontrol altında tutulmaya çalışılmaktadır(Yörük,2018: s. 30). Bu şiddet türü gözle görülür bir zarara neden olmamasına karşılık kadında psikolojik açıdan büyük zararlara neden olmakta ve kadının gelişimini engelleyerek belirli sınırlar içinde yaşamaya zorlamaktadır(İlkkaracan, 1998).

Türkiye'de 2008 yılında yapılmış olan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre, ülke genelinde kadınların %44'ü hayatlarının herhangi bir döneminde duygusal şiddete maruz kaldıklarını, %25'i de son bir yıl içinde duygusal şiddet mağduru olduklarını bildirmişlerdir. Bunu genelleyecek olursak kadınların %50'sinin hayatları boyunca en az bir kere dahi olsa eşi ya da ailesi tarafından duygusal şiddete maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.

1.2.2.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddetin en önemli etkisi kadının yaşamını etkileyerek fakirleşmesine, istediği şeylerden mahrum kalmasına ve erkeğe bağımlı hale gelmesine sebep olmasıdır(Fawole, 2008: s.167).

Ekonomik şiddete genel olarak bakıldığında, kadının ekonomik kaynaklarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen müdahaleler olarak açıklanabilir(Korkut-Owen ve Owen, 2008). Bu şiddet türü aslında her ailenin kendi dinamiğine göre şekil bulan bir şiddet türüdür. Ekonomik şiddeti aile dinamiklerine göre ele aldığımızda iki şekilde gerçekleştiği görülmektedir. İlki, kadının çalıştırılmaması ve bundan kaynaklı olarak gelirin sadece erkek tarafından getirildiği durumlarda kadınların ev ekonomisine katılmaması, kendi kişisel ihtiyaçlarını karşılayamaması, bu nedenle ailede söz sahibi olamaması gibi sonuçlar yaratan durumdur. Burada erkekler kendilerini üstün gördükleri için kendileri kişisel ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılamakta, kadına ise ev için kısıtlı bir miktar para vermekte ve kadını baskı altında tutmaktadır. Hatta işine geldiği gibi erkek aldığı ücret miktarını saklayabilmekte ve kadını bu konuda düşünmemektedir(Aktaş, 2006). İkinci durum ise tam tersidir. Kadın çalışmakta ve aldığı paraya eş tarafından el konulmakta ya da kadının parasında söz hakkını elinden almaya çalışarak baskı altında tutmaya çalışmaktadır. Bu durumda kadın çalışsa dahi rahat verilmemekte, işten atılması için çaba sarf edilmektedir(Aktaş, 2006). Erkek kadını birinci durumda pasif olarak gördüğü ve baskı altında gördüğü için kadını kendine tehdit olarak algılamazken, ikinci durumda yani kadın çalışırken, özellikle de kendisinden daha fazla maaş alıyorsa tehdit olarak algılamakta ve üzerlerindeki baskı ile hayal kırıklığını üzerinden atmak istemektedir. Bu da erkekleri fiziksel ve psikolojik şiddete yönlendirmektedir(İçli, 1994: s.13).

Bu durumlarda erkek çalışıyor da olabilir, çalışmıyor da. Ancak ekonomik şiddetin en çok yaşandığı zamanın erkeklerin çalışmadığı zaman olduğu gözlemlenmiştir(Kemerli, 2003). Bunların dışında ise kadını istemediği bir işte zorla çalıştırmak, kadının mallarına el koymak, evin ya da çocukların masraflarını karşılamamak ve kadının çalışma özgürlüğünün elinden alınması da ekonomik şiddete örnektir(Yörük, 2018: s.29).

Kadınların maruz kaldığı ekonomik şiddeti oluşturan sadece erkekler değil, aynı zamanda devlette buna sebep olmaktadır. Devletin uygulamadaki eksiklikleri bu şiddete yol açmakta ve kadınları yıpratarak ruhsal açıdan bunalıma sürüklemektedir. Devletin kadına karşı yarattığı ekonomik şiddet iki şekilde görülmektedir. Bunlardan

ilki, işgücü piyasasındaki, eğitimdeki, siyasetteki ve karar mekanizmalarındaki eşitsizlikler ve kadınlara yönelik yapılan ayrımcılıklar nedeniyle kadınları düşük ücretli ve statüsü düşük olan işlere yönlendirerek, kadınları ucuza çalışmaya zorlayarak ekonomik güç elde etmesini engelleyici uygulamalarda bulunmaktır. İkincisi ise, kadının kendine ait sosyal güvencesinin olmaması, devletin bu konuda uygulamadaki açıkları ve sağlık sigortasının, çocuk yardımının vb. desteklerin verilmiyor oluşu kadının devlet tarafından uğradığı diğer ekonomik şiddettir. İki durumda da kadın sosyal güvenlik açısından yeteri kadar korunamamakta, desteklenmemekte ve erkeğe ya da aileye bağımlı olarak yaşamak zorunda kalmaktadır(Sarıcı, 2013: s.22). Kadınların maruz kaldığı bu şiddet aynı zamanda diğer şiddet türlerinin de meydana gelmesine zemin hazırlamaktadır.

Türkiye'de 2008 yılında yapılan Aile içi şiddet araştırmasına göre, kadınların %23'ü eşi ya da birlikte olduğu kişi tarafından işten ayrılmasının istendiği ve çalışmasının engellendiğini ifade etmiştir. Yapılan başka bir araştırma da ise, kadınlar kendilerine sorulan "Bir işte çalışma imkanınız olsa eşleriniz size engel olur mu?" sorusuna karşılık araştırmaya katılan kadınların %36'sı "Evet, engeller." şeklinde cevap vermiştir(Altınay ve Arat, 2007).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından, kadınlara kazandıkları para üzerinde söz haklarının ne kadar olduğu konusunda yapılan Türkiye nüfus ve sağlık araştırmasında, kadınların %10'u hiç söz hakkına sahip olmadıklarını dile getirirken, yaklaşık %38'i paranın kendilerine ait olduğunu ve kendileri ne yapacaklarına karar verdiklerini ifade etmişlerdir. Kalan %50'lik kısım ise paranın harcanmasında söz sahibi olduklarını ancak nasıl harcanacağına yönelik kararı eş ya da aileleri ile birlikte verdiklerini dile getirmiştir(2003: s.38).

1.2.2.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet en genel anlamıyla, baskı kurma, tehdit etme ve sindirme amacıyla cinselliğin kullanılması olarak açıklanabilir(Sezgin, 2007). Daha detaylı inceleyecek olursak kişinin rızası dışında cinselliğe zorlanması, maruz kalması ya da

sözel olarak dahi olsa bunu isteği dışında duymasına dayanmaktadır(Sarıcı, 2013: s.23). Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri'de cinsel şiddet; evlilik içi tecavüz, cinsel organı dağlama, toplum içerisinde meydana gelen tecavüz, taciz, ensest ilişki, zorla fahişe olarak çalıştırılma ve zorla evlendirme gibi konuları içerdiği gibi, evli bulunduğu kişi dahi olsa kadına istemediği zaman içinde, istemediği yerde, istemediği şekilde cinsel birlikteliğe zorlamak ve çocuk doğurmak için baskı yapmak da bu şiddet türüne girmektedir(1993).

Türkiye Psikiyatri Derneği'nde kadın ruh sağlığı bilimsel çalışma birimi koordinatörü olan Prof. Dr. Şahika Yüksel'e göre ise, kadının engel olamayacağı ve istemediği durumda yaşamakta olduğu her türlü cinsel uyaran durumunu cinsel şiddet kapsamında ele almaktadır. Buradan hareketle cinsel şiddete farklı bir bakış açısından bakacak olursak, cinsel şiddetin en hafif şeklinin sözel ya da mimik yoluyla ifade edilen mesajlar olduğu söylenebilir(Sarıcı, 2013: s.23).

Cinsel şiddetin başlangıç noktası çok eski ve tarihin başlangıç noktasıyla eşdeğer tutulmakta olup tam zamanı bilinmemektedir. Çoğu araştırmacıya göre tarihinin tam olarak bilinmeme sebebi, bu tür şiddetin mağdur tarafından anlatılmasının çok zor olması ve mahrem olarak görülmesidir. Bu mahrem anlayışı ise aile kavramından kaynaklanmaktadır. Toplumlara ve özellikle de bizim kültürümüze göre aile kurumu özeldir ve içeride olanların dışa taşınması yanlıştır. Bu nedenle de en çok cinsel şiddet yaşanan yer olan aileler, gizlilik ve mahremiyet adı altında kapalı kutu olarak kalmakta ve mağdur olan kadınlar bu durumu kimseye anlatamamaktadır. Kadınların bu durumu dışa yansıtamamasının diğer bir nedeni ise ülkemizde başvurabilecekleri adli ya da tıbbi mekanizmaların tam olarak kurulamamış olmasıdır. Bu konu üzerine ülkemizdeki yasaların yetersizliği ve kadını koruyamayışı, bir de adli yargıya başvuru sürecinde kadınlara tecavüzü ispatlama zorunluluğu koşması, mağdurlarda psikolojik olarak bunalıma neden olmakta ve bu konu üzerine gitmemelerine neden olmaktadır(Oskay ve Dikencik, 2005). Bu nedenler yüzünden aile içinde akrabalar tarafından yapılan cinsel şiddet türü olan ensest ile eşler tarafından yapılan zorla birlikte olma ve evlilik içi tecavüz durumu mağdurlar tarafından anlatılmadığı ve aile içinde bu konuların üstü örtüldüğü için cinsel şiddet bilinmemekte ve buna engel de olunamamaktadır(Çetiner, 2006).

Bu durum kadının aile içindeki şiddet algısını belirlemek amacıyla yapılan bir araştırmada da kendini göstermektedir. Yapılan araştırma sonucunda kadınlar aile içindeki şiddeti %59.7 oranında fiziksel şiddet, %47.4 sözel şiddet ve %21.4 duygusal şiddet olarak tanımlamışlar ve hiçbiri cinsel şiddetten söz etmemiştir(Güler, Tel ve Özkan-Tuncay, 2005). Cinsel şiddetin hiç olmamasından mı kaynaklı, yoksa bunu mahremiyet algılarından ötürü mü söylemedikleri ise bilinmemektedir. Her şeye karşılık toplumumuzda genel olarak özellikle de aile içindeki cinsel şiddetten söz edilmesinden kaçınıldığı bilinmektedir.

1.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddet davranışının nedenleri birçok açıdan incelenmesi gereken bir konudur. Çünkü insan kapsamlı ve karmaşık yapısı sebebiyle tek bir bakış açısıyla anlaşılabilecek bir sisteme sahip değildir. Bu yüzden şiddeti ele alırken psikolojik, kültürel ve toplumsal nedenleri ele almak gerekir.

Şiddet davranışına ilk olarak psikolojik açıdan bakılacak olursa, birkaç kuramdan söz etmek mümkündür. Bunlardan ilki olan Sigmund Freud'un psikanalitik kuramına göre saldırganlık farklı zamanda farklı şekillerde ele alınmıştır. İlk zamanlar saldırganlık önemsenmemiş olmasına karşılık daha sonradan çok daha fazla önem kazanmıştır. Bunun nedeni Freud'un Birinci Dünya Savaşı sırasında gördükleri üzerine saldırganlığı yeniden ele almak istemiş olmasıdır. Bu sayede son dönemde düşüncelerinin değişmesiyle birlikte saldırganlığı temel bir içgüdü olarak kabul etmiştir. Saldırganlığı açıklarken ise, nedeni olarak bireyin benliğini göstermiştir. Saldırganlığın insanda doğuştan gelen bir durum olduğuna değinerek bireylerde hep var olan ve dışa vurumu şiddet, kaba kuvvet ve baskı olarak ortaya çıkan davranışlar bütünü olduğunu öne sürmüştür(Özmen, 2016: ss. 45-46). Bu kuram çerçevesinde ise kadına yönelik uygulanan şiddetin nedeni olarak, erkeklerin içindeki saldırganlık içgüdüsünden kaynaklı olduğu ortaya konmaktadır.

Engellenme-Saldırganlık hipotezine göre ise saldırganlığın oluşmasının iki nedeni vardır. Bunlardan ilki, bir bireyin yapmak istediği herhangi bir davranışın

engellenmesinin öfkeye sebep olması ve bireyin bu öfkesini dışarıya şiddet uygulayarak göstermesidir. İkinci nedeni ise, öfke ve saldırganlığın doğuştan gelen bir dürtü olmasıdır(Atkinson vd. 1993). Bu teori kadına uygulanan şiddet açısından ele alınacak olursa da, bir kadının erkeğe karşı gelmesi ya da isteklerini yerine getirmemesi sonucunda erkek tarafından şiddete maruz bırakılmaktadır.

Sosyal öğrenme kuramına göre ise, birey ailesinde ve çevresinde gördüğü hareketleri taklit yoluyla öğrenerek kazanır. Buradan hareketle saldırganlık ve şiddet davranışlarını da çevresindeki insanlardan gözlemleyerek öğrenmiş ve bunu kendi benliğini algılayışına göre karşılaştırarak kendisine kazandırmaktadır(Aktaran: Baron, Bryne ve Kantovitz, 1981). Her birey kendi karakteri ve benliğine göre algılayıp, öğrendiklerini farklı şekillerde uyguladığı için bir olay karşısında çok farklı şekillerde öfke ve saldırganlık davranışı gösterebilmektedir. Bireylerde oluşan bu öfke durumu ise, bireyin saldırganlaşmasına ve şiddet davranışlarına sebep olmaktadır. Aynı şekilde kadına yönelik şiddet davranışları da bunlardan kaynaklı olarak ortaya çıkabilmektedir.

Bu kuramlar dışında, şiddetin sebeplerinin belirlenmesi için kullanılan modellerden en yaygını ekolojik modeldir. Bu modelde temel olarak anlatılmak istenen kadınlara yönelik şiddetin nedeni, sosyal çevrenin farklı düzeylerindeki etkenlerin birbirleri ile etkileşimi sonucunda oluşmasıdır(Heise, 1998: ss.262-290). Bu modele göre bireyi etkileyen üç ortam vardır ve bu şekil iç içe geçmiş dört yuvarlaktan oluşmaktadır. Buna göre en küçük merkezdeki daire bireyin kendisini yani tutum ve davranışlarını içeren ilk halkayı oluşturur. İlk halkanın etrafını saran ikinci halka ise şiddeti uygulayan asıl çevreyi tanımlar. Yani aile, akrabalar ve yakın çevreyi ifade eder. İkinci halkayı çevreleyen üçüncü halka ise bireyin arkadaş ortamı, işyeri ve sosyal çevresini içerir. Son halka ise en dış halka olmakla birlikte toplumu yani sosyal ve ekonomik çevreyi genel olarak belirtir(Polat, 2016: s.17). Bu dört halkadan ilk halka olan bireye en yakın olan halka şiddetin en büyük nedeni ya da uygulayıcısı iken, halka uzaklaştıkça şiddetin nedeni olma durumu giderek azalır. Ancak ne olursa olsun bu dört halka da şiddetin başlıca ya da dolaylı olarak sebeplerini oluşturur.

Bir filozof olan Hanna Arendt ise şiddetin bir nedeni olabileceğinden ancak ortaya çıkan bu şiddet durumunun yasal olmadığını, siyasal olarak gücün var olmadığı bir toplumda şiddetin arttığını ve şiddet ile gücün birbirleri ile zıt ilişkisi olduğunu söylemiştir.(1970: s.52-56). Yani güçlü olmayan devletlerde ve yasalarla kadınları koruyamayan toplumlarda kadına yönelik şiddetin daha fazla olduğunu işaret etmekte olup, bu durum günümüzde de hala varlığını korumaktadır. Bu durumda kadına yönelik şiddetin var olmasının nedeni olarak devletin adaleti sağlayamaması ve kadınları yeterince koruyamadığını göstermek yanlış olmaz.

Kadına yönelik uygulanan şiddetin nedenlerine toplumsal açıdan bakıldığında, dünyada çoğu toplumlarda erkeklerin egemen konumda oldukları görülmekte olup; hukuki, ekonomik, siyasi, toplumsal ve hatta eğitim alanlarında erkekler daha çok söz sahibi olduğu ve kadınların da erkeklere bağımlı konumda bulunduğu görülmüştür. Bu durumun ise kadınlara yönelik ayrımcılığı meydana getirmekte ve bir çeşit kadına yönelik şiddetin oluşumuna zemin hazırlamaktadır(Yörük, 2018: s.46) Kadınların erkeklere bağımlı olan durumu ve erkeklerin üstünlük kurma isteği ise kadına yönelik şiddetin ana nedenlerinden birini oluşturmaktadır.

Başka bir görüşe göre şiddetin nedenleri üç ana teori altında toparlanmaktadır. Bunlardan ilki şiddetin nedeni olarak bireysel sebepleri değerlendirirken, bireyin kişisel özelliklerini ve biyolojik etmenleri temel alır. İkinci teori ise şiddetin nedeni olarak ailesini ve yaşadığı çevreyi odak noktası alarak, burada gördüğü ve yaşadığı olayların psikolojik olarak etkilediğini ve bunun şiddete neden olduğunu ileri sürer. Üçüncü teori ise, daha geniş bir perspektiften bakarak toplumsal ve sosyal yapının şiddetin nedeni olduğunu ileri sürer(Sever, 2012: s.22).

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından Aralık 1993 - Aralık 1994 tarihleri arasını kapsayan bir araştırmada, şiddeti uygulayan kişinin ifade edişine göre şiddet nedenleri sırasıyla şunlardır:

- Kadının itaat etmemesi,
- Çocukların yaramazlığı,
- Kadının kocasının alkol içmesine karışması ve
- Diğer nedenlerdir(1995: s.144)

Aynı araştırmada, şiddete maruz kalan kadınlara göre bu şiddetin nedenleri ise en çok etkileyenden aza doğru sırasıyla şunlardır:

- Maddi güçlükten kaynaklanan sorunlar,
- Kocanın aşırı sinirli olması,
- Kocanın akraba çevresinin kışkırtmaları,
- Kocanın aşırı alkol kullanımı,
- Kadının dik başlı olması ve
- Kocanın aşırı kıskanç olmasıdır(1995: s.143)

Bu araştırmaya bakıldığında iki açıdan da elde edilen veriler günümüzde anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 2014'te yaptığı başka bir araştırmada, kadınların gözünden şiddet nedenlerine bakıldığında diğerlerinden farklı olarak erkeklerle kadınlar arasındaki yaş farkı, kadın ile ilgili nedenler ve dedikodu eklenmiştir. Kadın ile ilgili nedenden kasıt ise kadının kendini bu şiddetin nedeni olarak görmesinden kaynaklanan durumlar için kullanılmıştır. Geçen 20 yıllık bir zaman diliminde şiddetin nedenlerinin değişmemiş olduğu gözlemlenmiş, anlamlı tek farkın şiddet nedenlerindeki ilk sıranın 'erkeğin ailesi ile sorun' olduğu görülmüştür(2015: ss.149-150).

Tüm bunların dışında kadına yönelik şiddetin en ağır şekli olan kadınları öldürmenin de şiddeti uygulayanlar açısından nedenleri vardır. Bu ürettikleri nedenler her ne kadar kabul edilebilir olmasa da şiddeti uygulayanlar açısından bir nedendir. Bunun nedenlerini incelediğimizde karşımıza başlıca iki sebep çıkmaktadır. Bunlardan ilki erkeklerin namus algısının çok uç noktalarda olmasından kaynaklanmakta iken, diğer neden ise kıskançlıktır(Owen, 2018: ss.9-16). İki sebepte aslında kadınları baskılamanın, öldürmeye teşebbüs etmenin ya da öldürmenin bir nedeni olarak kabul edilemeyecek kadar gerçek dışı olsa da, günümüzde hala bu nedenlerle kadınlara yönelik şiddet uygulanmaya devam edilmektedir.

1.2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları

Kadına yönelik şiddetin asıl amaçlarından biri baskı uygulayarak kadını kontrol altında tutmak olduğundan sonuçları arasından en önemlisi de kadınların insan haklarını ve fırsat eşitliğini kullanamaması olduğu söylenmektedir(TBMM Raporu, 2006: s.103). Kadın hangi tür şiddete uğramış olursa olsun, üzerinde hissettiği baskı nedeniyle doğuştan var olan haklarını kullanamamakta ve her insanın yaşaması gerektiği gibi özgür ve kendi tercihlerini kendi yaptığı bir hayata sahip olamamaktadır.

Bununla birlikte maruz kaldıkları şiddetin kadınlar üzerinde sosyal ve ekonomik sonuçları olduğu da gözlenmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında kadınların topluma katılmakta zorluk çektiği, ekonomik ve sosyal açıdan oluşturdukları ortam kısıtlandığı ve özgürce dışarı çıkamadıkları, çalıştığı işlerde çalışamadıkları veya ayrılmak zorunda kaldıkları gözlenmektedir. Kadınların işe devam ettiği durumlarda dahi genellikle düşük ücretli olarak çalıştıkları ve yaşam refahlarının düşük olduğu görülmektedir(KSGM, 2008: s.38).

Bununla birlikte fiziksel şiddet sonucunda kadınlarda morluklar, yaralanma, kafa travmaları, sindirim sistemi bozuklukları, kemik kırıkları, kronik leğen kemiği ağrıları, baş ağrısı ve migren, böbreklerin rahatsızlanması ve astım ile kronik akciğer rahatsızlıkları görülmektedir(Öztürk, 2011: s.40). Görülen bu rahatsızlıklar kısa süreli ve geçici olabildiği gibi, uzun süreli ya da kronik hastalık şeklinde de görülebilmektedir. Bir de bunların dışında fiziksel ve cinsel şiddet sonucunda meydana gelen rahim yaralanmaları, çocuk düşürme, cinsel isteksizlik ve istenmeyen gebelik durumları ile de karşılaşılabilmektedir(Yörük, 2011: s.36).

Yaşanan tüm şiddet türlerinin ardından bir de kadınlarda psikolojik etkiler meydana gelmektedir. Bu psikolojik etkilere göz atıldığında kadınların şiddete aynı şekilde öfke ve şiddet davranışıyla karşılık verme isteği, depresyon, panik bozukluk ve travma sonrası stres bozukluğunun bu etkilerden bazıları olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte travma sonrası stres bozukluğunun bir alt kolu olan hırpalanmış kadın sendromu, şiddet sonrası kadınlarda sık görülebilen hastalıklardandır. Bu

sendrom kendini şok, reddetme, içe kapanma ve korku ile kendini göstermeye başlamakta, ardından kaygı, yorgunluk, uykusuzluk, yeme bozuklukları ve depresyon ile devam etmekte olan uzun süreli, tedavi edilmediği takdirde ise hayat boyu devam eden bir rahatsızlıktır. Bu nedenle bazı araştırmacılara göre şiddet sonrası meydana gelen psikolojik rahatsızlıklar çok önemlidir(Köşgeroğlu, 2009: s.115).

Tüm bunların dışında şiddet, kadınları en ağır düşüncelere sürükleyebilmekte, intihar fikri, ölümüne yemek yeme ya da yememe isteği ile alkol ve madde kullanımına/bağımlılığına neden olmaktadır(Öztürk, 2011: s.41). Tüm bu etkilerin en kötüsü, en istenmeyeni ve geri dönüşü olmayan sonucu ise ölümdür(Yörük, 2018: s.36).

Tüm bu sonuçlarla birlikte kadına uygulanan şiddet aile içinde oluyorsa, aile dinamiğini bozuyor, ailedeki huzurun yok olmasına, tartışmaların başlamasına, kadının aile içindeki görevlerini yerine getirememesine, kadının hissettiği rahatsızlıkların aileye yansımasına ve sonunda şiddetin devamlı oluşuna ya da boşanmaya kadar uzayan kötü bir sonuç meydana getirmesine neden olmaktadır. Eğer boşanmak isteyip de çeşitli nedenlerle ayrılamayan ailelerde ise sonuç ciddi yaralanmalar ve ölüme kadar uzayabilmektedir(Kocacık, 2004: s.113).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI HUKUKİ AÇIDAN DÜZENLEMELER

Bir kişinin ana rahmine düştüğü ilk andan, öldüğü son ana kadar geçen süre boyunca kişilerin sadece insan olmalarından kaynaklanan ve insanlar arasında hiçbir ayrım yapılmadan herkese tanınan insan hakları, bireylerin sahip olduğu en önemli ahlaki hakları oluşturmaktadır(Donnelly, 1995: s.22).

Bu hakların oluşumu ve gelişimi Galtung'a göre Batı'da yaşanan bazı çatışmalar sayesinde gerçekleşmiştir. Bu çatışmaların ilki aristokrasiye karşı çıkan burjuvazi arasında gerçekleşmiştir. Ardından burjuvaziye karşı kendini savunan köylü ve işçi sınıfı arasında meydana gelmiştir. Teknokrasiye karşı koyan kadınlar, çocuklar ve doğa bu çatışmalardan üçüncüsünü oluşturmaktadır. Galtung'un bahsettiği son çatışma ise Batılı olmayan insanların Batı'ya karşı olan mücadelesi olarak sınıflandırmıştır(Galtung, 1999: ss. 2-195). Galtung'un bahsettiği bu çatışmalar sayesinde günümüzdeki insan hakları elde edilmiş ve bunun için zamanında çok çaba sarf edilmiştir.

Kazanılmaya çalışılan insan hakları içinde üçüncü devri oluşturan kadınların verdiği savaş ise ayrı bir yer tutmaktadır. Kadınların kendilerine yönelik hakları elde etmesi günümüzde insan hakları içinde ayrı bir alt başlık olarak ele alınmakla birlikte, aslında insan haklarından farksızdır. Çünkü o zamanlar kadın hakları ayrı bir olay olarak değil, insan hakları bağlamında elde edilmeye çalışılmış haklardır. Ancak

kadınların elde ettiği haklar her zaman daha zor olmuş ve başlarda "üvey evlat" muamelesi görmüştür(Donnelly, 1995: s.234).

Aslında bakıldığında kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık tarihin her döneminde var olmasına karşılık aile içinde olduğu ve insanların ataerkil zihniyette olması nedeniyle son yetmiş yıla kadar gündeme gelmemiş ve önemsenmemiştir. İnsan haklarının evrensel olarak tanınması ve gelişimi ile ancak gündeme gelebilmiş ve bunun üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır(Moroğlu, 2012: s.359).

Bunun üzerine hem uluslararası, hem de ulusal bağlamda kadın haklarına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların başlangıcı Batı da gerçekleşmiş olup, ardından küresel bağlamda ele alınmış ve diğer ülkeler tarafından da kadın hakları üzerinde durulmaya başlanmıştır.

2.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

İnsan hakları doktirini, 17. yüzyılın sonu ile 18. Yüzyılın başında gelişmeye başlamış, insanların temel yaşam haklarını kapsayan, vazgeçilemez ve devredilemez hakları oluşturmaktadır. Bu haklar 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Evrensel Bildirgesi ile birlikte ilk kez resmiyet kazanmıştır(Şener, 2011: s.21).

Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın araya girmesi ile ortaya çıkan durum insan haklarının tamamen çiğnenmesi ve insan onurunun ayaklar altına alınmasına neden olmuştur. Bu süreçte faşistçe rejimlerin insanlık dışı uygulamaları insan haklarının yalnızca ulusal boyutta ele alınarak çözülemeyeceğini göstermiştir. Bunun sonucunda insan haklarının uluslararası boyutta alınma gerekliliği ortaya çıkmış ve savaş sürerken gündem haline gelmiştir(Anayurt, 2004: s.30). İnsan haklarının uluslararası boyutta görüşülüp ele alınmasını dile getiren ilk kişi ise 1941'de ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt olmuştur. Bunu dile getirirken ikinci dünya savaşı sürmekte olup, o savaş sürecinde yapmış olduğu konuşması "Dört Özgürlük Demeci"

olarak kayıtlara geçmiştir. Konuşmasında dört tür özgürlüğü ele alarak, korkudan kurtulma, yoksulluktan kurtulma, ifade ile din ve vicdan özgürlüklerinden söz etmiştir. Bu özgürlüklerin sadece bir ulusun kendi içinde sağlayamayacağını, dünya barışının olması gerektiğini ve bunun için dünyadaki tüm ülkelerin çaba harcanması gerektiğini söyleyerek barışa duyduğu özlemi dile getirmiştir(Civelek, 1992: s.383). Bunun ardından Roosevelt ilk adımı bir Amerika savaş gemisinde İngiltere Başkanı Winston Churchill ile buluşarak atmıştır. 14 Ağustos 1941'de buluşmayı gerçekleştiren iki başkan tarafından savaşta uygulanacak olan ortak strateji hakkında görüşülmüştür(Gemalmaz, 2013: ss.320-321). 8 maddeden oluşan Atlantik Şartı'nda dünya barışından söz edilmiştir(Atlantic Character, 1941). Dünyanın ve ülkelerin güvenliğinden söz edilerek uluslararası bir güvenlik sisteminin kurulması hakkında ilk konuşma yapılmıştır(Döner, 2003: s.22). Yapılan bu konuşmalar faşizmi yenmek amacıyla başlamış ve BM'nin habercisi olmuştur(Gemalmaz, 2013: ss.322).

Bunun ardından olan ilk gelişme ise 1 Ocak 1942 yılında 27 ülkenin birleşerek Washington'da imzaladığı Birleşmiş Milletler Bildirisi'dir(Declaration by the United Nations, 1942). Bu bildirinin Atlantik Şartı'ndan farkı, imzalayan devletlerin birlikte hareket ederek diğer devletlerle savaşacağını ilan etmesi olmuştur(Dönmez, 1985: s. 239). Bu bildiride değinilen ana noktalardan biri de özgürlüğün ve bağımsızlığın yalnızca ülkelerin kendisi için önemli olmadığı, başka ülkelerdeki insanlarında özgürlükleri ve bağımsızlıkları için savaşmaları gerektiğidir. Bu düşünce de ortak hareket etme isteğini güçlendirmiştir. Bildiriye 24 Şubat 1945 yılında Türkiye'nin de imza atmasıyla birlikte, toplamda 21 ülke daha imza atarak kabul etmiş bulunmaktadır(Özçoban, 2018: s.47).

Bu olayların ve İkinci Dünya Savaşı'nın ardından küresel çapta oluşan barışın devam ettirilmesi ve korunması, var olan ayrımcılığın ortadan kaldırılarak daimi bir barışın ve herkes için geçerli olan bir eşitliğin sağlanabilmesi için 1945 yılında Birleşik Milletler Teşkilatı kurulmuştur(Demirkır-Ünlü, 2012: s.2). Uluslararası düzlemde insan haklarının ele alınması ise yine aynı yılda imzalanan Birleşmiş Milletler Antlaşması ile olmuştur. Bu antlaşmanın ardından 1948 yılında imzalanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve 1950 yılında imzalanan İnsan Haklarının ve

Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşme ile de insan hakları gelişmeye başlamıştır(Bolevin, 2016: s.33).

1789 Fransız ihtilali döneminden başlayarak günümüze kadar kadınlar da, insan hakları çerçevesinde erkeklerle eşit haklara sahip olabilmek için mücadelelerine devam etmişlerdir. Bu mücadele sonucunda ise kadınlar çabalarının ilk karşılığını İkinci Dünya Savaşı'nın ardından devletlerarasında yapılan antlaşmalarla alabilmişlerdir(Demirkır-Ünlü, 2012: ss.1-2). Birleşmiş Milletler Teşkilatının kurulmasının ile birlikte bu kuruluşa bağımlı ana kollarından biri olan Ekonomik ve Sosyal Konsey'e bağlı olarak iki Komisyon kurulmuştur. Bunlardan ilki 18 üyeden oluşan İnsan Hakları Komisyonudur(Anayurt, 2004: s.31). Bu komisyon çalışmalarına hemen başlayarak İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin taslağını hazırlamışlardır. Bu taslak BM Genel Kuruluna sunulmuş, 1948'de 48 olumlu oy (Türkiye'de olumlu oy verenlerin içinde bulunmaktadır) ve Sovyetler Birliği, Polonya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Beyaz Rusya, Suudi Arabistan, Ukrayna ve Güney Afrika Birliği'nin verdiği 8 çekimser oy ile kabul edilmiştir(Özçoban, 2018: s.49). Diğer kurulan komisyon ise, Kadın Statüsü Komisyonudur. Bu komisyon aracılığıyla günümüzdeki kadın haklarına yönelik gelişmelerin temelleri atılmıştır(Demirkır-Ünlü, 2012: s.2).

Tarihi süreç açısından bakıldığında insan hakları ile kadın hakları aynı gelişim seyri gösteriyor gibi görünse ve insan hakları konusunda yapılan belgelerde cinsiyet ayrımı olmadığı düşünülse de, aslında uzun bir süre boyunca kadınlara yönelik olan sorunlarla ilgilenilmemiştir(Bolevin, 2016: s.33).

2.1.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

1948 yılında imzalanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi genel olarak bakıldığında tüm insanların hakkını savunan, koruyan ve kadın-erkek eşitliğini ön planda tutan belgelerden biridir. Bu bildirge insan haklarının olgunlaşmasında ve yasa önünde kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında önemli adımlardan birini oluşturmaktadır. Bildirgenin içeriğine bakıldığında, kadın-erkek eşitliği üzerinde durulduğunu, madde 1 ve madde 2'den anlamaktayız.

"Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdanla donatılmışlardır, birbirlerine kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar." (Madde 1)

"Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayrım gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir…" (Madde 2)

Bu maddelerde de görüldüğü üzere tüm herkesin birbirine eşit oluşundan ve ayrım yapılamayacağından söz etmesi, kadın-erkek ayrımının da olmaması gerektiğini içinde barındırmaktadır. Ayrıca bu belgenin evrensel nitelikte oluşu ve kabul edilen ülkeler tarafından uygulanması zorunlu olması, dünyadaki tüm insanlar için aynı kuralın geçerli olduğunu göstermektedir.

Bunların dışında madde 7'de bahsedilen *"Herkes yasa önünde eşittir ve ayrım gözetilmeksizin yasa tarafından eşit korunmaya hakkı vardır. Herkes, bu Bildirgeye aykırı herhangi bir ayrımcılığa ve ayrımcı kışkırtmalara karşı eşit korunma hakkına sahiptir."* cümlesi ile yasa karşısında kadınların da erkeklerle aynı koşullarda olduğunu ve ayrımcılığı engelleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Bununla birlikte aileye yönelik hazırlanan madde 16'da bahsedilen *"Yetişkin erkeklerle kadınların, ırk, uyrukluk ya da din bakımından herhangi bir sınırlama yapılmaksızın, evlenmeye ve bir aile kurmaya hakkı vardır. Evlenme sözleşmesi, ancak evleneceklerin özgür ve tam iradeleriyle yapılır."* cümleleriyle kadın ve erkeğin evlenmeye karar vermede ve evliliğin bozulmasına yönelik hareket etmede eşit hakları olduğundan bahsedilmiştir. Bu madde bizim ülkemizde de görülen töre, çocuk gelin ve zorla evlendirme gibi durumlara karşı kadınları korumaya yönelik eklenen bir madde olup, kadınların istemedikleri durumda kaldığında yasaların onları koruması adına atılan önemli adımlardan birini oluşturmaktadır.

Madde 22'de "*Herkesin, toplumun bir üyesi olarak sosyal güvenliğe hakkı vardır; ayrıca onuru ve kişiliğinin serbestçe gelişmesi için gerekli olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların ulusal çaba ve uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin örgüt ve kaynaklarıyla orantılı olarak gerçekleştirilmesine de hakkı vardır*." diyerek bahsedilen sosyal, kültürel ve sosyal güvenlik hakları ayrım yapılmadan herkes için geçerli olduğunu, yaşamda kadın-erkek ayrımı yapılarak bireyi dışlanma durumunun ortadan kaldırılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Ayrıca kadının ekonomik yaşamda var olması adına bildirgeye eklenen madde 23'de *"Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır. Herkesin, herhangi bir ayrım gözetmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır. Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gerekirse her türlü sosyal koruma önlemleriyle desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır. Herkesin çıkarını korumak için sendika kurma veya sendikaya üye olma hakkı vardır"* denilerek insanların çalışma yaşamındaki hakları sıralanmış ve ekonomik düzende de kadın-erkek arasında herhangi bir eşitsizlik olmaması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ülkemizde 6 Nisan 1949 tarihinde 9119 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında ve 27 Mayıs 1949'da 7217 sayılı resmi gazetede yayınlanarak kabul edilmiştir(Özçoban, 2018: s.49). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi her ne kadar kadın-erkek eşitliğini korusa ve teşvik etse de ilk uyulmaya başlandığı dönemlerde bu düzen oturmamış ve kadınlar erkeklerle eşit düzeyde görülmemiştir. Bunun nedeni tarihin başından beri dünyanın odağında erkeğin olmasıdır. Genellikle bu kuralları koyan, uygulayan ve yorumlayanların erkek olmasından kaynaklı olarak oluşan, kadın açısından bakma durumunun yeteri kadar sağlanamamış olduğu söylenebilir. En önemli eksiklik ise kadınların uğradıkları haksızlıklar karşısında kadın açısından bakabilen ve onları yeteri kadar koruyabilecek kişilerin olmayışıdır(Şener, 2011: s.22). Bununla beraber kadın-erkek eşitliğinin fiili olarak uygulanamayışı ve insan haklarından yeterli şekilde yararlanamayışından dolayı kadınların insan haklarından ayrı olarak kendi haklarını koruma ihtiyacını meydana getirmiştir.

2.1.2. Birleşmiş Milletler Belgeleri

Birleşmiş Milletler Teşkilatının kurulmasıyla birlikte, buna bağlı olarak açılan Kadın Statüsü Komisyonu ilk kez kadının insan haklarından söz edilmesini sağlamış, kadının erkekten ayrı olarak ele alınmasına olanak tanımış ve bu konuda öncü bir kuruluş olmuştur. Oluşturulan bu komisyonun amacı kadın haklarının gelişmesini sağlamak ve kadın-erkek eşitsizliğini gidererek ayrımcılığa engel olmaktır. Bu konuda atılan ilk adım olan bu komisyon, kadın haklarına yönelik yapılan çoğu adıma temel hazırladığı için oynadığı rol açısından önemi büyüktür(Bolevin, 2016: s.34).

BM Kadın Statüsünün 1960'lara kadar olan dönemde belirlediği asıl amacı, kadınların yaşadığı sorunları küresel bağlamda ele alarak farkındalık yaratmak ve kadınların yaşadığı ayrımcılık durumunu olabildiğince azaltmaktır. Bu ayrımcılığa yönelik olarak ise hedeflediği ilk şey, yasal olarak kadınları korumak, tüm antlaşmalarda ve yazılarda kadın-erkek eşitsizliğini ortadan kaldırmak, böylelikle kadın haklarının gelişmesine olanak tanımaktır. Bu hedefler doğrultusunda ilk olarak 1952'de Kadınların Siyasi Hakları Sözleşmesi, 1957 yılında Evli Kadınların Vatandaşlığı Sözleşmesi, 1962 yılında da Evlilikte Rıza Sözleşmesi ile Asgari Evlilik Yaşı ve Evliliklerin Kayıt Altına Alınması Konusunda Sözleşmeleri yapılmıştır. Bunun haricinde bu dönemde komisyon kadınların ekonomik ve eğitim haklarını geliştirmek konusunda da çalışmalar yapmıştır(Bolevin, 2016: s.34).

1960 sonrası kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımıyla birlikte kadın haklarının üzerine iyice ağırlık verilmiş ve BM tarafından ele alınan kadın hakları ilerleme göstermeye başlamıştır(Dinçkol, 2005: s.102). BM Komisyonun ve kadın haklarını destekleyen aktivistlerin de uzun süren çabaları sonucunda 1967 yılında Kadına Karşı Ayrımcılığın Sonlandırılması Bildirgesi BM Genel kurulunda kabul edilmiştir. Bu sözleşme kadın hakları açısından önemli adımlardan birini oluşturmasına karşılık, bu bildirge sözleşme hükmünde olmadığından siyasal

bağlamda bağlayıcı değildir(United Nations, 2013: s.8). Bu da diğer ülkeler tarafından kabul edilmemesine ve yürürlüğe girmesine rağmen çoğu ülke tarafından uygulanmamasına sebep olmuştur. Bu nedenle yapılan sözleşmenin yasal bağlayıcılığı olmadığından yükümlülükleri yerine getirilmemiş ve etkili olmamıştır(Şener, 2011: s.23).

Bunun dışında uluslararası kadın organizasyonlarının da desteği ile kadın hakları üzerine mücadeleye devam edilmiştir. Bu örgütler BM bildirgesinde kadın haklarının da olması için sıkı bir şekilde "lobby" çalışmalarını yürütmüşlerdir. Ancak kadın hakları konusunda yaşanan olumlu sonuçlar kadın delege ve NGO'ların etkisiyle gerçekleşmiştir. Temelini feminizmin attığı bu süreçte, 1979 yılında kabul edilen "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayırımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi(CEDAW)" kadın hakları açısından bir dönüm noktası olmuştur(Dinçkol, 2005: s.102). Sözleşme Avrupa'daki devletler tarafından 1981'de yürürlüğe girmiş olup, Türkiye'de de 19 Ocak 1986'da yürürlüğe girmiştir(Karınca, 2008: s.38).

BM Genel Kurulunda kabul edilen bu sözleşme, hem uluslararası hem de devletlerin ulusal olarak ele aldığı ve ileride yapılacak olan kadınlara yönelik şiddetle ilgili düzenlemeler için yol gösterici olan bir sözleşmedir(Öztürk, 2011: s.44). Aynı zamanda "kadınların uluslararası anayasası" olarak da bilinen bu sözleşme hukuken bağlayıcılığa da sahiptir(Doğan, 2016: s.96). CEDAW'ın asıl kapsamını oluşturan konular ise kadın-erkek eşitliği, ayrımcılık yapmama ve devletin bu konudaki görevleri üzerinedir(Uygur ve Çağlar Gürgey, 2014: s.19). CEDAW'ın en önemli özelliği, kadınlara yönelik yeni hakları içinde barındırmanın aksine, var olan insan haklarını erkeklere uygulandığı gibi kadınlara da uygulanabilmesi için oluşturulmuş olmasıdır. Bu nedenle sözleşme, özel olarak ayrımcılığa uğramama hakkını düzenler ve kadın ile erkeğin yaşamın her alanında eşit olmasını hedefler(Arslan, 2004: s.9). Sözleşmenin ana noktalarından biri ayrımcılık olduğu ve bu konunun da tarih boyunca çok çeşitli şekilleri görüldüğü için sözleşmenin kapsamının geniş olduğu söylenebilir. Çünkü sözleşmede ayrımcılığın her şekli engellenmeye çalışılmış, günlük yaşam ele alınırken aynı zamanda hukuki alanda da kadın-erkek arasında ayrımcılığın olmaması gerektiğinin altı çizilmiştir. Burada da görüldüğü gibi her

alanda kadın ile erkek eşit konuma getirilmeye çalışılmış ve bunun aksine olan toplumsal hareketlerin önüne geçilmeye çalışılmıştır(Özdamar, 2009: s.51).

Tüm bunların aksine CEDAW'ın en önemli eksiği ise, kadın haklarını korumasına ve kadınları savunmasına karşılık, kadına yönelik şiddete hiç değinmemiş olmasıdır. O dönemlerde kadına yönelik uygulanan şiddet, özellikle aile içi sorun olarak var olmasına ve kadınları engelleyici bir yapıda olmasına karşılık, buna o zamanlar değinilmemiştir(Sarıcı, 2013: s.39).

Kadınlara yönelik yapılan şiddete herhangi bir engelleme girişimi olmamasına karşılık, 1991 yılına gelindiğinde BM Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından 18 sayılı karar ile kadınlara yönelik şiddet konusunu uluslararası boyutta ele almak amacıyla bir belge hazırlanması önerilmiştir. Bu belge kapsamında küresel çapta kadınların ana sorunlarından biri olan şiddeti ele almak ve kadın özelinde incelemek amaçlanmıştır. 1992 yılında Cenevre'de toplanan İnsan Hakları Komitesi de bu konuyu BM Genel kuruluna taşıyabilmek için imza kampanyasına başlamıştır. Bu kampanya çerçevesinde "Kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlalidir" ve "Kadın haklarını çiğnemek insan hakları çiğnemektir" başlıklarıyla duyurdukları kampanyayı desteklemeleri için tüm ülkeleri teşvik etmiştir. Bu kapsamda ülkeler bu başlıklar altında ülkelerindeki vatandaşlardan imza toplamaya başlamışlardır. Bu kampanya Türkiye'de İstanbul Üniversitesi'ne bağlı olan Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin işbirliği ile gerçekleşmiş ve toplamda 30 bin oy toplanmıştır. Bu kampanyanın sonucunda en çok oy toplanan ülke de Türkiye olmuştur(Moroğlu, 1999: s.46-47).

Tüm bu uğraşların sonucunda 1992 yılında Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi tarafından 19 Numaralı Tavsiye Kararı'nda cinsiyete dayalı şiddet tanımlanmış ve kadınlara yönelik şiddetin sözleşmede ayrımcılık başlığı altında yer alması sağlanmıştır(Canikoğlu 2015: s.360). Bu sayede, kadına yönelik şiddet sözleşmelerde ve hukukta şiddet, cinsiyete dayalı ayrımcılığın bir türü olarak açıklanmış ve ele alınmaya başlanmıştır(Kuyucu, 2015: s.61). Bu karar ile birlikte sözleşmede kadına yönelik şiddet "'*kadına fiziksel, zihinsel ya da cinsel yönden zarar veya acıya neden olan davranışlar, bu*

davranışlara ilişkin tehditler, zorlamayı ve özgürlüklerin kaybedilmesine neden olan diğer davranışlar" şeklinde açıklanarak şiddetin tüm türlerinden bahsedilmiş olup yalnızca bireylerden kaynaklanan şiddetten değil, kamu kurumları ve kuruluşlar tarafından uygulanan şiddetten de söz edilmiştir(Çakıroğlu, 2017: s.45). Bunun dışında bu karar ile birlikte özel kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan ayrımcılığın, bireyler tarafından yapılan ayrımcılığın ve kişi ya da kurum ayırmaksızın yapılan kadına yönelik olan şiddetin engellenmesine yönelik devletler sorumlu tutulmaya başlanmıştır. Ayrıca kadını erkekten değersiz gören ya da ikincil konumda tutan geleneksel tutumun kadınlar için zorla evlendirme, aile içi şiddet ve kadın sünneti gibi kötü ve insanlık dışı durumlara sebep olabileceğini belirtilerek bu tutumdan vazgeçilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte kadının cinsel obje olarak düşünülmesine neden olan pornografinin de yaygın olduğunun ve bunu durdurmak için çeşitli önlemler alınması gerektiği ifade edilmiştir(Çakıroğlu, 2017: s.35).

Bu kararın ardından kadına yönelik şiddeti açıkça ele alan ilk uluslararası belge 20 Aralık 1993 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen Kadınlara Karşı Şiddetin Engellenmesine Dair Bildirgedir(Canikoğlu, 2015: s.360). Bildirgede şiddete uğrayan kadının korunması, şiddeti uygulayan kişinin alacağı ceza ve şiddetin önlenmesine yönelik atılacak adımlar detaylı bir şekilde ele alınarak devletlerin sorumlulukları ve görevlerinden söz edilmiştir. Bunlarla birlikte şiddete uğrayan bireyin aldığı bedensel ve psikolojik yaralarının tedavisi içinde devletlerin bütçelerinde ödenek ayırmaları gerektiğine, ulusların kendi iç hukuklarında düzenleme yapılarak eksiklerin giderilmesi gerektiğine ve insanların iyilik halinin sürdürülmesi için sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılması gerektiğine değinilmiştir. Bu bildirgenin en önemli özelliği kadına şiddet açısından devlete yüklediği sorumluluklar olup, bunu iç hukuklarında düzenlemeleri gerektiğinden, hatta bunu yaparken sivil toplum kuruluşlarının da desteklerini almalarının iyi olacağından söz etmiştir(Moroğlu, 2012: s.361). Bu bildirgenin kadına şiddet açısından çok fazla olumlu düzenlemeleri olmasına karşılık belgenin hukuki bağlayıcılığı yoktur. Buna karşılık içinde barındırdığı tavsiyeler devletlerin kendi iç hukuklarını düzenlemeleri için itici bir güç olmuş ve kadına yönelik şiddete önem verilmesine olanak tanımıştır(Sarıcı, 2013: s.40).

1994 yılına gelindiğinde ise BM İnsan Hakları Komisyonu tarafından 45 sayılı karar kabul edilmiştir. Bu kararın ana hedefi kadına yönelik her türlü şiddeti ve şiddet ihtimalini göz önünde bulundurarak, oluşabilecek tüm şiddet türlerinin sebep ve sonuçlarını belirlemek ve bu sayede şiddetin önüne geçmeyi hedeflemektedir. Bunun için tüm bu durumları incelemek üzere özel bir raporlama ekibi kurulmuştur(Sarıcı 2013: s.40).

Tüm bunların yanı sıra bu süreçte kadına yönelik şiddetle mücadelenin uluslararası boyuta taşınmasında Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen Dünya Kadın Konferanslarının da önemi büyüktür. Bu konferanslardan ilki 1975 yılında Meksika'da düzenlenmiş ve konferans sonunda kabul edilmiş olan eylem planında, aile bireylerinin eşit olması ve güvenliklerinin sağlanması amacıyla eğitimlerin düzenlenmesi konularında tavsiyelerde bulunulmuştur. Buna karşılık konferansta sadece aile üzerinde durulmuş, kadın özelinde herhangi bir şey söylenmemiş ve kadına yönelik şiddetten bahsedilmemiştir(Akyıldız, 2014: s.42). Ancak bu toplantı ile birlikte 1975-1985 yılları arası 'Kadın On Yılı' olarak duyurulmuştur(Öztürk, 2011: s.47).

İkinci konferans olan Kopenhag'da düzenlenen İkinci Dünya Kadın Konferansının sonuç bildirgesinde ise aile içi şiddet konusuna yer vererek kadınlara yönelik şiddete dikkat çekmeyi sağlamıştır. Bunun üzerine 1984 yılında BM Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından aile içi şiddet üzerine bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlarda öncelikle aile içinde oluşan şiddetin sebeplerinin belli olmadığından ve niteliği hakkında yeterli bilgiye ulaşılamadığından söz edilmiştir. Bu bilgi kısıtlılığının çözüme ulaşmada engel olduğu için aile içindeki yaşanan durumun açığa çıkarılması ve doğru bilgi ihtiyacının gerektiği üzerinde durulmuş, şiddetin önlenmesi ve zarar gören kişi sayısının azalması için yanlış ve eksik bilgilendirmeden kaçınılması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu bilgilerin açığa çıkması için de gereken her şeyin yapılması ve gerekirse kamuoyundan da destek alınarak insanların bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiğine değinilmiştir(Moroğlu, 2013: s.360).

Üçüncü konferans ise 1985 yılında Nairobi'de düzenlenmiştir. Bu görüşmenin ana amacı Kadının On Yılı olarak adlandırdıkları sürecin değerlendirilmesi ve kadınlar için dünyada var olan eşitlik ve ekonomik alandaki durumları hakkında konuşmaktır(Öztürk, 2011: s.8). Yapılan görüşmenin sonunda "Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Yönelik Stratejiler" belgeseli gösterilmiştir. Belgesel eşitlik, kalkınma ve barış bölümlerinden oluşmakta olup, kadına yönelik şiddetten belgeselin barış bölümünde bahsedilmiştir. Bu bölümde kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılması gerekenlere, hukuki tedbirlerin alınması gerektiğine, mağdur olan kadınlar için kapsamlı bir destek mekanizması oluşturulmasına ve toplumu bilinçlendirme çalışmalarının arttırılması gerektiğine değinilmiştir(Moroğlu, 2009: s.109).

Dördüncü kadın konferansı ise 1995 yılında Pekin'de gerçekleştirilmiştir. Bu konferans tarihte "Taahhütler Konferansı" olarak da geçmektedir. Konferansın sonunda Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı kabul edilmiştir(KSSGM, 2003: s.3). İki belge birbirini tamamlayıcı rolde olup, Pekin Deklarasyonu kadının toplumun her alanında güçlenmesine değinmiş, bunun için kadın-erkek eşitliğinin sağlanması gerektiğinden bahsetmiş ve Eylem Planı'nın uygulanmaya konulması gerektiğinden söz etmiştir. Eylem Planı'nda ise ana hedef hayatın tüm alanlarında kadınların önündeki engellerin kaldırılmasıdır. Burada kadının ekonomik, sosyal ve siyasi alanda erkeklerle eşit düzeyde ve rahatlıkta yer alması gerektiğinden, bunun da ancak kadınların siyasi karar alma mekanizmalarında yer almalarıyla sağlanabileceğinden bahsedilmiştir(KSGM, 2008: s.3) Tüm bunlarla birlikte Eylem Planı'nda kadınlara yönelik acil tedbir alınması gereken 12 sorun alanı saptanmıştır. Bunlar; "sağlık, yoksulluk, eğitim ve öğretim, ekonomi, silahlı çatışma, şiddet, yetki ve karar alma süreci, kadının ilerlemesine yönelik kurumsal mekanizmalardaki engeller, insan hakları, medya, çevre ve kız çocuklarının durumu" şeklinde sıralanmaktadır(KSSGM, 2003: s.11). Tüm bu sorun alanlarının devletlerin kendi iç müdahaleleri ile düzene girmesi ve kadınların devletler tarafından korunması planlanmıştır. Ayrıca iki belgede de ortak olarak devletin rollerinden, ne yapması gerektiğinden ve alması gereken önlemlerden söz edilmiş, devletin kadına yönelik şiddete karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiği, bu süreçte çeşitli yaptırımlar uygulaması ve kadın ticaretinin engellenmesi için harekete geçilmesi

gerektiği vurgulanmıştır(KSGM, 2008: s.72). Bu iki belgeyi Türkiye'de olduğu gibi kabul etmiştir.

Yapılan Dördüncü Kadın Konferansı ve kabul edilen belgelerin ardından uluslararası olarak devletlerin ilerlemeleri takip etmek ve yeni planlar yapmak amacıyla BM Genel Kurulu tarafından 5-9 Haziran 2000 tarihleri arasında yapılacak olan özel oturum düzenlenmiştir. Bu oturumda ülkelerdeki bu beş yıl içinde olan gelişmelerden ve Dördüncü Kadın Konferansında belirlenen 12 sorun alanından tek tek söz edilmiş, oturum sonunda ise 'Pekin +5 Siyasi Bildirgesi ve Sonuç Belgesi' kabul edilmiştir(Moroğlu, 2005: s.145). Düzenlenmiş olan bu özel oturum için 1,5-2 yıl öncesinden başlanarak tüm bağımsız Kadın Örgütlerinin desteği alınmış ve yapılan son konferansta kadınların elde ettiği hakların kaybedilmemesi için düzenli olarak lobicilik faaliyetleri yürütülmüştür. Karşıt görüşler nedeniyle fikir çatışmaları ile geçmiş olan bu oturum sonunda kadınlar yeni haklar elde ettiler. Kadına karşı yapılan baskı ve şiddetin iltica nedeni sayılması, kadınların siyasete ve kontrol mekanizmalarına katılımlarının artması için bu alanlarda kadınlara yönelik belirli kotaların oluşturulması, iktisadi kaynaklardan eşit şekilde yararlanabilmek için çeşitli imkânların tanınması, iktisadi kaynakların kullanılması ve denetiminin sağlanmasında erkek kadar kadının da söz hakkı olması, devletlerin bütçe dağıtımı belirlenirken toplumsal cinsiyet ayrımı yapılmaması ve eşit dağıtımın sağlanması ve doğum ve sonrasında anne ölüm oranlarının azaltılması için sağlık sektöründe iyileşmeye gidilmesi için harekete geçilmesi kadınların elde ettiği haklardan bazılarıdır(Anıl vd. 2001: s.4).

Türkiye kadın konferanslarına katılım sağlamasına kadar aktif bir rol oynamamış ve katılım sağlamamıştır. Ancak özel oturumda bu tutumunu değiştirerek kadın hakları açısından önemli hakların elde edilmesine olanak tanımıştır. Bu haklar;

- Namus suçları ve zorla evlendirmenin, evlilik içi tecavüzün kadına karşı şiddet kapsamı içine alınması, devletlerin bu konularda koruyucu ve önleyici yasal adımları atmaları;
- Kadın-erkek eşitliği perspektifinin tüm ana plan, program ve politikaların bir parçası haline getirilmesi;

- Kadının toplumdaki cinsiyet kodlamalarına bağlı olarak üstlendiği roller kapsamında yarattığı emeğin ücretlendirilmesi konusunda gerekli önlemlerin alınması;
- Kayıt dışı ekonomide ve tarımda çalışan kadınların iş koşullarının düzeltilmesi ve sosyal güvenceye kavuşturulması;
- Kadınların karar alma mekanizmalarında eşit bir şekilde yer almasının önündeki engellerin kaldırılması;
- Toplumdaki cinsiyet rollerinden kaynaklanan eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik, belirli bir zaman dilimi içinde gerçekleştirilmesi öngörülen hedefler koyulması ve bunun için gerekli para ve insan kaynaklarının tahsis edilmesidir(Anıl vd. 2001: s.23).

2.1.3. Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından bozulan düzen ile birlikte ortaya çıkan siyasi, ekonomik ve toplumsal bozulmalar tüm devletleri olumsuz etkilemiştir. Bunun üzerine ülkelerden gelen barış nidaları ve birlik hareketleri tüm dünyada hareketlenmenin başlamasına neden olmuştur. Bu süreçte BM'de bu amaçla kurulmuş olup, uluslararası bir örgüt niteliği taşımaktadır. Ancak BM'in, büyük bir kapsamda olması ve içinde farklı siyasi ve ideolojik düşünceleri barındırması nedeniyle dünya barışını sağlamakta zorluk yaşamaktadır. Bununla birlikte çoğu ülke tarafından kabul edilen İnsan Hakları ve Evrensel Bildirgesi her ne kadar tüm insanları kapsayıcı bir belge olsa da, devletlere hukuksal yükümlülükler yüklememesi ve denetim mekanizmasının olmaması nedeniyle evrensel barışı sağlamakta yeterli değildir. Bu yüzden dünya barışının sağlanması için öncelikle bölgesel barışın sağlanması gerektiği düşünülmüş, bunun içinde çeşitli örgütlenmelere ihtiyaç duyulmuştur(Akad ve Vural Dinçkol, 2011: s.266).

Bu nedenle Avrupa'da bulunan devletler tarafından yine aynı savaş durumunun yaşanmaması ve düzenin yeniden kurulması adına birlikte hareket edilme düşüncesinin en mantıklı karar olduğunu savunmuşlar ve buna yönelik söylemlerde bulunmuşlardır. Savaşa neden olan durumun diktatörlük olduğunu düşünen devletler,

bu durumun tekrar oluşmasını engellemek için böyle bir birliğe ihtiyaçlarının olduğu inancına sahiptiler(Gözübüyük ve Gölcüklü, 2016: s.7). Bunun üzerine 19 Eylül 1946'da Winston Churchill'in yapmış olduğu konuşmada Avrupa Birleşik Devletleri'nden söz etmiş ve Avrupa Konseyi kurma fikrini ileri sürmüştür(Kalabalık, 2015: s.117). Bu konuşmanın ardından Mayıs 1948'de Avrupa Kongresi toplanmıştır. Bu kongrede İnsan Hakları Temel Yasası'nın oluşturulması ve bu yasanın denetlenerek gerekli yaptırımların uygulanması için İnsan Hakları Divanı'nın kurulması istenmiştir. Şubat 1949'a gelindiğinde ise Avrupa Hareketi Örgütü tarafından Brüksel'de konferans düzenlenmiştir(Gülmez, 1994: s.16). Tüm bu gelişmeler Avrupa'da bölgesel bir barışın oluşması ve bunun sağlam temellere oturtulması için atılmış adımlardır. Atılan bu adımlar sonunda 5 Mayıs 1949'da Londra'da imzalanan ve 3 Ağustos 1949'da yürürlüğe giren "Avrupa Konseyi Statüsü" belgesi ile Avrupa konseyi kurulmuştur(Döner, 2003: s.79). Avrupa Konseyi 4 Kasım 1950'de Roma'da İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni esas alarak hazırlanmış olan "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini" imzalamış ve bu sözleşme 3 Eylül 1953'te yürürlüğe girmiştir. Türkiye'de bu sözleşmeyi ilk imzalayan ve Avrupa Konseyine üye olan devletlerden biri olmuştur(Gemalmaz, 2003: s.420).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi insanın temel hak ve özgürlüklerini ele alırken, bireyin kişisel ve siyasi haklarına yer vermiş, ancak ekonomik ve sosyal hakları sözleşmede yer almamıştır. Bu nedenle İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne göre kapsamı daha dardır. Ancak sözleşmenin bu eksiklikleri zamanla dâhil edilen ek protokollerle ve daha sonradan imzalanan "Avrupa Sosyal Şartı" ile giderilmeye çalışılmıştır(Anayurt, 2004: s.55).

Buradan da anlaşılacağı üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde kadını korumak amacıyla özel olarak hazırlanan hiçbir madde olmamakla birlikte, eğitim, mülkiyet, evlenme ve eşler arasında eşitlik hakları ile ayrımcılık yapma yasağı gibi birçok madde dolaylı da olsa kadınların erkeklerle eşit haklara erişimini sağlama ve var olan haklarını korumasına olanak sağlamaktadır(Özçoban, 2018: s.57).

Sözleşmenin en önemli özelliği ise, sözleşmeyi kabul eden devletler tarafından uygulanıp uygulanmadığını kontrol edebilen bir denetim yapısına sahip

olmasıdır(Döner, 2003: s.89). Sözleşme ilk kabul edildiğinde denetim görevini üstlenen Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Avrupa İnsan Hakları Divanı ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi olmak üzere üç yapı bulunmaktadır. Ancak denetim mekanizmasının bu yapısı 1 Kasım 1998'de yürürlüğe giren Ek 11 No'lu Protokol ile büyük bir değişime uğramıştır. Bu protokol sonucunda İnsan Hakları Divanı ve Komisyonu kapatılmış, Bakanlar Komitesi'nin de yargısal işlevi kaldırılmıştır. Bunun yerine denetim mekanizması tek bir organ üzerinden yürütülmek üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi(AİHM) kurulmuştur(Bıçak, 2000: s.48). Kurulan bu mahkeme sayesinde denetim mekanizmasının başvuru ve takip süreci kolaylaşmış ve böylelikle denetim mekanizması için yeni bir dönem başlamıştır(Çağıran, 2007: s.4).

Kurulan bu mahkeme tamamen tarafsız olup, sözleşmeye taraf olan devletlerden eşit sayıda hakim bulundurarak işleyişini sürdürmektedir. Ayrıca denetim mekanizması da iki şekilde gerçekleşmektedir(Anayurt, 2004: s.56). Bunlardan ilki bireysel başvurudur. Bu başvuru yönteminde kişiler, haklarını çiğneyen devleti kendileri bildirir, böylelikle de haklarını arayabilirler. Diğer yöntem ise devlet başvurusudur. Bu başvuruda ise devletler sözleşmede bulunan hak ve özgürlüklere uymadığı düşünülen devletleri bildirip kontrol edilmesini sağlayabilirler(Özçoban, 2018: s.58). Bu denetim mekanizması ile hem sözleşmeyi kabul eden ülkelerde yaşayan bireyler arasında, hem de bu sözleşmeye taraf devletlerarasında adalet ve barış sağlanmış olur.

Avrupa Konseyi tarafından İstanbul Sözleşmesi'ne kadar kadına yönelik şiddete karşı düzenlenen herhangi bir uluslararası belge olmamış, sadece AİHM'de görülen kadına şiddet davalarına verilen kararlar öncül nitelik taşımıştır(Özçoban, 2013: s.103).

2.1.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Avrupa Konseyi tarafından 11 Mayıs 2011 tarihinde imzaya açılan ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe giren Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi "İstanbul Sözleşmesi" adını İstanbul'da imzalanmış olmasından dolayı almaktadır. Türkiye sözleşmeye imzayı ilk atan devletlerden biri olmakla birlikte, 14 Mart 2012 tarihinde onaylayan ilk ülkedir(Özçoban, 2018: ss.102-103).

Aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi uluslararası hukukta kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet konularında yayınlanan ilk belge olup, denetim mekanizması ile güvence altına alınan bir belgedir(Moroğlu, 2012: s.366). Bu nedenle kadın hakları konusunda tarihteki önemli sözleşmelerden biri olarak adını yazdırmıştır.

İstanbul Sözleşmesi'ni diğer Avrupa Konseyi belgelerinden ayıran özelliği, Konseye üye ülkelerin dışındaki ülkeler için de imzaya açılmış olmasıdır(Moroğlu, 2012: s.367). Ayrıca sözleşmeyi imzalayan ülkeler dışında, göçmen ve sığınmacı kadınları da kapsar. Bunun nedeni İstanbul Belgesi'nin dünya genelinde kadına yönelik şiddete karşı kapsamlı, tüm devletlerdeki kadınları korumayı hedefleyen ve şiddet mağduru kadınlara destek olmayı amaçlayan bir belge olmasıdır(Bakırcı, 2015: s.136).

İstanbul Sözleşmesi'nin amacı, aile içi şiddet dâhil olmak üzere kadına yönelik yapılan tüm şiddet türlerini engellemek için devletleri harekete geçirmek, şiddet nedeniyle mağdur olan kadınlara yardım ve koruma sağlamak için çeşitli ulusal ve uluslararası düzeyde politikalar oluşturmak, küresel bağlamda işbirliğinin oluşmasını sağlamak, kadınlara yönelik şiddete karşı yapılan tüm çalışmalara destek vermek ve sözleşmenin denetim mekanizmasını oluşturarak sözleşmenin uygulanmasını sağlamaktır(Kırbaş Caniklioğlu, 2015: s. 365). Sözleşme aile içi şiddeti genel olarak ele aldığı için koruma kapsamına yalnızca kadınlar değil kız çocukları, erkek çocukları ve erkekleri de dâhil etmekte, böylelikle aile içi şiddetini tamamen engellemeyi hedeflemektedir(Bakırcı, 2015: s.139).

İstanbul Sözleşmesi'nde geçen maddelerin kapsamı sözleşmeyi imzalayan devletler tarafından daraltılamaz ancak istedikleri kadar genişletilme imkânı bulunmaktadır. Bu açıdan isteyen ülkeler koruma kapsamını daha geniş tutarak diğer insanları da bu kapsam altında değerlendirip koruyabilme hakkına sahiptir(Bölükbaşı, 2014: s.65).

İstanbul Sözleşmesi taraf devletleri çeşitli yükümlülükler altında sokar ve bunlara uyulmasını beklemektedir. Bu yükümlülükler sözleşmede genel ve özel olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Genel yükümlülükler ile devlete; "*ayrımcılık yapmama, devlet kurumları ile beraber şiddetin aktörü olmama ve gerektiğinde zararı tazmin ederek kurumları denetleme, Toplumsal cinsiyetle ilgili hassasiyet gerektiren politikalar düzenleme, Kapsamlı ve koordineli politikalar üretme, Finansal kaynaklar bulma, sivil toplum kuruluşlarıyla ortak çalışma yürüterek onları teşvik etme, Koordinasyon kurumu oluşturma ve veri toplama ve araştırma*" konusunda görevler yüklemiştir.

Özel yükümlülükler ile de devletten şiddeti önleme ve engelleme, mağdurun korunması ve desteklenmesi ile faile hukuki ve cezai yaptırımların uygulanması görevlerini yüklemiştir.

İstanbul Sözleşmesi'nin tüm bu amaç, kapsam ve yükümlülükler doğrultusunda devletlerde uygulanıp uygulanmadığını denetlemek, sözleşmenin bağlılığını korumak ve yaptırıp gücünü arttırmak amacıyla iki denetim mekanizması oluşturmuştur(Moroğlu, 2012: s.368).

Bunlardan ilki Taraflar Komitesi'dir. Bu komite sözleşmeye taraf devletlerin temsilcilerinden oluşur ve Avrupa Konseyi Genel Sekreteri başkanlığında çalışmalarını yürütür(madde 67).

Bunlardan ikincisi ise GREVİO olarak bilinen *The Group of Experts On Action Against Violence Against Women and Domestic Voilence'dır*. GREVİO en az 10, en fazla 15 üye ülkeden oluşan, kadınlara yönelik şiddet ile aile içi şiddet konularında uzman olan bireylerden oluşur. Gruba seçilen uzmanların dağılımı bölgeler ve

cinsiyet açısından dengeli olmasına dikkat edilir. Ayrıca aynı devletten birden fazla üye kabul edilmez(Madde 66/6). Bu uzman grubu taraf devletlerin kendi vatandaşlarından aday gösterdiği kişiler arasından seçilirken bu seçim Taraflar Komitesi tarafından gerçekleştirilir. Bu uzman grubun çalışma süresi 4 yıl olmakla birlikte, uzmanlar en fazla 2 dönem görevini sürdürebilmektedir(Madde 66/2).

2.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI ULUSAL DÜZENLEMELER

Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesine yönelik atılan ilk adımlar 1980'li yılların sonunda kadın hareketlerinin yarattığı etki sonucunda gerçeklemiş ve yavaş yavaş medyada yer almaya başlamıştır(Özçoban, 2018: s.111). Kadın hareketleri şiddeti engellemek ve mağdur olan kadınları koruyabilmek adına çeşitli kampanyalar düzenlemiş ve ülkemizde seslerini duyurmaya çalışmışlardır. Bu kampanyalardan ilki olan "Dayağa hayır!" kampanyası 1987 yılında gerçekleşmiştir. Başlangıcı İstanbul olan bu kampanya zamanla diğer illere de yayılarak toplu kadın hareketini meydana getirmiştir. Bu kampanya sonucunda ülkemizde kadınlara yönelik farkındalık oluşmaya başlamış, kadın dayanışma merkezleri ile sığınma evleri kurulmuştur(Sarıcı, 2013: s.44).

Bu kadın hareketinin ardından ülkemizde kadına yönelik farkındalık artmış, kadınların korunması, desteklenmesi ve suçluların cezalandırılması konusunda birçok hukuki düzenlemeler yapılmıştır(Sarı, 2010: s.52).

Ülkemizin hukuki düzenlemelerine bakıldığında çoğu ülkeye göre iyi durumda olduğumuz, kadınların korunması adına yapılan düzenlemelerde eksiğimizin çok olmadığı görülmektedir. Buna karşılık toplumumuzun düşünce yapısı, kültürel etkenler ve tarihimiz göz önüne alındığında halkın bu kuralları tamamen benimsemediği ve uygulamada çeşitli sıkıntılarla karşılaşıldığı görülmektedir(Eroksal Ülger, 2015: s.31). Buna rağmen toplumda yaşanan sıkıntılar hukuki düzenlemelerde açık ve belli olduğu için kadının korunması adına yaptırımlar sürdürülmekte ve düzen tesis edilmeye çalışılmaktadır.

Bu kapsamda çalışmanın devamında Anayasa, Ceza Kanunu, Medeni Kanun ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun incelenmektedir.

2.2.1. Anayasa

Türk Cumhuriyeti dört Anayasa değişikliği geçirmiş olup, günümüzde geçerli olan 1982 yılında kabul edilen TC. Anayasası'dır. Bu Anayasa, ulusal hukukun ana kaynağı ve en üst kademesini oluşturmaktadır(Tanör ve Yüzbaşıoğlu, 2016: s.129). Anayasa'nın 11/2 maddesinde belirtilen "Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz" cümlesi ile tüm kanunların Anayasaya göre şekillendiği belirtilmektedir. Anayasa devletin temel yapısını oluşturan, devlet ve bireylerin hak ve ödevlerini içeren bir belgedir(Araslı, 2015: s.13). Bu belgede kadına yönelik şiddet ile alakalı doğrudan bir düzenleme bulunmamakla birlikte kadın-erkek açısından ayrımcılığı yasaklayan ve eşitliği ön planda tutan maddelerden oluşmaktadır(Özçoban, 2018: s.112)

Anayasa zaman içinde yapılan değişiklikler ve eklemeler ile birlikte kadın-erkek eşitliğine daha çok dikkat çeken ve bunu koruyan bir belge halini almıştır. Bu değişiklikler 2001, 2004 ve 2010 yılında yapılan değişikliklerdir.

2001 yılına bakıldığında Anayasa'nın 41. Maddesinde yer alan *"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır*." ifadesine 4709 sayılı Kanun'un 17. Maddesinde yer alan *"eşler arasındaki eşitliğe* dayanır." ibaresi eklenmiş ve böylelikle aile içinde eşitliğe vurgu yapılmıştır. Bu düzenleme ile o zamanlar geçerli olan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin 151-154. maddeleri arasında geçen, kadın aleyhine olan hükümler geçersiz kılınarak kadın-erkek eşitliğinin temelleri atılmıştır(Görücü, 2018: s.16). Ayrıca devlete ailenin huzur ve refahının korunması ile aile içinde özellikle anne ve çocukların korunmasının sağlanması görevi devlete yüklenmiş ve gerekli tedbirleri alması sağlanmıştır(Özçoban, 2018: s.113).

Ayrıca bu dönemde Anayasanın 66/2. Maddesinde olan *"Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türk'tür. Yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun*

vatandaşlığı kanunla düzenlenir" ibaresindeki ikinci cümle yürürlükten çıkarılmıştır. Böylece anne ve babanın hangisinin Türk olduğuna bakılmaksızın çocuk Türk olarak kabul edilmiş ve kadın-erkek cinsiyet ayrımındaki eşitsizlik ortadan kaldırılmıştır.

2004 yılına gelindiğinde ise, Anayasaya 5170 sayılı Kanun ile çeşitli eklemeler yapılmıştır. Bunlardan ilki Anayasa'nın 10. Maddesi olan *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."* ifadesine ek olarak 5170 sayılı Kanun'un 1. Maddesi olan "*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür*." açıklaması eklenmiştir. Bu ekleme ile birlikte devletin kadın-erkek eşitliğini sağlama konusundaki rolüne dikkat çekilmiş ve eşitliğin sağlanmasından sorumlu tutulmuştur.

Bunun dışında 5170 sayılı Kanun'un 7. Maddesi ile Anayasanın 90/5. Maddesine "*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır."* ifadeleri eklenerek onaylanan uluslararası sözleşmelerin anayasaya uyumda daha üstün olduğu kabul edilmiş, böylelikle arada oluşabilecek çatışmalar engellenmiştir. Bu madde kadına şiddet açısından da önem taşımaktadır. Çünkü uluslararası kabul edilen CEDAW ve İstanbul Sözleşmeleri bu kapsamda değerlendirilmekte, böylelikle kadınların kazandığı haklar ve kadın-erkek eşitliğinin üstünlüğü sağlanmış olmaktadır.

2010 yılına gelindiğinde ise, Anayasanın 10. Maddesine 2004 yılında eklenen *"Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür."* ifadesine, 5982 sayılının Kanun'un 1. Maddesi olan *"Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz."* cümlesini de eklenerek, kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla uygulanan kadınlara yönelik pozitif ayrımcılığın eşitliği bozmayacağını belirtmiştir. Böylelikle kadınlara yönelik uygulanan pozitif ayrımcılık ilkesine yasal olarak da dayanak sağlanmıştır.

2.2.2. Türk Medeni Kanunu

17 Şubat 1926 yılında yürürlüğe giren, o dönem ve toplumun yapısı göz önüne alındığında devrim niteliğinde olan, kadınların birey olarak kimlik kazanmasına olanak tanıyan ve kadın-erkek eşitliğini ön planda tutarak ikisine de aynı hak ve yükümlülükleri yükleyen 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi kadınların hem toplumsal hem de hukuki düzeyde konumunun daha iyi bir hale gelmesine olanak tanımıştır(Özçoban, 2018: s.121). Dönemine göre bakıldığında kadına birçok hak kazandıran Türk Kanunu Medenisi değişen zaman, düşünce yapısı ve ihtiyaçlarla birlikte kadın-erkek eşitliğini savunması açısından yetersiz olduğu görülüp değişime gidilmiş, 22 Kasım 2001'de kabul edilip, 1 Ocak 2002'de yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu ile birlikte de yürürlükten kaldırılmıştır(Aslanova, 2014: ss.52-53).

Türk Medeni Kanunu ile birlikte eski yasada var olan kadın-erkek eşitsizliği ortadan kaldırılmış, özellikle aile içi ilişkilerde erkeğin egemen olduğu bir ilişkinin yerine kadınlarında eşit hak ve sorumluluklara sahip olduğu bir ilişki düzeni getirilmiştir(Görücü, 2018: ss.17-18). Bunun için yasa da özellikle evlilikten söz ederken karı-koca gibi kavramların kaldırılıp yerine eş kavramının kullanılması ve hane içindeki erkeğe yüklenen sorumlulukların paylaştırılarak kadınlara da erkeklerle eşit sorumluluklar yüklenmesi ve aile birliğini eşlerin birlikte yönetmesi bunun en açık göstergelerinden biridir(Konuk, 2008: s.105).

Kabul edilen Türk Medeni Kanunu'nda eski yasaya oranla daha çok aile ve toplumda kadın-erkek eşitliği, kadın emeği ve toplumsal cinsiyetten bahseden maddeler mevcuttur(Özdamar, 2009: s.256). Buna karşılık kanun, yasayı hazırlayan toplumun kültüründen ve düşünce yapısından etkilendiği için ne kadar kadınların lehine gelişmeler olsa da, toplumda kalıplaşmış olan çeşitli toplumsal cinsiyet yargılarını da içinde barındırmaktadır(Özçoban, 2018: s.121).

Türk Medeni Kanunu'nda eski yasaya göre olan farklılıklara göz atıldığında bunun mal paylaşımı, aile ve evlilikle ile ilgili değişiklikler olduğu görülmektedir. Yapılan değişiklikler şu şekilde sıralanabilir;

- Evlilik yaşı kadın ve erkek için ‘17 yaşını doldurma’ şartına, olağanüstü evlenme durumunda ise cinsiyet fark etmeksizin ’16 yaşını doldurma’ şartına bağlanmıştır.
- “Kocanın ikametgâhı karının da ikametgâhıdır” ibaresi kaldırılmış ve kadınlara ikametgâhını seçme hakkı tanınmıştır.
- Evlilik başvurularında erkeğin ikametgâhının bulunduğu belediyeye başvurma şartı kaldırılarak, kadının da oturduğu ikametgâh adresindeki belediyeye başvurma imkânı tanınmıştır.
- Evliliğin temsil gücü yalnızca erkek üzerinde görülürken bu değiştirilerek, kadınlar da aynı şekilde temsil ettiği belirtilmiştir.
- Aile reisi kavramı kaldırılmış, kadın ile erkeğin ailede eşit söz hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.
- Ailenin bakım yükü erkeğin üzerinden alınarak çalışma hayatı ve aile geliri hem kadın hem de erkek üzerine eşit olarak yüklenmiştir.
- Kadının iş hayatına katılımı sadece kendisine bağlı kılınmış, eşten izin alma durumu ortadan kaldırılmıştır(Görücü, 2018: s.18).

Bunun dışında Türk Medeni Kanunu’nun 161-178 maddeleri arasında boşanma nedenleri, boşanma süreci ve bu süreçte eşlerin ve çocukların bakım, barınma, mal yönetimi ve geçimlerini sağlama konularında düzenlemeleri içerir. Böylelikle boşanma sürecinde bireylerin zor da kalması engellenmiş olur. Ayrıca bu maddeler arasında boşanmayla birlikte maddi ve manevi tazminat ile nafaka talep etme hakkı da düzenlenmiştir. Yapılan tüm bu değişiklikler kadın ve çocukların boşanma süreci ve sonrasında zor durumda kalmasını engellemek amacıyla yapılmıştır(Dural vd. 2013: ss.145-154).

2.2.3. Türk Ceza Kanunu

1 Mart 1926’da kabul edilen 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu, 1 Haziran 2005’te yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu(TCK) ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır(Yörük, 2018: s.43). TCK’nda değişikliğe gidilmesinde sivil toplum kuruluşlarının, kadın örgüt ve platformlarının rolü büyüktür. Bu dönemde kadın

örgütleri kendi aralarında gruplaşarak çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Bunlardan en önemlisi "Kadın Bakış Açısından TCK Reformu" kampanyasıdır. Bu kampanya için kadın örgütleri *TCK Kadın Platformu* adı altında birleşmiş ve yasadaki kadınlarla alakalı olan hükümlerin geliştirilmesine ve düzenlenmesine katkıda bulunmuştur(Açıkel, 2009: s.69).

Kadın örgütlerinin verdiği bu çaba sonucunda değiştirilen TCK'na göz atıldığında kadına yönelik maddelerde köklü değişiklikler olduğu görülmektedir. Özellikle kadınlara yönelik yapılan cinsel şiddet konusu ele alınmış, cezalar ağırlaştırılmış, kadınları korumaya yönelik düzenlemeler yapılmış ve yasada bahsi geçen kadın ya da kız, evli ya da bekar gibi ayrımlar kaldırılarak kadınlar birey olarak değerlendirilmeye başlanmıştır(Sancar, 2013: s.193). Bu kadınların elde ettiği büyük kazançlardan biridir. Çünkü kadınlara yönelik yapılan cinsel şiddet eski kanuna göre "Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Suçlar" başlığı altında incelenmekte ve kadını evli-bekar ya da hamile oluşuna göre sınıflandırmakta ve suçluya bu ayrıma göre ceza verilmekteyken yeni kanuna göre kadın "birey" olarak ele alınmakta ve kendi içinde hiçbir ayrıma maruz kalmamaktadır(Karal ve Aydemir, 2012: s.54).

2.2.4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik hazırlanmış olan bu kanun 8 Mart 2012 tarihinde kabul edilmiş olup, 28239 sayılı resmi gazetede yayınlanarak 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir(T.C. Resmi Gazete, 2012: sayı:28239). Bu kanun öncesinde, kadına yönelik şiddeti engellemeyi amaçlayarak hazırlanan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 14 yıldır yürürlükte olmasına karşılık, bu kanunun birçok eksiği bulunmaktadır. Özellikle o dönem artan kadına yönelik şiddet olaylarının ve kadın cinayetlerinin sonucunda bu yasanın kapsamında genişletilmeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu süreçte ise Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın kaldırılıp yerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı(ASPB)'nın kurulması ile bu eksiklik önem kazanmış ve yeni kurulan

ASPB tarafından "*Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı*" hazırlanmıştır. Bu süreçte eski yasayı geliştirmek yerine yeni bir kanun hazırlanmasına karar verilmiştir. Bu kanun hazırlanırken barolarla ve kadın kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışılmıştır(Moroğlu, 2012: ss.373-375). Ayrıca kanun hazırlanırken uluslararası olarak kabul edilmiş olan İstanbul Sözleşmesi ve diğer kanuni düzenlemeler de esas olarak alınmıştır(Madde 1/2a).

4320 sayılı kanunun yürürlükten kaldırılıp yerine 6284 sayılı kanunun gelmesi ile kadına yönelik şiddeti engelleme açısından önemli adımlar atılmıştır. 6284 sayılı Kanunun içeriğine bakıldığında eski kanunda yer alan koruma tedbirlerini içerdiği görülmektedir(Dalkır Kahveci, 2019: s.88). Bununla birlikte eski kanundaki maddelerin kapsamları genişletilmiştir. Bu sayede kanun yalnızca kadınları değil, aynı zamanda çocukları, diğer aile bireylerini ve bunun yanında cinsiyet ayrımı yapılmadan ısrarlı takip mağduru olan kişileri de korumaya almış, böylelikle şiddetin engellenmesine yönelik tedbirler genişletilmiştir(Madde 1/1).

Bunun yanı sıra kanunda mülki amir ve hakim tarafından verilebilecek olan koruyucu tedbir kararlarına yer verilmiştir. Mülki amir tarafından alınacak olan koruma tedbirleri: barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım yapılması, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi, geçici koruma altına alınması ve çocuğu varsa ve çalışmıyorsa 4 ay, çalışıyorsa da 2 ay kreş imkânı sağlanması şeklindedir(Madde 3). Hakimler tarafından alınacak koruma tedbirleri ise, işyerinin değiştirilmesi, kişi evli ise ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması ve gerekli olması halinde kimlik bilgilerinin ve belgelerinin değiştirilmesidir(Madde 4). Bununla birlikte gecikme olmaması gereken sıkıntılı durumlarda kolluk kuvvetine de geçici koruma altına alma yetkisi verilmiştir(Madde 3/2f).

Ayrıca hakim tarafından alınabilecek önleyici tedbirler de kanunda açıklanmıştır. Bunlar:

- *Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması,*

- *Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi,*
- *Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması,*
- *Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması,*
- *Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması,*
- *Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi,*
- *Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi,*
- *Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi,*
- *Silah taşıması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi,*
- *Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasıdır*(Madde 5).

Kanunda ayrıca tedbir kararlarının bildirimi, uygulaması, takibi ve tedbir kararına aykırılık durumunda yapılacaklar detaylı olarak açıklanmıştır(Madde 6-13).

Bu kanun ile birlikte 7 gün 24 saat hizmet verecek olan Şiddet Önleme Merkezlerinin kurulmasına, bu merkezlerin tedbir kararlarını takip etmesine ve destek hizmetleri vermesine karar verilmiştir(Madde 14).

Şiddet Önleme Merkezleri tarafından verilecek olan destek hizmetleri şunlardır;

- *Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak,*
- *Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adlî yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek,*
- *Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak,*
- *Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak,*
- *Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak,*
- *Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmaktır*(Madde 15/1).

Bunun dışında Şiddet Önleme Merkezleri hem korunan bireylere hem de şiddeti uygulayan bireylere destek hizmeti sağlamaktadır. Bu destek hizmetini uygularken bireylere zorunlu bir durum olmadığı takdirde hizmetler farklı birimlerde sunulur ve korunan birey ile şiddet uygulayan birey bir araya getirilmez(Madde 15/4).

Kanunda ayrıca toplumun kadına yönelik şiddet konusunda bilinçlendirilmesi adına çeşitli adımlarda atılmıştır. Bunların biri Türkiye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu(RTÜK) denetiminde şiddeti önlemeye yönelik bilgilendirme programlarının yapılmasıdır. Bu programlar ayda en az 90 dakika olmak koşuluyla, çocukların izleyebileceği 08.00-22.00 saatleri arasında yapılmak zorundadır. Bu 90 dakikanın en az 30 dakikası da 17.00-22.00 arasında olmak zorundadır. RTÜK'na her ay verilecek olan kanal kayıtlarıyla (özel veya devlet kanalı olması fark etmeyip) tüm kanallar denetlenecektir(Madde 16/3). Diğer adım ise ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliğine yönelik dersler eklenmesi olmuştur(Madde 16/6).

Kanunda yer alan hükümlerinin yerine getirilmesi için kurumlar arası koordinasyon önceki adıyla ASPB, 4 Ağustos 2018 tarihli değişiminden itibaren ise de yeni adıyla Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır(Madde 16/1). Bu kanun hükümleri ise Bakanlar Kurulu tarafından yürütülmektedir(Madde 25).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ TOPLUMUN NASIL ALGILADIĞINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BİLGİLER

Çalışmanın bu kısmında yapılan araştırmanın amacına değinilmiş olup, hipotezlerden bahsedilmiştir. Yapılan araştırmanın varsayım ve sınırlılıkları belirlenip, araştırmanın yönteminden ve veri toplama araçlarından söz edilerek araştırmanın gidişatı hakkında bilgi verilmiştir.

3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Şiddet güçsüz olanın güçlü olan tarafından baskılanmak, isteklerini yerine getirmek vb. nedenlerle her daim maruz kalabileceği bir durumdur. Hepimiz kendimizi bilmeye başladığımız andan itibaren şiddeti görmeye başlarız. Çocukluktan itibaren hayvanlara yapılan şiddete, erkeklerin kadınlara uygulamakta olduğu şiddete, ailenin çocuklarına yaptığı şiddete ve daha fazlasına tanık olur, bunun sonucunda ise şiddete karşı ya bir benimseme ya da bir reddediş ve kabul etmeme tutumunu sergileriz. İnsanlar şiddeti benimseme sonucunda şiddet uygulayan bireylerden biri olurken, şiddeti reddetme durumunda ise şiddeti engellemeye çalışan bireylerden biri olur.

Bu araştırma kadın yönelik şiddet ele alınmış olup, bu şiddeti toplumun nasıl algıladığını anlamak amaçlanmıştır. Ancak toplum çok geniş kapsamlı olduğundan toplumdaki gençlerin fikri incelenmeye karar verilmiştir. Çünkü toplumumuzun büyük bir kısmını oluşturan gençler, şimdiki ve gelecek nesli oluşturdukları için onların görüşleri önemli ve değerlidir. Gençlerin görüşlerini anlayarak ve buna göre gençlerimizi bilinçlendirerek kadına yönelik şiddeti engellemeye yönelik adımlar atılabilir. Bu nedenle, gençlerin nasıl düşündüğünü anlamak önem arz etmektedir.

Buradan hareketle araştırmanın amacı, kadınlara yönelik uygulanan şiddetin üniversiteli gençler tarafından nasıl algılandığını belirlemektir. Üniversiteli gençlerin fiziksel şiddet ile duygusal/ekonomik şiddet arasında nasıl bir bağıntı kurduğunu anlamak, duygusal ya da ekonomik şiddeti de şiddet olarak görüp görmediklerini belirlemek amaçlanmıştır.

Bununla birlikte araştırmanın önemi ise, toplumumuzun büyük bir kısmını oluşturan gençlerin görüşlerinden yola çıkarak toplumumuzun kadına yönelik şiddete karşı olan tutumunun nasıl olduğunu anlamak, toplumumuzun şiddete bakış açısını geliştirerek yaşanan şiddet durumunu ortadan kaldırmaya yönelik neler yapılabileceğini ortaya koymaktır.

3.1.2. Hipotezler

1: Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumları, bedene yönelik tutumları (cinsel ve fiziksel şiddet) ve kimliğe yönelik tutumları (psikolojik ve ekonomik şiddet) cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

2: Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumları, bedene yönelik tutumları (cinsel ve fiziksel şiddet) ve kimliğe yönelik tutumları (psikolojik ve ekonomik şiddet) yaşlarına göre anlamlı farklılaşmaktadır.

3: Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumları, bedene yönelik tutumları (cinsel ve fiziksel şiddet) ve kimliğe yönelik tutumları (psikolojik ve ekonomik şiddet) yaşadıkları bölgelere göre anlamlı farklılaşmaktadır.

4: Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumları, bedene yönelik tutumları (cinsel ve fiziksel şiddet) ve kimliğe yönelik tutumları (psikolojik ve ekonomik şiddet) yaşadıkları aile tiplerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

5: Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumları, bedene yönelik tutumları (cinsel ve fiziksel şiddet) ve kimliğe yönelik tutumları (psikolojik ve ekonomik şiddet) ilişki durumlarına göre anlamlı farklılaşmaktadır.

3.1.3. Araştırmanın Varsayımları Ve Sınırlılıkları

Araştırmanın varsayımları denenmeden doğru olarak kabul edilen düşüncelerdir(Karasar (2013: s.71). Bu araştırmada kabul edilen varsayımlar şunlardır:

- Kadına yönelik şiddet algısının incelenmesi konusunda gençlerin tutumlarının önemli olduğu kabul edilmiştir.
- Bununla birlikte örneklem grubunu oluşturan Kocaeli Üniversitesi lisans ve lisansüstü eğitim alan öğrencilerin evreni temsil ettiği kabul edilmiştir.

Araştırmanın sınırlılıkları ise, araştırmada incelenen örneklem grubunu yalnızca gençlerin oluşturmasıdır. Çünkü toplum çok geniş bir perspektif olup, nicel olarak da büyük bir grup olduğundan dolayı toplumu oluşturan belli bir grubun düşüncesi belirlenmek istenmiş ve gençler incelenmeye karar verilmiştir.

3.1.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki üniversitelerde öğretim gören üniversite öğrencileri oluşturmakta olup, çalışma evrenini ise Kocaeli Üniversitesi'nde lisans ve lisansüstü eğitim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Çalışma evreni ise oransız örnekleme yöntemi kullanılarak çalışma evreni içinden 250 kişilik bir örneklem grubu seçilmiş ve araştırma bu grup üzerinde yapılmıştır.

3.1.5. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Araçları

Kadınlara yönelik şiddet algısının ölçülmesi için yapılan bu araştırmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırmanın verilerini toplamak için, Yalçın Kanbay, Özgür Aslan, Elif Işık ve Pınar Tektaş tarafından 2017'de hazırlanan 30 sorudan oluşan, 5'li likert ölçeğinin kullanıldığı "İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği" ile gençlere ait bazı özelliklerin saptanabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan 7 soruluk "Demografik Bilgiler Formu" kullanılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Uygulanan anket neticesinde elde edilen verilerin analizi bu bölümde yapılmıştır. Verilerin analizinin yapılabilmesi için anket formları önce excell'e daha sonra uygun kodlamalar yapılarak IBM SPSS 25.0 programına aktarılmıştır. Analizlerde kadına yönelik şiddet tutumlarını belirlemek amacıyla kısa adı "İskebe Tutum Ölçeği" olarak belirlenmiş olan Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinin faktör analizi ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçek ve ölçek maddelerine ait tanımlayıcı istatistikler tespit edilmiştir. Ölçeklerin birbirine olan ilişkisi

araştırılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler frekans (N), yüzde (%), ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum olarak belirtilmiştir.

3.2.1. Ölçeğin Faktör Analizi

"Faktör analizi aynı yapıyı veya niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel teknik olup bir faktörleşme veya ortak faktör olarak adlandırılan yeni değişkenleri ortaya çıkarma ya da maddelerin faktör yük değerlerini kullanarak kavramların işlevsel tanımlarını elde etme süreci olarak tanımlanmaktadır." (Büyüköztürk, 2007, s. 123).

"Faktör analizi tüm veri yapıları için uygun olamayabileceğinden verilerin, faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve Bartlett Küresellik testleri ile incelenebilir. KMO'nun 0,60'dan yüksek ve Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir." (Büyüköztürk, 2007, s. 126)

Faktör analizinin ön koşullarını test etmek için, analizlerde kullanılan kadına yönelik şiddet tutum ölçeğine Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Barlett Küresellik testi uygulanmış ve bulgular tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Ölçeğe ait KMO ve Bartlett Testleri

		Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği
Kaiser-Meyer-Olkin		,925
Bartlett Testi	Ki-Kare	5696,254
	Sd.	435
	P	,000

Tablo 1'de ölçeğe ait Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerleri görülmektedir. Bu değerlerin 0,600'den büyük olması verilerin faktör analizine uygunluğunu göstermektedir. Küresellik testleri oranlarının (*p*) ,000 olması ise verilerden anlamlı

faktörler çıkacağını ifade etmektedir. Sonuç olarak analizlerde kullanılan kadına yönelik şiddet tutum ölçeğine ait KMO ve Barlett testleri sonuçlarının faktör analizi için yeterli bulunduğu tespit edilmiştir.

Kullanılan ölçeklere ait ifadelerin uygun boyutlar altında toplanmasını sağlamak için faktör analizi yapılmış ve belirlenen boyutlar aşağıda maddeler halinde ifade edilmiştir. Ölçeklere ait verilerin faktör analizine sokulması ve varimax döndürülmesi sonucunda öz değeri 1.00'in üzerinde olan faktörler ve faktör yükleri 0,40'ın üzerinde olan maddeler temel alınmıştır.

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Kanbay Y., Aslan Ö., Işık E. ve Tektaş P. (2017) tarafından geliştirilmiştir. Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği 5'li likert tipi olup ölçeğe ait verilere faktör analizi uygulanması sonucu, ölçeğin 2 faktörlü yapıya sahip olduğu ve toplam varyansın %53,330'unu açıkladığı anlaşılmıştır.

"Açıklanan varyansın toplam varyans üzerinden %50'yi geçiyor olması faktör analizinin önemli bir kriteridir. Çünkü oluşturulan faktör yapısı toplam değişken varyansının yarısından azını açıklıyor ise temsil yeteneğinden söz etmek yanlış olur." (Yaşlıoğlu M., 2017, s.77)

Tablo 2: Ölçeğin Alt Boyutlarına Ait Öz değer ve Açıkladıkları Varyanslar

Alt Boyut	Öz Değer	Varyans (%)	Kümülatif Varyans (%)
1. Bedene Yönelik Tutumlar Alt Boyutu (Cinsel ve Fiziksel Şiddet)	13,147	43,822	43,822
2. Kimliğe Yönelik Tutumlar Alt Boyutu (Psikolojik ve Ekonomik Şiddet)	2,852	9,508	53,330

Bedene yönelik tutumlar alt boyutu (cinsel ve fiziksel şiddet) 3,4, 8, 9,10, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 25, 26, 28 ve 30 numaralı ölçek maddelerinden oluşmaktadır, öz değeri 13,147 ve toplam varyansın 43,822'sini açıklamıştır. Kimliğe yönelik

tutumlar alt boyutu (psikolojik ve ekonomik şiddet) 1, 2, 5, 6, 7, 11, 13, 18, 19, 21, 23, 24, 27 ve 29 numaralı ölçek maddelerinden oluşmaktadır, öz değeri 2,852 ve toplam varyansın 9,508'ini açıklamıştır.

Tablo 3: Ölçek Maddelerine Ait Faktör Yükleri

	Faktör Yükü
Bedene Yönelik Tutumlar Alt Boyutu (Cinsel ve Fiziksel Şiddet)	
s12.Şiddeti ağır olmadıkça, dayağı mazur görürüm.	,849
s8.Dayağın iyi bir terbiye aracı olduğunu düşünürüm.	,830
s20.Fiziksel şiddetin derecesi çok değilse şiddeti mazur görürüm.	,771
s25.Kadın söz dinlemiyorsa onun dövülmesi bu sorunu çözer.	,740
s3."Kocandır. Hem sever hem döver." sözünü benimserim.	,736
s22.Yalnız başına gezen bir kadına laf atılması normaldir.	,732
s10.Erkeğin, kadını dövmesi için geçerli sebepleri olduğuna inanırım.	,729
s30.Kadına fiziksel şiddet uygulanmasının sebebinin, kadının kendisi olduğunu düşünürüm.	,697
s15.Kadın, istemese bile, erkeğin istediği şekilde cinsel ilişkiye girmelidir.	,687
s17.Kadın, istemese bile, sırf erkek istiyor diye çocuk doğurmalıdır.	,574
s9.Kadın, istemese bile, eşiyle ilişkiye girmek zorundadır.	,543
s28.Geç saatlerde dışarıda olan bir kadının tacize uğraması doğaldır.	,534
s14.Kadınlara laf atılması gayet normaldir.	,525
s4.Cinsel tacize uğrayan kadının bunda kabahati vardır.	,492
s16.Namus adına işlenmiş cinayetlerde haklılık payı olduğunu düşünürüm.	,470
s26.Bazı kadınların sözlü tacizi hak ettiklerini düşünürüm.	,404
Kimliğe Yönelik Tutumlar Alt Boyutu (Psikolojik ve Ekonomik Şiddet)	
s21.Kadınların geç saatlere kadar dışarıda olmasını yanlış bulurum.	,827
s27.Kadın, erkeğin izin vermediği bir giysiyi giymemelidir.	,786
s29.Erkek yeterince para kazanıyorsa kadının çalışmasına gerek yoktur.	,758
s18.Erkek istemiyorsa kadın çalışmamalıdır.	,751
s1.Kadın, bir yere gideceği zaman erkekten izin almalıdır.	,727

s19.Erkek, gerekli gördüğünde, kadının evden dışarı çıkmasına izin vermemekte haklıdır.	,705
s23.Kadınların her sektörde çalışmasını doğru bulmam.	,704
s11.Kadınların, çoğunluğu erkek olan bir iş yerinde çalışmasını doğru bulmam.	,683
s7.Kadınlar, erkeklerin yoğun olduğu yerlere tek başlarına gitmemelidir.	,615
s2.Kadın evlendiğinde kocasının soyadını almalıdır.	,596
s24.Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olmasını normal karşılarım.	,574
s13.Ailede maddi konulara erkek karar vermelidir.	,540
s6.Kadının harcamaları erkeğin kontrolü altında olmalıdır.	,534
s5.Kadının, erkeğin kontrolü altında olması gerekmez.	,476

"Faktör analizinde aynı yapıyı ölçmeyen maddelerin ayıklanmasında faktör yükleri kullanılmaktadır. Bir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme varsa bu bulgu, o maddelerin birlikte bir kavramı-yapıyı-faktörü ölçtüğünü göstermektedir. Faktör yük değerinin 0.45 veya daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür bununla birlikte uygulamada az sayıda madde için bu sınır değer 0,3'a kadar indirilebilir. Bir maddenin faktörlerindeki en yüksek yük değeri ile bu değerden sonra en yüksek olan yük değeri arasındaki farkın mümkün olduğu kadar yüksek olması beklenir ve bu farkın .10 olması önerilir." (Büyüköztürk, 2007, ss. 124-125).

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeğine ait 5. ve 24. maddeler ters kodlu olarak analizde kullanılmıştır. Tablodaki değerler incelendiğinde bedene yönelik tutumlar alt boyutu faktör yükleri .404 ile .849 ve kimliğe yönelik tutumlar alt boyutu faktör yükleri .476 ile .827 arasında değişmektedir.

"Varimax rotasyonu sonunda elde edilen faktör yükleri kabaca, .32 - .44 arasında "kötü", .45 - .54 arasında "normal", .55 - .62 arasında "iyi", .63 - .70 arasında "çok iyi" ve .70 ve üzerinde de "mükemmel" olarak kabul edilmektedir." (Comrey, A. L, 1992)

3.2.2. Ölçeğin Güvenilirlik Analizi

"Araştırmalarda çoğunlukla analizler gerçekleştirilmeden önce verinin analize uygun güvenirlilik derecesinde olup olmadığı test edilir. Güvenirlilik bir ölçekte tüm değişkenlerin birbiri ile tutarlılığını ve iç uyumunu ortaya koyan bir kavramdır." (Kurtuluş, 2010, s.184) "Güvenirlilik bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık olarak tanımlanabilir. Güvenirlilik testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir. Testin güvenirlilik katsayısı olarak hesaplanan (r), test puanlarına ilişkin bireysel farklılıkların ne derece gerçek ve ne derece hata faktörüne bağlı olduğunu yorumlamak amacıyla kullanılmaktadır. Test maddelerine verilecek cevapların üç veya daha fazla seçenekli olması durumunda cronbach (α) katsayısı kullanılır." (Büyüköztürk, 2007, ss. 169-170)

"15 maddelik bir ölçekten hesaplanan Alfa değerine standart alfa denir ve değeri 0.75'in üstündeyse güvenilirliği yüksek, 0.50 ila 0.75 arasındaki değerlerde güvenilirliği orta, 0.50'in altı ise güvenilirliği düşük kabul edilir. 15'in üstünde maddesi olan bir ölçekten hesaplanan Alfa katsayısı ise 0.90 ve üstü mükemmel güvenilir, 0.70 ila 0.90 arası yüksek güvenilir, 0.50 ila 0.70 arası orta güvenilir, 0.50'in altı ise düşük güvenilirliktedir." (Hinton ve ark., 2004, s. 364)

Bu çalışmada da kullanılan ölçeğin güvenirliliğinin test edilmesinde de cronbach alfa katsayısı kullanılmıştır.

Tablo 4: Ölçeğin Güvenilirlik Analizi

	Cronbach Alfa	Madde Sayısı
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	,944	30
Bedene Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	,928	16
Kimliğe Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	,921	14

Tablodaki değerler incelendiğinde; analizlerde kullanılan ölçeğin ve ölçeğe ait alt boyutların cronbach alfa değerlerinin ,921 ile ,944 arasında değişmekte olduğu, dolayısıyla tüm ölçeklere ait verilerin güvenilir şekilde ölçümlendiği anlaşılmıştır.

3.2.3. Demografik Bulgular

Anket çalışmalarına katılanlara ait demografik bilgilerin çözümlemeleri başlıklar ve tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

3.2.3.1. Katılımcıların Cinsiyetleri Dağılımı

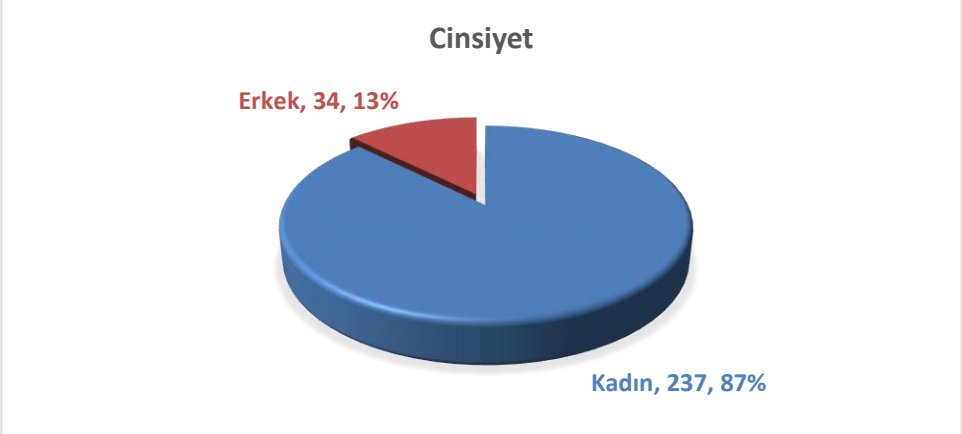
Katılımcılar hakkındaki cinsiyet durumu dağılım verileri tablo haline getirilip analiz edilerek aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 5: Katılımcıların Cinsiyetlerine Ait Frekans Analizi

		N	%	Geçerli %	Kümülatif %
Cinsiyet	Kadın	237	87,5	87,5	87,5
	Erkek	34	12,5	12,5	100,0
	Toplam	271	100,0	100,0	

Tabloya göre katılımcılardan 237 kişi kadın(%87,5) ve 34 kişi erkek(%12,5)'tir.

Grafik 1: Katılımcıların Cinsiyetlerine Ait Frekans Analizi

3.2.3.2. Katılımcıların Yaşları Dağılımı

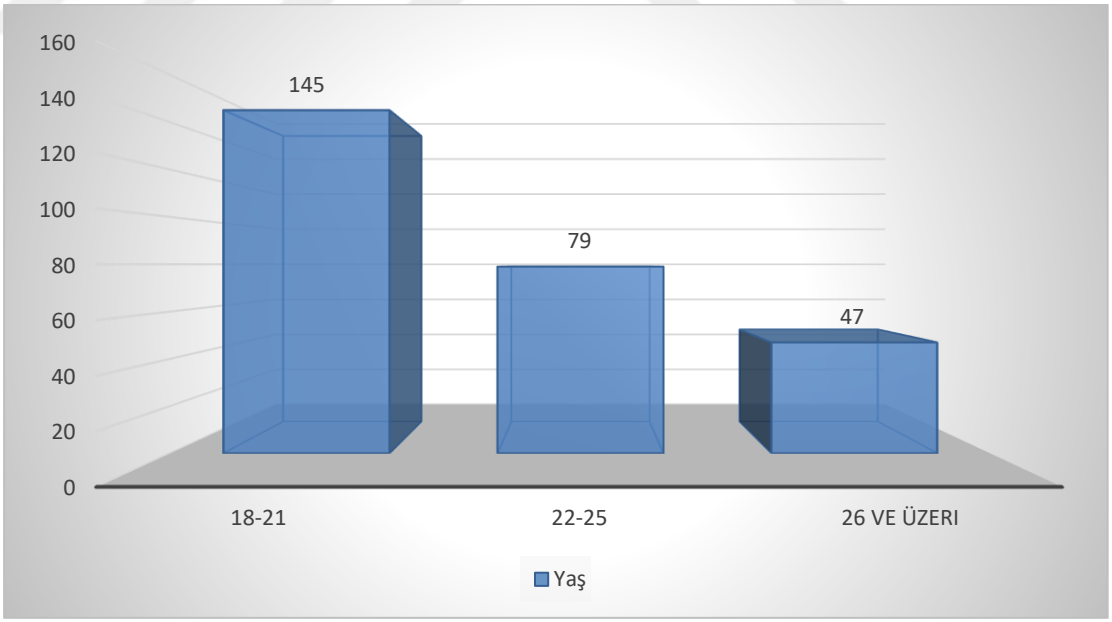
Katılımcılar hakkındaki yaş durumu dağılım verileri tablo haline getirilip analiz edilerek aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 6: Katılımcıların Yaşlarına Ait Frekans Analizi

		N	%	Geçerli %	Kümülatif %
Yaş	18-21	145	53,5	53,5	53,5
	22-25	79	29,2	29,2	82,7
	26 ve üzeri	47	17,3	17,3	100,0
	Toplam	271	100,0	100,0	

Tabloya göre katılımcılardan 145 kişi 18-21(%53,5), 79 kişi 22-25(%29,2) ve 47 kişi 26 ve üzeri(%17,3) yaşındadır.

Grafik 2: Katılımcıların Yaşlarına Ait Frekans Analizi

3.2.3.3. Katılımcıların Yaşadıkları Bölgeler Dağılımı

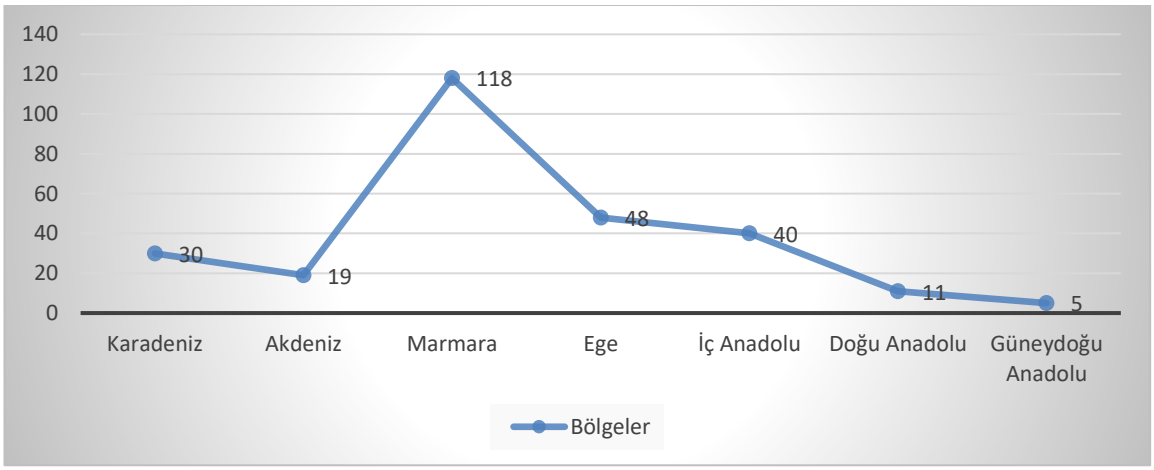
Katılımcılar hakkındaki yaşadıkları bölge durumu dağılım verileri tablo haline getirilip analiz edilerek aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 7: Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelere Ait Frekans Analizi

		N	%	Geçerli %	Kümülatif %
Bölge	Karadeniz	30	11,1	11,1	11,1
	Akdeniz	19	7,0	7,0	18,1
	Marmara	118	43,5	43,5	61,6
	Ege	48	17,7	17,7	79,3
	İç Anadolu	40	14,8	14,8	94,1
	Doğu Anadolu	11	4,1	4,1	98,2
	Güneydoğu Anadolu	5	1,8	1,8	100,0
	Toplam	271	100,0	100,0	

Tabloya göre katılımcılardan 30 kişi Karadeniz(%11,1), 19 kişi Akdeniz(%7,0), 118 kişi Marmara(%43,5), 48 kişi Ege(%17,7), 40 kişi İç Anadolu(%14,8), 11 kişi Doğu Anadolu(%4,1) ve 5 kişi de Güneydoğu Anadolu(%1,8) bölgesinde yaşamaktadır.

Grafik 3: Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelere Ait Frekans Analizi

3.2.3.4. Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tipleri Dağılımı

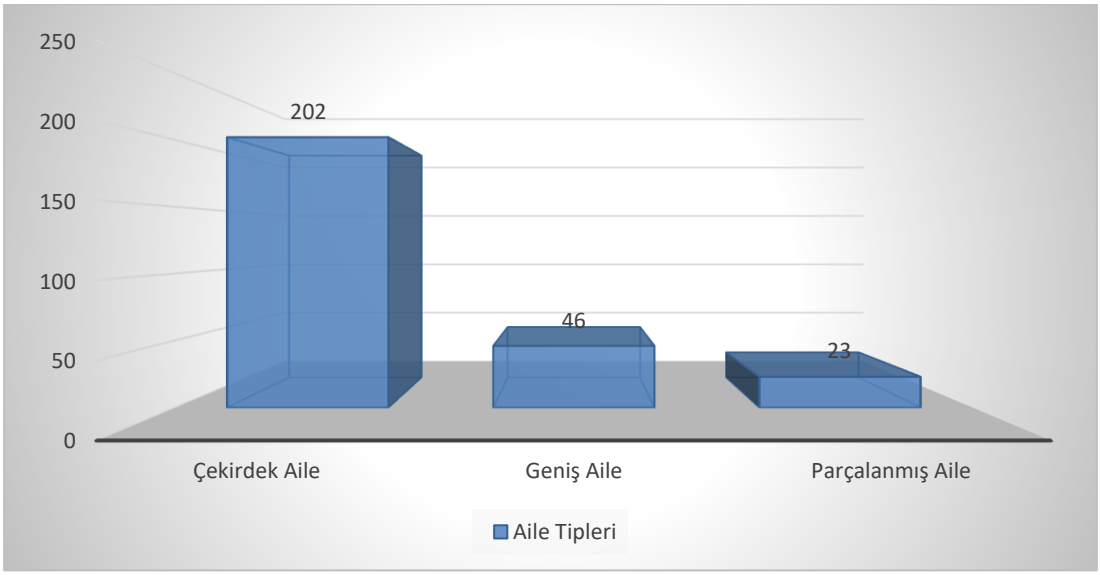
Katılımcılar hakkındaki yaşadıkları aile tipi durumu dağılım verileri tablo haline getirilip analiz edilerek aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 8: Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tiplerine Ait Frekans Analizi

		N	%	Geçerli %	Kümülatif %
Aile Tipi	Çekirdek aile	202	74,5	74,5	74,5
	Geniş aile	46	17,0	17,0	91,5
	Parçalanmış aile	23	8,5	8,5	100,0
	Toplam	271	100,0	100,0	

Tabloya göre katılımcılardan 202 kişi çekirdek aile(%74,5), 46 kişi geniş aile(%17,0) ve 23 kişi parçalanmış aile(%8,5) tipinde yaşamaktadır.

Grafik 4: Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tiplerine Ait Frekans Analizi

3.2.3.5. Katılımcıların İlişki Durumu Dağılımı

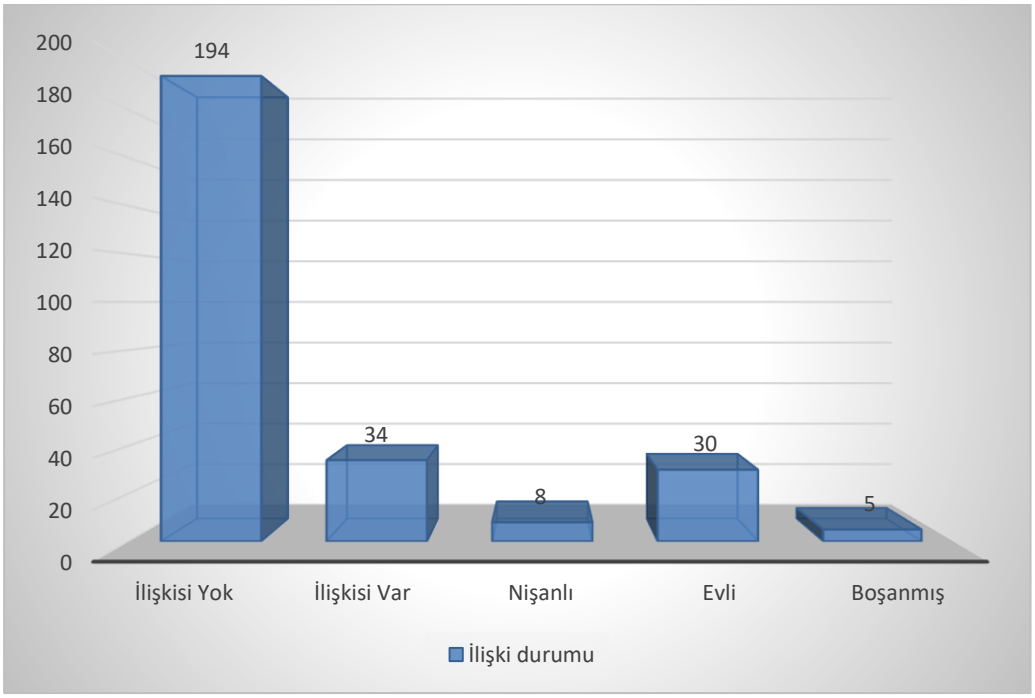
Katılımcılar hakkındaki ilişki durumu dağılım verileri tablo haline getirilip analiz edilerek aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 9: Katılımcıların İlişki Durumlarına Ait Frekans Analizi

		N	%	Geçerli %	Kümülatif %
İlişki Durumu	İlişkisi Yok	194	71,6	71,6	71,6
	İlişkisi var	34	12,5	12,5	84,1
	Nişanlı	8	3,0	3,0	87,1
	Evli	30	11,1	11,1	98,2
	Boşanmış	5	1,8	1,8	100,0
	Toplam	271	100,0	100,0	

Tabloya göre katılımcılardan 194 kişinin ilişkisi yok(%71,6), 34 kişinin ilişkisi var(%12,5), 8 kişi nişanlı(%3,0), 30 kişi evli(%11,1) ve 5 kişi de boşanmış(%1,8)'dır.

Grafik 5: Katılımcıların İlişki Durumlarına Ait Frekans Analizi

3.2.4. Ölçeğe Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Analizlerde kullanılan kadına yönelik tutum ölçeğine ve ölçek maddelerine ait tanımlayıcı istatistikler aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Anket çalışmasında katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeylerini belirlemek amacıyla kısa adı "İskebe Tutum Ölçeği" olarak belirlenmiş olan 30 madde ve 2 boyuttan oluşan Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda kesinlikle katılmıyorum 1 ve kesinlikle katılıyorum 5 puan olacak şekilde değerler verilmiş ve bu değerlerin toplanıp toplam soru sayısı olan 30'a bölünmesiyle de her bir katılımcının kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri 1 ile 5 arasında değer almaktadır.

Tablo 10: Ölçeklere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	1,00	1,97	1,31	,22
Bedene Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	1,00	1,31	1,06	,09
Kimliğe Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	1,00	2,57	1,59	,39

Tablodaki veriler incelendiğinde katılımcının ortalama kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri 1,31, bedene yönelik tutum düzeyleri 1,06 ve kimliğe yönelik tutum düzeyleri 1,59 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 11: Ölçek Maddelerine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma
s1.Kadın, bir yere gideceği zaman erkekten izin almalıdır.	1,90	1,07

s2.Kadın evlendiğinde kocasının soyadını almalıdır.	2,73	1,09
s3."Kocandır. Hem sever hem döver." sözünü benimserim.	1,12	,46
s4.Cinsel tacize uğrayan kadının bunda kabahati vardır.	1,21	,57
s5.Kadının, erkeğin kontrolü altında olması gerekmez.	4,18	1,22
s6.Kadının harcamaları erkeğin kontrolü altında olmalıdır.	1,56	,88
s7.Kadınlar, erkeklerin yoğun olduğu yerlere tek başlarına gitmemelidir.	2,27	1,22
s8.Dayağın iyi bir terbiye aracı olduğunu düşünürüm.	1,12	,40
s9.Kadın, istemese bile, eşiyle ilişkiye girmek zorundadır.	1,24	,61
s10.Erkeğin, kadını dövmesi için geçerli sebepleri olduğuna inanırım.	1,20	,58
s11.Kadınların, çoğunluğu erkek olan bir iş yerinde çalışmasını doğru bulmam.	1,68	1,05
s12.Şiddeti ağır olmadıkça, dayağı mazur görürüm.	1,14	,46
s13.Ailede maddi konulara erkek karar vermelidir.	1,45	,79
s14.Kadınlara laf atılması gayet normaldir.	1,12	,46
s15.Kadın, istemese bile, erkeğin istediği şekilde cinsel ilişkiye girmelidir.	1,12	,43
s16.Namus adına işlenmiş cinayetlerde haklılık payı olduğunu düşünürüm.	1,23	,64
s17.Kadın, istemese bile, sırf erkek istiyor diye çocuk doğurmalıdır.	1,24	,65
s18.Erkek istemiyorsa kadın çalışmamalıdır.	1,48	,96
s19.Erkek, gerekli gördüğünde, kadının evden dışarı çıkmasına izin vermemekte haklıdır.	1,43	,85
s20.Fiziksel şiddetin derecesi çok değilse şiddeti mazur görürüm.	1,12	,43
s21.Kadınların geç saatlere kadar dışarıda olmasını yanlış bulurum.	1,84	1,18
s22.Yalnız başına gezen bir kadına laf atılması normaldir.	1,12	,45
s23.Kadınların her sektörde çalışmasını doğru bulmam.	1,57	,98
s24.Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olmasını normal karşılarım.	3,54	1,37

s25.Kadın söz dinlemiyorsa onun dövülmesi bu sorunu çözer.	1,13	,44
s26.Bazı kadınların sözlü tacizi hak ettiklerini düşünürüm.	1,28	,74
s27.Kadın, erkeğin izin vermediği bir giysiyi giymemelidir.	1,62	1,02
s28.Geç saatlerde dışarıda olan bir kadının tacize uğraması doğaldır.	1,27	,74
s29.Erkek yeterince para kazanıyorsa kadının çalışmasına gerek yoktur.	1,66	1,02
s30.Kadına fiziksel şiddet uygulanmasının sebebinin, kadının kendisi olduğunu düşünürüm.	1,19	,58

Tabloya göre katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum ölçeği maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde en yüksek puan ortalamasını 5 numaralı(4,18) (s5.Kadının, erkeğin kontrolü altında olması gerekmez), en düşük puan ortalamasını ise 3, 8, 14, 15, 20 ve 22 numaralı(1,12) (s3."Kocandır. Hem sever hem döver." sözünü benimserim. s8.Dayağın iyi bir terbiye aracı olduğunu düşünürüm. s14.Kadınlara laf atılması gayet normaldir. s15.Kadın, istemese bile, erkeğin istediği şekilde cinsel ilişkiye girmelidir. s20.Fiziksel şiddetin derecesi çok değilse şiddeti mazur görürüm. s22.Yalnız başına gezen bir kadına laf atılması normaldir.) maddelerinin aldığı anlaşılmıştır. Ölçek maddelerinin aldıkları bu puan ortalamaları katılımcıların bu maddelere katılma düzeylerini belirlemektedir.

3.2.5. Normallik Testleri

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarına yönelik ayrı ayrı yapılan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testlerinde anlamlılık (p) kısmındaki değerler incelendiğinde sonuçların <,05 olması sebebiyle verilerin normal dağılıma sahip olmadıkları anlaşılmıştır.

Tablo 12: Ölçeklere Ait Normallik Testleri

	Kolmogorov-Smirnov[a]			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	*p*	İstatistik	df	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	,120	271	,000	,952	271	,000

Bedene Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	,351	271	,000	,727	271	,000
Kimliğe Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	,095	271	,000	,958	271	,000

Ölçeklere ait histogramlara bakıldığında ise tüm ölçekler için verilerin normal dağılıma yakın olduğu görülmektedir. Sadece test sonuçlarına göre karar vermek yanıltıcı olabileceğinden, test sonuçlarına ek olarak verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerine de (skewness ve kurtosis) bakmak gerekir.

Tablo 13: Ölçeklere Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	N	Çarpıklık (Skewness)		Basıklık (Kurtosis)	
	İstatistik	İstatistik	Standart Hata	İstatistik	Standart Hata
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	271	,402	,148	-,405	,295
Bedene Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	271	1,122	,148	,129	,295
Kimliğe Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	271	,281	,148	-,686	,295

"Çarpıklık ve basıklık değerleri ±1,5 aralığında olan verilerin normal dağıldığı söylenebilir." (Doğan ve Başokçu, 2010: s.65-66). Ankette kullanılan kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ve alt boyutlarına ait çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde değerlerin ±1,5 aralığında olduğu anlaşılmış ve verilerin normal dağıldığı varsayılmıştır. Bağımsız değişkenlerin ölçek puanları bakımından analizleri için bağımsız örneklem t-testi (independent sample t test), tek yönlü varyans analizi (one way anova) ve tukey post-hoc testi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler arası ilişki pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < ,05$ olarak kabul edilmiştir.

3.2.6. Ölçekler Arası İlişki

"Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi veya bir değişkenin iki veya daha çok değişken ile olan ilişkisini test etmek, varsa bu ilişkinin

derecesini ölçmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Korelasyon analizinde amaç; bağımsız değişken (X) değiştiğinde, bağımlı değişkenin (Y) ne yönlü değişeceğini görmektir." (Kalaycı, Ş., 2010; s115)

"İki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin derecesi "r" simgesiyle gösterilen korelasyon katsayısıyla ölçülür. Korelasyon katsayısı iki değişkenin değişimlerinde, ne dereceye kadar uygunluk olduğunu belirler, fakat hiçbir şekilde neden sonuç ilişkisi kurmaz. Korelasyon katsayısının alabileceği en küçük değer -1, en büyük değerse +1 olur, başka bir tanımla korelasyon katsayısı, $-1 \leq r \leq +1$ arasında değer alır. Korelasyon katsayısının işareti pozitifse, değişkenlerden birinin değeri artarken diğerinin de arttığını gösterir. Korelasyon katsayısının işareti negatifse, değişkenlerden birinin değeri artarken diğerinin değerinin azaldığını gösterir. Yani ters yönlü ilişki söz konusudur. r = 0 olduğunda ise değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. r'nin +1'e eşit olması, değişkenler arasında pozitif ve tam doğrusal bir ilişkinin varlığını ortaya koyar. r'nin -1'e eşit olması ise, değişkenler arasında negatif ve tam doğrusal bir ilişkiyi belirler. Değişkenler arasındaki ilişki kuvvetlendikçe ± 1'e, zayıfladıkça 0'a yaklaşan bir korelasyon katsayısı elde edilir." (Şıklar, E., Yüzer, A.F.(Ed.) 2006: s. 206)

Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ile ölçeğin alt boyutları arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığını tespit edebilmek için pearson korelasyon analizleri yapılmış ve sonuçlar tabloda verilmiştir.

Tablo 14: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Ölçeğin Alt Boyutları Arasında Pearson Korelasyon Analizleri

		Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	Bedene Yönelik Tutumlar Alt Boyutu	Kimliğe Yönelik Tutumlar Alt Boyutu
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	Korelasyon (r)	1	,642**	,942**
	P		,000	,000
	N	271	271	271
Bedene Yönelik	Korelasyon (r)	,642**	1	,485**

Tutumlar Alt Boyutu	*P*	,000		,000
	N	271	271	271
Kimliğe Yönelik	Korelasyon (r)	,942**	,485**	1
Tutumlar Alt Boyutu	*P*	,000	,000	
	N	271	271	271
**. p < 0.01 ; *. p < 0.05				

Tablodaki korelasyon değerleri incelendiğinde;

- Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ile bedene yönelik tutumlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönde (r>0) orta şiddette ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. (r_p (271)=,642 ; p<.05)
- Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ile kimliğe yönelik tutumlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönde (r>0) yüksek şiddette ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. (r_p (271)=,942 ; p<.05)
- Bedene yönelik tutumlar alt boyutu ile kimliğe yönelik tutumlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönde (r>0) orta şiddette ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. (r_p (271)=,485 ; p<.05)

3.2.7. Fark Testleri

Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarının demografik verilere göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılaştığını tespit edebilmek için bağımsız örneklem t testleri ve one way anova testleri yapılmış ve sonuçlar başlıklar halinde sunulmuştur.

3.2.7.1. Katılımcıların Cinsiyetleri ile Ölçeklerin Analizi

Tablo 15: Katılımcıların Cinsiyetleri ile Ölçeklerin Analizi - Bağımsız Örneklem t-Testleri

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	*t*	*df*	*p*

Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	Kadın	237	1,2895	,21329	-5,283	269	,000
	Erkek	34	1,4895	,14876			
Bedene Yönelik Tutum Düzeyi	Kadın	237	1,0503	,07973	-5,838	41,931	,000
	Erkek	34	1,1399	,08424			
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	Kadın	237	1,5591	,39772	-3,965	269	,000
	Erkek	34	1,8351	,20719			

Tablodaki t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre;

- Kadına yönelik şiddet tutum düzeyi ($t_{(269)}$=-5,283; p < ,05),
- Bedene yönelik tutum düzeyi ($t_{(41,931)}$=-5,838; p < ,05),
- Kimliğe yönelik tutum düzeyi ($t_{(269)}$=-3,965; p < ,05)

İstatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaştığı, erkek katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri, bedene yönelik tutum düzeyleri ve kimliğe yönelik tutum düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

3.2.7.2. Katılımcıların Yaşları ile Ölçeklerin Analizi

Tablo 16: Katılımcıların Yaşları ile Ölçeklerin Analizi - One Way Anova Testleri

		N	Ortalama	Standart Sapma	F	*df*	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	18-21	145	1,2774	,20989	5,982	2	,003
	22-25	79	1,3346	,22595			
	26 ve üzeri	47	1,3956	,19724			
	Toplam	271	1,3146	,21651			
Bedene Yönelik Tutum Düzeyi	18-21	145	1,0497	,07781	3,294	2	,039
	22-25	79	1,0714	,09335			
	26 ve üzeri	47	1,0818	,09022			
	Toplam	271	1,0616	,08549			
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	18-21	145	1,5339	,38581	5,094	2	,007
	22-25	79	1,6200	,39366			
	26 ve üzeri	47	1,7342	,36080			
	Toplam	271	1,5937	,38974			

Tablodaki one way anova testleri incelendiğinde katılımcıların yaşlarına göre;

- Kadına yönelik şiddet tutum düzeyi (F(2)=5,982; p<,05),

- Bedene yönelik tutum düzeyi (F(2)=3,294; p<,05),
- Kimliğe yönelik tutum düzeyi (F(2)=5,094; p<,05)

istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmaların yaş değişkenin hangi alt grupları arasında olduğunu tespit edebilmek için tukey post-hoc testleri yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17: Katılımcıların Yaşlarına Göre Tukey Post Hoc Testleri

	(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalama Farkları (I-J)	Standart Hata	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	18-21	22-25	-,05722	,02973	,134
		26 ve üzeri	-,11822*	,03569	,003
	22-25	18-21	,05722	,02973	,134
		26 ve üzeri	-,06100	,03917	,266
	26 ve üzeri	18-21	,11822*	,03569	,003
		22-25	,06100	,03917	,266
Bedene Yönelik Tutum Düzeyi	18-21	22-25	-,02169	,01185	,162
		26 ve üzeri	-,03214*	,01423	,044
	22-25	18-21	,02169	,01185	,162
		26 ve üzeri	-,01045	,01562	,782
	26 ve üzeri	18-21	,03214*	,01423	,044
		22-25	,01045	,01562	,782
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	18-21	22-25	-,08615	,05369	,246
		26 ve üzeri	-,20035*	,06445	,006
	22-25	18-21	,08615	,05369	,246
		26 ve üzeri	-,11421	,07073	,241
	26 ve üzeri	18-21	,20035*	,06445	,006
		22-25	,11421	,07073	,241

Tablodaki tukey post hoc testleri incelendiğinde yaşları 26 ve üzeri olan katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri yaşları 18-21 olan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir.(*p*=,003) Yaşları 26 ve üzeri olan katılımcıların bedene yönelik tutum düzeyleri yaşları 18-21 olan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir.(*p*=,044) Yaşları 26 ve üzeri olan katılımcıların kimliğe yönelik tutum düzeyleri yaşları 18-21 olan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksek olduğu gözlenmiştir.(*p*=,006)

3.2.7.3. Katılımcıların Yaşadıkları Bölge ile Ölçeklerin Analizi

Tablo 18: Katılımcıların Yaşadıkları Bölge ile Ölçeklerin Analizi - One Way Anova Testleri

		N	Ortalama	Standart Sapma	F	*df*	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	Karadeniz	30	1,2148	,20733	2,220	6	,042
	Akdeniz	19	1,2544	,27199			
	Marmara	118	1,3373	,21911			
	Ege	48	1,3345	,22475			
	İç Anadolu	40	1,3105	,17428			
	Doğu Anadolu	11	1,4170	,12139			
	Güneydoğu Anadolu	5	1,2207	,19198			
	Toplam	271	1,3146	,21651			
Bedene Yönelik Tutum Düzeyi	Karadeniz	30	1,0399	,07428	1,465	6	,190
	Akdeniz	19	1,0541	,07735			
	Marmara	118	1,0638	,08746			
	Ege	48	1,0668	,09231			
	İç Anadolu	40	1,0552	,07635			
	Doğu Anadolu	11	1,1227	,09798			
	Güneydoğu Anadolu	5	1,0340	,07603			
	Toplam	271	1,0616	,08549			
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	Karadeniz	30	1,4143	,37944	2,484	6	,024
	Akdeniz	19	1,4211	,36877			
	Marmara	118	1,6288	,38417			
	Ege	48	1,6513	,44335			
	İç Anadolu	40	1,6209	,35060			
	Doğu Anadolu	11	1,7275	,19999			
	Güneydoğu Anadolu	5	1,4334	,35264			
	Toplam	271	1,5937	,38974			

Tablodaki one way anova testleri incelendiğinde katılımcıların yaşadıkları bölgelere göre;

Kadına yönelik şiddet tutum düzeyi ($F(6)=2,220$; $p<,05$) ile kimliğe yönelik tutum düzeyi ($F(6)=2,484$; $p<,05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmaların bölge değişkenin hangi alt grupları arasında

olduğunu tespit edebilmek için tukey post-hoc testleri yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 19: Katılımcıların Yaşadıkları Bölgelere Göre Tukey Post Hoc Testleri

	(I) Bölge	(J) Bölge	Ortalama Farkları (I-J)	Standart Hata	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	Karadeniz	Akdeniz	-,03961	,06264	,996
		Marmara	-,12254	,04368	,078
		Ege	-,11974	,04972	,199
		İç Anadolu	-,09572	,05160	,512
		Doğu Anadolu	-,20219*	,07530	,006
		Güneydoğu Anadolu	-,00589	,10319	1,000
	Akdeniz	Karadeniz	,03961	,06264	,996
		Marmara	-,08293	,05281	,701
		Ege	-,08013	,05790	,810
		İç Anadolu	-,05611	,05952	,965
		Doğu Anadolu	-,16258	,08094	,412
		Güneydoğu Anadolu	,03372	,10738	1,000
	Marmara	Karadeniz	,12254	,04368	,078
		Akdeniz	,08293	,05281	,701
		Ege	,00280	,03657	1,000
		İç Anadolu	,02682	,03909	,993
		Doğu Anadolu	-,07965	,06735	,900
		Güneydoğu Anadolu	,11665	,09754	,895
	Ege	Karadeniz	,11974	,04972	,199
		Akdeniz	,08013	,05790	,810
		Marmara	-,00280	,03657	1,000
		İç Anadolu	,02401	,04574	,998
		Doğu Anadolu	-,08246	,07141	,910
		Güneydoğu Anadolu	,11385	,10039	,917
	İç Anadolu	Karadeniz	,09572	,05160	,512
		Akdeniz	,05611	,05952	,965
		Marmara	-,02682	,03909	,993
		Ege	-,02401	,04574	,998
		Doğu Anadolu	-,10647	,07273	,766

		Güneydoğu Anadolu	,08983	,10133	,974
	Doğu Anadolu	Karadeniz	,20219*	,07530	,006
		Akdeniz	,16258	,08094	,412
		Marmara	,07965	,06735	,900
		Ege	,08246	,07141	,910
		İç Anadolu	,10647	,07273	,766
		Güneydoğu Anadolu	,19630	,11522	,614
	Güneydoğu Anadolu	Karadeniz	,00589	,10319	1,000
		Akdeniz	-,03372	,10738	1,000
		Marmara	-,11665	,09754	,895
		Ege	-,11385	,10039	,917
		İç Anadolu	-,08983	,10133	,974
		Doğu Anadolu	-,19630	,11522	,614
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	Karadeniz	Akdeniz	-,00672	,11243	1,000
		Marmara	-,21449	,07841	,094
		Ege	-,23701	,08925	,114
		İç Anadolu	-,20656	,09262	,283
		Doğu Anadolu	-,31320*	,13516	,030
		Güneydoğu Anadolu	-,01910	,18523	1,000
	Akdeniz	Karadeniz	,00672	,11243	1,000
		Marmara	-,20777	,09479	,303
		Ege	-,23029	,10394	,291
		İç Anadolu	-,19984	,10684	,502
		Doğu Anadolu	-,30648	,14528	,350
		Güneydoğu Anadolu	-,01238	,19274	1,000
	Marmara	Karadeniz	,21449	,07841	,094
		Akdeniz	,20777	,09479	,303
		Ege	-,02251	,06565	1,000
		İç Anadolu	,00793	,07016	1,000
		Doğu Anadolu	-,09871	,12089	,983
		Güneydoğu Anadolu	,19540	,17509	,923
	Ege	Karadeniz	,23701	,08925	,114
		Akdeniz	,23029	,10394	,291
		Marmara	,02251	,06565	1,000
		İç Anadolu	,03045	,08209	1,000

	Doğu Anadolu	-,07619	,12818	,997
	Güneydoğu Anadolu	,21791	,18020	,890
İç Anadolu	Karadeniz	,20656	,09262	,283
	Akdeniz	,19984	,10684	,502
	Marmara	-,00793	,07016	1,000
	Ege	-,03045	,08209	1,000
	Doğu Anadolu	-,10664	,13055	,983
	Güneydoğu Anadolu	,18746	,18189	,947
Doğu Anadolu	Karadeniz	,31320*	,13516	,030
	Akdeniz	,30648	,14528	,350
	Marmara	,09871	,12089	,983
	Ege	,07619	,12818	,997
	İç Anadolu	,10664	,13055	,983
	Güneydoğu Anadolu	,29410	,20683	,790
Güneydoğu Anadolu	Karadeniz	,01910	,18523	1,000
	Akdeniz	,01238	,19274	1,000
	Marmara	-,19540	,17509	,923
	Ege	-,21791	,18020	,890
	İç Anadolu	-,18746	,18189	,947
	Doğu Anadolu	-,29410	,20683	,790

Tablodaki tukey post hoc testleri incelendiğinde;

- Doğu Anadolu'da yaşayan katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri Karadeniz'de yaşayan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksektir. (*p*=,006)
- Doğu Anadolu'da yaşayan katılımcıların kimliğe yönelik tutum düzeyleri Karadeniz'de yaşayan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksektir. (*p*=,030)

3.2.7.4. Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tipi ile Ölçeklerin Analizi

Tablo 20: Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tipleri ile Ölçeklerin Analizi - One Way Anova Testleri

	N	Ortalama	Standart

				Sapma	F	*df*	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	Çekirdek aile	202	1,2982	,20933	4,922	2	,008
	Geniş aile	46	1,4038	,21004			
	Parçalanmış aile	23	1,2800	,25363			
	Toplam	271	1,3146	,21651			
Bedene Yönelik Tutum Düzeyi	Çekirdek aile	202	1,0555	,07949	4,126	2	,017
	Geniş aile	46	1,0940	,10116			
	Parçalanmış aile	23	1,0501	,09136			
	Toplam	271	1,0616	,08549			
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	Çekirdek aile	202	1,5694	,38181	3,593	2	,029
	Geniş aile	46	1,7310	,36556			
	Parçalanmış aile	23	1,5332	,45856			
	Toplam	271	1,5937	,38974			

Tablodaki one way anova testleri incelendiğinde katılımcıların yaşadıkları aile tiplerine göre;

- Kadına yönelik şiddet tutum düzeyi (F(2)=4,922; p<,05),
- Bedene yönelik tutum düzeyi (F(2)=4,126; p<,05),
- Kimliğe yönelik tutum düzeyi (F(2)=3,593; p<,05)

istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmaların aile tipi değişkenin hangi alt grupları arasında olduğunu tespit edebilmek için tukey post-hoc testleri yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 21: Katılımcıların Yaşadıkları Aile Tiplerine Göre Tukey Post Hoc Testleri

	(I) Aile tipi	(J) Aile tipi	Ortalama Farkları (I-J)	Standart Hata	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	Çekirdek aile	Geniş aile	-,10567*	,03487	,008
		Parçalanmış aile	,01817	,04697	,921
	Geniş aile	Çekirdek aile	,10567*	,03487	,008
		Parçalanmış aile	,12384	,05450	,062
	Parçalanmış aile	Çekirdek aile	-,01817	,04697	,921
		Geniş aile	-,12384	,05450	,062
Bedene Yönelik	Çekirdek aile	Geniş aile	-,03854*	,01381	,015

Tutum Düzeyi		Parçalanmış aile	,00537	,01860	,955
	Geniş aile	Çekirdek aile	,03854*	,01381	,015
		Parçalanmış aile	,04391	,02158	,106
	Parçalanmış aile	Çekirdek aile	-,00537	,01860	,955
		Geniş aile	-,04391	,02158	,106
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	Çekirdek aile	Geniş aile	-,16162*	,06307	,029
		Parçalanmış aile	,03620	,08496	,905
	Geniş aile	Çekirdek aile	,16162*	,06307	,029
		Parçalanmış aile	,19783	,09859	,113
	Parçalanmış aile	Çekirdek aile	-,03620	,08496	,905
		Geniş aile	-,19783	,09859	,113

Tablodaki tukey post hoc testleri incelendiğinde;

- Çekirdek aile de yaşayan katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri geniş aile de yaşayan katılımcılara göre anlamlı derecede düşüktür. (*p*=,008)
- Çekirdek aile de yaşayan katılımcıların bedene yönelik tutum düzeyleri geniş aile de yaşayan katılımcılara göre anlamlı derecede düşüktür. (*p*=,015)
- Çekirdek aile de yaşayan katılımcıların kimliğe yönelik tutum düzeyleri geniş aile de yaşayan katılımcılara göre anlamlı derecede düşüktür. (*p*=,029)

3.2.7.5. Katılımcıların İlişki Durumları ile Ölçeklerin Analizi

Tablo 22: Katılımcıların İlişki Durumları ile Ölçeklerin Analizi - One Way Anova Testleri

		N	Ortalama	Standart Sapma	F	*df*	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	İlişkisi Yok	194	1,2590	,19823	15,426	4	,000
	İlişkisi Var	34	1,4407	,17139			
	Nişanlı	8	1,3638	,18635			

	Evli	30	1,4614	,22036			
	Boşanmış	5	1,6540	,13133			
	Toplam	271	1,3146	,21651			
Bedene Yönelik Tutum Düzeyi	İlişkisi Yok	194	1,0466	,07667	6,019	4	,000
	İlişkisi Var	34	1,0967	,09271			
	Nişanlı	8	1,0716	,08421			
	Evli	30	1,1061	,09981			
	Boşanmış	5	1,1215	,11483			
	Toplam	271	1,0616	,08549			
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	İlişkisi Yok	194	1,5005	,36649	13,328	4	,000
	İlişkisi Var	34	1,8089	,30409			
	Nişanlı	8	1,6966	,35704			
	Evli	30	1,8209	,37289			
	Boşanmış	5	2,2191	,25757			
	Toplam	271	1,5937	,38974			

Tablodaki one way anova testleri incelendiğinde katılımcıların ilişki durumlarına göre;

- Kadına yönelik şiddet tutum düzeyi (F(4)=15,426; p<,05),
- Bedene yönelik tutum düzeyi (F(4)=6,019; p<,05),
- Kimliğe yönelik tutum düzeyi (F(4)=13,328; p<,05)

İstatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmaların ilişki değişkenin hangi alt grupları arasında olduğunu tespit edebilmek için tukey post-hoc testleri yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 23: Katılımcıların İlişki Durumlarına Göre Tukey Post Hoc Testleri

	(I) İlişki durumu	(J) İlişki durumu	Ortalama Farkları (I-J)	Standart Hata	*p*
Kadına Yönelik Şiddet Tutum Düzeyi	İlişkisi Yok	İlişkisi Var	-,18172*	,03654	,000
		Nişanlı	-,10478	,07090	,578
		Evli	-,20248*	,03855	,000
		Boşanmış	-,39503*	,08901	,000
	İlişkisi Var	İlişkisi Yok	,18172*	,03654	,000
		Nişanlı	,07694	,07722	,857
		Evli	-,02076	,04923	,993
		Boşanmış	-,21331	,09413	,159

	Nişanlı	İlişkisi Yok	,10478	,07090	,578
		İlişkisi Var	-,07694	,07722	,857
		Evli	-,09769	,07820	,722
		Boşanmış	-,29025	,11204	,075
	Evli	İlişkisi Yok	,20248*	,03855	,000
		İlişkisi Var	,02076	,04923	,993
		Nişanlı	,09769	,07820	,722
		Boşanmış	-,19256	,09493	,255
	Boşanmış	İlişkisi Yok	,39503*	,08901	,000
		İlişkisi Var	,21331	,09413	,159
		Nişanlı	,29025	,11204	,075
		Evli	,19256	,09493	,255
Bedene Yönelik Tutum Düzeyi	İlişkisi Yok	İlişkisi Var	-,05012*	,01533	,011
		Nişanlı	-,02499	,02976	,918
		Evli	-,05951*	,01618	,003
		Boşanmış	-,07493	,03736	,266
	İlişkisi Var	İlişkisi Yok	,05012*	,01533	,011
		Nişanlı	,02513	,03241	,938
		Evli	-,00939	,02066	,991
		Boşanmış	-,02481	,03950	,970
	Nişanlı	İlişkisi Yok	,02499	,02976	,918
		İlişkisi Var	-,02513	,03241	,938
		Evli	-,03452	,03282	,831
		Boşanmış	-,04994	,04702	,826
	Evli	İlişkisi Yok	,05951*	,01618	,003
		İlişkisi Var	,00939	,02066	,991
		Nişanlı	,03452	,03282	,831
		Boşanmış	-,01542	,03984	,995
	Boşanmış	İlişkisi Yok	,07493	,03736	,266
		İlişkisi Var	,02481	,03950	,970
		Nişanlı	,04994	,04702	,826
		Evli	,01542	,03984	,995
Kimliğe Yönelik Tutum Düzeyi	İlişkisi Yok	İlişkisi Var	-,30837*	,06663	,000
		Nişanlı	-,19607	,12929	,553
		Evli	-,32032*	,07031	,000
		Boşanmış	-,71861*	,16233	,000
	İlişkisi Var	İlişkisi Yok	,30837*	,06663	,000
		Nişanlı	,11230	,14083	,931
		Evli	-,01195	,08977	1,000
		Boşanmış	-,41024	,17165	,121

Nişanlı	İlişkisi Yok	,19607	,12929	,553
	İlişkisi Var	-,11230	,14083	,931
	Evli	-,12425	,14260	,907
	Boşanmış	-,52254	,20431	,081
Evli	İlişkisi Yok	,32032*	,07031	,000
	İlişkisi Var	,01195	,08977	1,000
	Nişanlı	,12425	,14260	,907
	Boşanmış	-,39829	,17312	,148
Boşanmış	İlişkisi Yok	,71861*	,16233	,000
	İlişkisi Var	,41024	,17165	,121
	Nişanlı	,52254	,20431	,081
	Evli	,39829	,17312	,148

Tablodaki tukey post hoc testleri incelendiğinde;

- İlişkisi olmayan katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri evli, boşanmış ve ilişkisi olan katılımcılara göre anlamlı derecede düşüktür. (*p*=,000; *p*=,000; *p*=,000)
- İlişkisi olmayan katılımcıların bedene yönelik tutum düzeyleri evli ve ilişkisi olan katılımcılara göre anlamlı derecede düşüktür. (*p*=,011; *p*=,003)
- İlişkisi olmayan katılımcıların kimliğe yönelik tutum düzeyleri evli, boşanmış ve ilişkisi olan katılımcılara göre anlamlı derecede düşüktür. (*p*=,000; *p*=,000; *p*=,000)

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet tarih boyunca var olan bir tutum olup, çoğu kadının maruz kaldığı, eş, ebeveyn, akraba, arkadaş çevresi ya da bireyin hiç tanımadığı insanlardan dahi gelebilen, kadınlara hem bedensel hem de psikolojik olarak zarar veren bir durumdur. Kadının fizyolojik olarak daha güçsüz olması, onu şiddete karşı daha açık ve savunmasız hale getirmektedir. Özellikle de kadına karşı ekonomik, psikolojik, fiziksel ya da cinsel şiddet uygulayarak baskı kurma yolu ile şiddeti uygulayan birey tarafından istediklerini elde etmek amaçlanmaktadır. Bu şekilde şiddet uygulayarak kadınların özgürlüğü kısıtlanmakta, baskı ile istemedikleri şeyleri yapmaları sağlanmaktadır.

Ülkemizde kadına yönelik şiddet sorununun araştırılması ise 1980'li yıllara dayanmaktadır. Kadına yönelik şiddet çalışmalarının tarihi yakın olduğu gibi aynı zamanda sayısı da yeterli değildir. Günümüzde şiddeti önlemek için çözüm arayışlarına girilerek çözümler üretilmeye çalışılmıştır. Ancak şiddeti önlemekte atılan önemli adımlar da istenilen düzeyde ve derecede şiddeti engelleyememiştir. Şiddet olgusu aksine artarak devam etmektedir. Türkiye Kadına Yönelik Aile içi şiddet araştırma Raporu'na (2015) göre kadınların %43.9'unun duygusal, %35.5'inin fiziksel, %30'unun ekonomik ve %12'sinin cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü de kadın sağlığına verdiği zararlar sebebiyle, şiddeti önem verilmesi gereken ve öncelikli bir sağlık sorunu olarak kabul etmiştir. Kadının şiddete maruz kalması sonucunda ölümler, şiddetli yaralanmalar ve sakatlıklar olduğu gibi ruhsal ve cinsel sorunlara da yol açtığı ortaya çıkmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 raporuna göre dünyadaki kadınların %35'i şiddete maruz kalmaktadır. Raporda kadınların Afrika'da % 36.3'ü, Amerika'da %29.8'i, Avrupa'da %25.4'ü, Güneydoğu Asya'da %37.7'si eşleri tarafından şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir.

Bu araştırma, kadına yönelik şiddeti ele almış olup, bu şiddeti toplumun nasıl algıladığını anlamak amaçlanmıştır. Ancak toplum çok geniş kapsamlı olduğundan

toplumdaki gençlerin fikri incelenmeye karar verilmiştir. Günümüzü ve geleceğimizi oluşturan gençlerin kadına yönelik yapılan şiddetin ne kadar farkında olduklarını belirleyip, şiddete karşı bakış açılarını ve tutumlarını anlayarak gelecekte var olan şiddeti azaltmaya yönelik neler yapılabileceğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırma yapmak için belirli bir örneklem grubu (Kocaeli Üniversitesi lisans ve lisansüstü eğitim gören öğrencilerinden oluşan 271 kişi) belirlenmiş ve araştırma bu kişiler üzerinde yapılmıştır. Araştırmada Yalçın Kanbay, Özgür Aslan, Elif Işık ve Pınar Tektaş tarafından hazırlanan "İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği" ile araştırmacı tarafından oluşturulan "Demografik Bilgiler Formu" kullanılmıştır.

Hazırlanılan Demografik Bilgiler Formunda gençlerin cinsiyeti, yaşları, ebeveynlerinin eğitim durumları, ikamet ettikleri bölgeler, aile tipi ve ilişki durumları sorulmuş, bu bilgiler doğrultusunda kadına yönelik şiddete karşı düşünce ve tutumlarında herhangi bir fark var mı diye inceleme yapılmıştır. İSKEBE Tutum Ölçeği ise kadına yönelik şiddete karşı tutumu iki faktör altında incelemiş; birinci faktör olarak bedene yönelik tutumlar (fiziksel ve cinsel şiddet) ve ikinci faktör olarak da kimliğe yönelik tutumları (psikolojik ve ekonomik şiddet) ele almıştır.

Yapılan analiz sonucunda erkek katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri, bedene yönelik tutum düzeyleri ve kimliğe yönelik tutum düzeylerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Özpulat (2017) ve Uçtu ve Karahan'ın (2016) yaptığı çalışmalarda üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısı ile şiddet arasındaki ilişki incelenmiştir. Özpulat'ın (2017) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip öğrencilerin şiddete eğiliminin azaldığı belirlenmiştir. Uçtu ve Karahan'ın (2016) Karabük Üniversitesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada geleneksel toplumsal cinsiyet algısına sahip bireylerin şiddete eğiliminin daha fazla olduğu bildirilmiştir. Uçar ve arkadaşlarının (2017) yaptığı çalışmada da üniversite öğrencilerinde geleneksel toplumsal cinsiyet algısı arttıkça fiziksel şiddete eğiliminin arttığı belirtilmiştir. Araştırmalardan elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısı arttıkça şiddete eğilimin azaldığı söylenebilir.

Bu çalışmada çekirdek aile de yaşayan katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri, bedene yönelik tutum düzeyleri ve kimliğe yönelik tutum düzeyleri geniş aile de yaşayan katılımcılara göre anlamlı derecede düşük olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde, yapılan bir çalışmada çekirdek aile yapısına sahip kadınların kadına yönelik şiddete daha fazla karşı çıktıkları bildirilmiştir (Ayaz ve Efe 2007). Pakistan'da yapılan bir araştırmaya göre geniş aile tipine sahip kadınların eşi tarafından cinsel ve fiziksel şiddete maruz kalma oranlarının yükseldiği bildirilmiştir (Ali ve ark., 2011). Bununla birlikte Ayrancı ve ark., (2002) yaptığı çalışmada çekirdek aile tipine sahip kadınların daha çok şiddete maruz kaldıkları ortaya konmuştur. Bütün ve arkadaşlarının (2009) yaptığı bir çalışmaya göre, yüksek gelir düzeyine sahip, çekirdek aile yapısında ve yaşamlarının çoğunu şehir merkezinde geçiren erkeklerin bedene yönelik şiddete karşı olmadıkları bildirilmiştir. Bora'nın (2015) yaptığı bir çalışmada ise çocuk sahibi olmayan, şehir merkezinde yaşamını sürdüren, çekirdek aile yapısına sahip, tam gün çalışan ve alkol kullanmayan erkeklerin kadına yönelik şiddete karşı olduğu bulunmuştur. Genç ve arkadaşlarının (2019) yaptığı çalışmada da çocuk sahibi olmayan, yüksek gelir düzeyine sahip ve çekirdek aile yapısına sahip erkeklerin kadına yönelik şiddete karşı olmadıkları bildirilmiştir.

Bu araştırmada ayrıca Doğu Anadolu'da yaşayan katılımcıların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri Karadeniz'de yaşayan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca Doğu Anadolu'da yaşayan katılımcıların kimliğe yönelik tutum düzeyleri Karadeniz'de yaşayan katılımcılara göre anlamlı derecede yüksektir. KSGM tarafından 2008 yılında yapılan çalışmaya göre; kadınlar için cinsel şiddeti açıklamak zor bir durum olarak belirtilmiştir. Aile içinde gerçekleşen cinsel şiddeti ifade etmek kadınlar açısından zor bir durumdur. Söz konusu çalışmanın sonuçlarına göre cinsel şiddet gören kadınların oranı %15'tir (KSGM, 2008). 2014 yılında KSGM'nin yapmış olduğu diğer bir çalışmaya göre, evlenmiş kadınların cinsel şiddet görme oranı %12, cinsel şiddetin gizlenmediği bölge ise Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi olarak karşımıza çıkmıştır. Son 6 yıl içinde cinsel şiddette %3'lük bir azalma istatistiklere yansımıştır (KSGM, 2014).

Bu çalışmada kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ile bedene yönelik tutumlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönde orta şiddette ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ile kimliğe yönelik tutumlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönde yüksek şiddette ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. Bedene yönelik tutumlar alt boyutu ile kimliğe yönelik tutumlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönde orta şiddette ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. Genç ve arkadaşlarının (2019) yaptığı bir çalışmaya göre, yetiştiği ailede şiddete maruz kalan erkeklerin kadına yönelik şiddete karşı olmadıkları, şiddeti benimsedikleri belirlenmiştir. Akan ve Kıran'ın (2017) ve Altıparmak'ın (2018) araştırmalarına göre yetiştiği ailede şiddete maruz kalan erkeklerin kadına yönelik şiddete karşı olmadıkları bulunmuştur. Eşini fiziksel, ekonomik, duygusal ve sözel şiddet türlerine sürekli maruz bırakan erkeklerin bedene ve kimliğe yönelik şiddete karşı olmadıkları belirlenmiştir. Akan ve Kıran'ın(2017) yaptığı bir çalışmaya göre eşine şiddet uygulama sıklığının artması bedene ve kimliğe yönelik şiddeti benimsedikleri, kadına yönelik şiddete karşı olmadığı bildirilmiştir. Genç ve arkadaşlarının (2019) yaptığı bir çalışmaya göre, eşini şiddete maruz bırakma sıklığı arttıkça, eşini şiddete maruz bırakan erkeklerin kadına yönelik şiddete karşı olmadıkları bulunmuştur.

Öneriler;

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- Kadına yönelik şiddetle ilgili olumlu tutumları değiştirmek ve kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla kadına şiddetle ilgili toplumun farkındalığını artıran ve bilinçlendiren eğitimler yapılmalıdır.
- Şiddete maruz kalma durumunda kadınlar, kendilerini korumak için başvurabilecekleri kurumlar ve destek merkezleri konusunda bilgilendirilmelidir.
- Kadına yönelik şiddetle ilgili olumlu tutumları değiştirmek ve kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla bireylerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısını arttıran eşitimler yapılmalıdır.

- Kadınlara göre erkeklerin kadına şiddete yönelik tutumları daha kabul edici ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet algıları daha düşük olduğundan özellikle erkeklere yönelik eşitlikçi ve bilinçlendirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Kadın ve erkeklerin eşitim düzeyi yükseldikçe kadına yönelik şiddete daha fazla karşı çıktıkları ve daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları belirlendiğinden, kadına yönelik şiddetin önlenebilmesi için toplumun eşitim seviyesi yükseltilmelidir.
- Aile içinde şiddete tanıklık etmek ve maruz kalmak bireylerin kadına yönelik şiddete olumlu tutumlarını arttırdığından, aile içinde şiddete yönelik tüm söylem ve davranışlardan kaçınılmalıdır.
- Aile içinde şiddete tanıklık etmek ve maruz kalmak bireylerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısını azalttığından aile içinde şiddete yönelik tüm söylem ve davranışlardan kaçınılmalıdır.
- Kadına yönelik şiddeti önlemek ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip bireyler yetiştirmek için okullarda ders programlarına ilgili dersler eklenmelidir.
- Görsel, yazılı ve sosyal medyada kadına şiddete karşı çıkan ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısını benimseyen kamu spotlarına yer verilmelidir.
- Şiddete maruz kalan kadının başvurduğu ilk kurum sağlık kuruluşlarıdır. Sağlık kuruluşlarında çalışan tüm profesyonellere şiddete maruz kalan kadını tanımaları konusunda dikkatli olmaları ve kadına nasıl yardım etmeleri konusunda bilgi sahibi olmaları konusunda eğitimler düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Akad, Mehmet ve Vural Dinçkol, Bihterin. (2011). *Genel Kamu Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6. Basım, Der Yayınları, İstanbul, s.266.

Aktaş, Aliye Mavili. (2006). *Aile içi şiddet.* Ankara: Elma Yayıncılık.

Altınay, Ayşe Gül ve Arat, Yeşim. (2008*). Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, 2. Baskı, İstanbul.

Anayurt, Ömer. (2004). *Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.30.

Anıl, Ela., Pınar, İlkkaracan, Zülal Kılıç vd. (2001). Pekin+5: Birleşmiş Milletler'de Kadının İnsan Hakları Ve Türkiye'nin Taahhütleri, Kadının İnsan Hakları Projesi (KİHP) - Yeni Çözümler Vakfı İrtibat Bürosu.

Araslı, Utkan. (2015). *Anayasal Temel İlke ve Kavramlar (Anayasa Mahkemesi İptal Kararları Açısından)*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, s.13.

Bourdieu, Pierre. (2014), *Eril Tahakküm*. (Çev. Bediz Yılmaz). İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

Büyüköztürk, Şener. (2007), *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El* Kitabı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Donnelly, Jack. (1995). *Teoride ve Uygulamada Evrensel İnsan Hakları*, Çev.: Erdoğan, Mustafa ve Korkut, Levent, Ankara.

Döner, Ayhan. (2003). *İnsan Haklarının uluslararası alanda korunması ve Avrupa sistemi (1. Baskı)*. Ankara: Seçkin.

Dural, Mustafa., Öğüz, Tufan ve Gümüş, Mustafa Alper. (2013). *Aile Hukuku*, Yedinci Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul, ss.145-154.

Gemalmaz, Mehmet Semih. (2003). *İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş*, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul-2001, ss.320-321.

Gözübüyük, A. Şeref ve Gölcüklü, Feyyaz. (2016). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması*, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.

Kalabalık, Halil. (2015). *İnsan Hakları Hukuku*, Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.117.

Kalaycı, Şeref. (2010), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara.

Karasar, Niyazi. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi,* 25.basım, Nobel Yayın, Ankara, s.71.

Köşgeroğlu, Nedime. (2009). *Şiddet Çıkmazında Kadın*, Anfora Yayıncılık, İstanbul, s.115.

Kurtuluş Kemal. (2010). *Araştırma Yöntemleri*, Türkmen Kitapevi, İstanbul.

Özdamar, Demet. (2009). *Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW) ve Ek İhtiyari Protokol'ün İç Hukukumuza Özellikle Yeni Aile Hukukumuza Etkisi,* 1.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, ss.51-256.

Platon. *Yasalar I-II*. (Çev. Candan Şentuna ve Saffet Babür). İstanbul:Kabalcı. ss.357-376.

Sancar, Türkan Yalçın. (2013). *Türk Ceza Hukukunda Kadın,* Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.193.

Şıklar, Emel ve Yüzer, Ali Fuat.(2006). İstatistik, Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Yayınları, Eskişehir.

Tanör, Bülent ve Yüzbaşıoğlu, Necmi. (2016). 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, 16. Basım, Beta Yayıncılık, İstanbul, s.129.

Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Açıkel, Seher. (2009). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınma evi Önlemi: Türkiye Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı, Ankara.

Akan, Y. ve Kıran, E.B. (2017). Erkeklerin şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. International Journal of Education Technology and Scientific Researches, sayı: 2, ss.47-71.

Akkaş, İbrahim ve Uyanık, Zeki. (2016). *Kadına yönelik şiddet.* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, sayı 6 (1), s.32-42.

Akyıldız, Mustafa. (2014). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi*. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, s.39.

Ali, T.S., Asad, N., Mogren, I., ve Krantz, G. (2011). Intimate partner violence in urban Pakistan: prevalence, frequency, and risk factors. International journal of women's health, 3, 105.

Altıparmak, İ.B. (2018). Sosyal öğrenmenin aile içi şiddete etkisi. Social Sciences Review of the Faculty of Sciences & Letters University of Uludag/Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(34).

Archer, Dane ve Gartner, Rosemary. (1996). *Barış Dönemi Kayıpları: Savaşa Katılmayanların Şiddet İçeren Davranışlarında Savaşın Etkisi.* (Çev. Aysun Babacan) Cogito, Sayı:6-7, Kış-Bahar. s.248.

Arendt, Hannah. (1970). *On Violance*, New York, Hartcourt, ss. 46-56.

Arslan, Gülay. (2004). *Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme (Öngörülen Haklar ve Öngörülen Usuller),* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, cilt: 62, sayı:1-2, s. 9.

Aslanova, Kemale. (2014). *Medeni Kanun Kapsamında Kadına Yönelik Şiddet*, Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi, cilt: 3, sayı: 8, , ss. 52-53.

Atkinson, R.L., Atkinson, R.,C., Smith, E.E., Bem, Daryl J. (1993). *Introduction to Psychology*. Orlando. Harcourt Brace & Company.

Atman, Ümit Cihan. (2003). *Kadına Yönelik Şiddet: Cinsel taciz/ırza geçme.* Sted Dergisi. 12(9), ss.333-335.

Ayaz, S., ve Efe, Ş.Y. (2007). Ankara Kalesi Bölgesinde Yaşayan Kadınların Yeni Türk Medeni Kanunu, Yeni Türk Ceza Kanunu ve Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Kadın Sağlığı ile İlgili Bölümlerine İlişkin Bilgi Düzeyleri. Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi, 15(2), 69-80.

Ayrancı, Ünal., Günay, Yasemin., ve Ünlüoğlu, İlhami. (2002). *Hamilelikte Aile İçi Eş Şiddeti: Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma*. Anadolu Psikiyatri Dergisi.3, ss.75-87.

Bakırcı, Kadriye. (2015). *İstanbul Sözleşmesi*, Ankara Barosu Dergisi, sayı: 4, s. 136.

Baştürk, Efe. (2012). *Şiddet ve Siyasallığın Arkeolojisi: Benjamin ve Agamben Üzerinden "Gewalt"i Yeniden Okumak".* 1. Ulusal Genç Sosyal Bilimciler Kongresi. s.1.

Baron, R. A., Bryne, D., Kantovitz, B.H. (1981). *Psychology, Understanding Behavior*. Tokyo. Holt-Saundars Japan.

Bıçak, Vahit. (2000). *Yeni Yapısıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi,* Liberal Düşünce, cilt: 5, sayı: 17, s. 48.

Bızancır, Mahmut. (2014). *Ailede Kadına Yönelik Şiddeti Meşru Görme, Cinsiyetçilik, Öznel İyi Oluş: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Bolevin, Sibel. (2016). *Kadına Yönelik Şiddette Devletin Hukuki Sorumluluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Bora, A. (2015). Evlilikte kadına yönelik şiddet: tutum, yaşantı ve yasal farkındalık açısından cinsiyetler arası karşılaştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Boyacıoğlu, İnci. (2016). *Dünden Bugüne Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalara Davet*, Dokuz Eylül üniversitesi, İzmir, s.127.

Bölükbaşı, Özge. (2014). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması*, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, s. 65.

Bütün, C., Can, M., Dokgöz, H., Turan, N., ve Sözen, Ş. (2009). Violence and other reasons as cause of death in women. Cumhuriyet medical journal, 31(3), ss.211-219.

Canikoğlu, Seher Kırbaş. (2015). *Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat(İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun)*. Ankara Barosu Degisi, sayı:3, s.360.

Civelek, Jale. (1992). *Evrensel Düzeyde Haklara Genel Bir Bakış*. Argumentum Aylık Hukuk Dergisi, 25, 381-389.

Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Çağıran, Mehmet Emin. (2007). *14 No'lu Protokol Çerçevesinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Denetim Sisteminde İyileştirme Çalışmaları,* SÜİİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, cilt:7, sayı:13, s.4.

Çakıroğlu, Neslihan. (2017). *Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Çetiner, Ş. Gökçen. (2006). *Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar ve İntihar Olasılığı*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Dalkır Kahveci, Ayşegül. (2019). *6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddeti Önlemedeki Rolü,* Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirkır-Ünlü, Müge. (2012). *İstanbul Sözleşmesi'nin (Kadına Yönelik Şiddet Ve Aile-İçi Şiddetin Önlenmesi Ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi) Ulusal Hukuk Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Billimler Enstitüsü, İstanbul.

Dişsiz, Melike ve Şahin Hotun, Nevin. (2008). *Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet*, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi, sayı.1, s.50.

Doğan, Nuri ve Başokçu, T. Oğuz. (2010*). İstatistik Tutum Ölçeği İçin Uygulanan Faktör Analizi ve Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması*, Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, sayı:1(2), ss.65-71.

Doğan, Recep. (2016). *Kadının Şiddete Karşı Korunmasında Devletin Özen Yükümlülüğü ve Uluslararası Standartlar*, (Özen), Ankara Barosu Dergisi, sayı:2, ss. 96.

Doğanavşargil, Özge ve Vahip, İnci. (2007). *Fiziksel Eş Şiddetini Belirlemede Klinik Görüşme Yöntemi,* Klinik Psikiyatri Dergisi, cilt 10, ss.125-136.

Dönmez, Oğuz. (1985). *İnsan Haklarının Milletlerarası Alanda Korunması.* Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(3), 223-285.

Dursun, Yücel. (2011). *"Şiddetin izini sürmek: Şiddet nedir?"* Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, sayı 12, s.3.

Ergin, Nilüfer ve Bilgel, Nazan. (2001). *Bursa il merkezinde kadınlara yönelik şiddetle ilgili durum saptaması araştırması*. Hemşire ve Ebeler İçin Hemşire Dergisi, 51(1-2), ss.12-16.

Eroksal Ülger, Gülçin. (2015). Türk Anayasalarında Kadın Hakları ve Uygulamalarıyla İlgili Bir Değerlendirme", Yasama Dergisi, sayı:31, Dünya Kadınlar Günü Özel Sayısı I, s.31.

Erten, Yavuz ve Ardalı, Cahit. (1996*). Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları.* Cogito, Sayı: 6-7, Kış-Bahar. s.160.

Fawole, O. I. (2008). *Economic violence to women and girls.* Is it receiving the necessary attention?. Travma, Violence & Abuse, sayı:9 (3), s.167.

Galtung, Johan. (1969). *Violence, Peace, and Peace Research*, Journal of Peace Research, Sayı 6, s.168.

Galtung, Johan. (1999). *Bir Başka Açıdan İnsan Hakları*. Çev.: M. Sözen, İstanbul.

Genç, Y., Altınparmak, Ü. İ. B., ve Ustabaşı Gündür, Ü. D. (2019). Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği. Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences, 21(2), ss.391-408.

Görücü, Mesut. (2018). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Yasal Mevzuat, Emniyet Birimlerindeki Uygulama Ve Antalya Örneği,* Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, ss.16-18.

Güler, Nuran. Tel, Hatice. ve Özkan-Tuncay, Fatma. (2005). *Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı*. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 27(2), ss.51–56.

Gülmez, Mesut. (1994). *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin Hazırlık Süreci ve 11. Madde*, İnsan Hakları Yıllığı, sayı: 16/1, ss. 15-36.

Heise, L.L. (1998*). Violence Against Women: An İntegrated*, Ecological Framework. Violence Against Women, 4(3), ss.262-290.

İlkkaracan, Pınar. (1998). *Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile* [Woman and Family in East Anatolia] in AB Hacimirzaoglu (ed.) 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler [Women and Men in 75 Years (of the Turkish Republic)].

Ilkkaracan, Pınar, Leyla, Gülçür ve Arin, Canan. (1996). "*Sicak yuva masali." Kadinin İnsan Haklari Projesi* ("Hot Slots Tale" Women's Human Rights Project). İstanbul: Metis.

İçli, Tülin Günşen. (1994). *Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul-İzmir Örneği*. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:11, Sayı:1-2; 7 -20.

Karal, Dilek ve Aydemir, Elvan. (2012). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet.* USAK Sosyal Araştırmalar Merkezi Uluslararası Stratejik Araştırma Kurumu, Rapor No: 12-01). Ankara: USAK, ss.12-54.

Karınca, Eray. (2008). *Kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin hukuksal durum ve uygulama örnekleri.* TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Keleş, Ruşen ve Ünsal, Artun. (1996). *"Kent ve Siyasal Şiddet",* Cogito, sayı 6-7, KışBahar. s.91.

Kemerli, Nurhayat. (2003). *Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet.* Kadına Yönelik Şiddet ve Hekimlik Sempozyum Kitabı. Ankara: Ankara Tabip Odası Yayınları. ss.41-58.

Kırbaş Caniklioğlu, Seher. (2015). *Kadının Beyanı Esastır: Çok Bilinmeyenli Bir Denklem*, Ankara Barosu Dergisi, sayı: 4, ss. 229-253.

Kocacık, Faruk. (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet,* Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas, s.34-36.

Konuk, Bahar. (2008). *Avrupa Birliği Hukukunda Kadın Erkek Eşitliği*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Korkut-Owen, Fidan. ve Owen, W. Dean W. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi*, T.C. Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

Kul Uçtu, A., ve Karahan, N. (2016). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsiyet Rolleri, Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Şiddet Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches, 5(8), ss.286-291.

Kuyucu, Nisan. (2015). *Kadınların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önünde Adalete Erişim Sorunu: Mahkeme Kararlarında Cinsiyet Ayrımcılığı Olarak Kadına Yönelik Şiddet.* Fe Dergi: Feminist Eleştiri, sayı: 7(1), s.61.

Levinson, David. (1988). *"Family violence in cross-cultural perspective."* Handbook of family violence. Springer, Boston, MA, 1988. 435-455.

Liddell ve Scott. (1964). *Greek-English Lexicon,* Oxford: The Clarendon Press.

Martin, Del. (1981). *Battered wives*. Volcano Press.

Memiş. Emel (2015). *Şiddet ve Ekonomi. Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri*. Der. Betül Yarar. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. s.176.

Michaud, Yves. (1986). *Şiddet.* (Çev. Cem Muhtaroğlu), İstanbul: İletişim Yayınları, Presses Universitaires de France.

Moroğlu, Nazan. (1999). *Kadınlarımızla Birlikte 10 Yıl*, İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Kadın Araştırma Derneği, İstanbul, ss.46-47.

Moroğlu, Nazan. (2005). *Uluslararası Belgelerde Kadın Erkek Eşitliği*, İstanbul Barosu yayını, ss.145-148.

Moroğlu, Nazan. (2009*). Kadınların İnsan hakları Sözleşmesi*. XII Levha yayını, İstanbul, s.109.

Moroğlu, Nazan. (2012). *Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi.* Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 99, s.359.

Moroğlu, Nazan. (2013). *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve İstanbul Sözleşmesinin Değerlendirilmesi*, İstanbul.

Ocak, Deniz. (2017). *Bir İnsan Hakları Sorunu Olarak Kadına Yönelik "Şiddet*". Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Oskay, Ümran Yeşiltepe. ve Dikencik, Birsen Küçük. (2005). Tecavüz ve hemşirelik bakımı. Sağlık ve Toplum Dergisi. sayı 15(1), ss.1-13.

Owen, Fidan K. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, KSGM Yayınları, Ankara, ss.9-16.

Özçoban, Alara Didem. (2018). *Kadına Yönelik Şiddet Olaylarının Önlenmesi.* Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, s.47.

Özerkmen, Necmettin ve Gölbaşı, Haydar. (2010). *Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet.* Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Sayı: 15, Diyarbakır.

Özmen, Ahmet. (2006). *Öfke: Kuramsal Yaklaşımlar ve Bireylerde Öfkenin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Etmenler*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Sayı:1 Cilt:39, Ankara. ss.45-46.

Özpulat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi-BÜSBİD, 2(2), ss.151-161.

Öztürk, Özlem. (2011). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss.8-47.

Polat, Oğuz. (2016). *Şiddet,* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, cilt:22.

Sarı, Kibar Seyhun. (2010). *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, ss.34-35.

Sarıcı, Yılmaz. (2013). *Kadına Yönelik Şiddet.* Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, s.23.

Sever, Çiğdem. (2012). *Kadına Karşı Ev içi Şiddette Devletin Sorumluluğu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Opuz v. Türkiye Kararı*, Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, s.1(2), s.22.

Sezgin, Handan. (2007), *Partneri Tarafından Şiddet Görmüş Ve Kadın Sığınma Evinde Barınan Kadınların Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri İle Algıladıkları*

Sosyal Desteğin Ruhsal Sağlıkları İle İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü. İstanbul.

Şahin, Erkan Melih, Yetim, Dilek ve Öyekçin, Demet Güleç. (2012). "*Edirne'de Kadına Yönelik Eş Şiddeti Yaygınlığı ve Kadınların Şiddete Karşı Tutumları*." Cumhuriyet Medical Journal 34.1, ss.23-32.

Şener, Bozkurt Ekin. (2011). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi.* T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

Tamgoç Yıldız, Songül. (2019). *Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans tezi, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Iğdır.

Taşdemir Afşar, Selda. (2015). *Türkiye'de Şiddetin "Kadın Yüzü".* Sosyoloji Konferansları, No:52, ss. 716-726.

TBMM Raporu (2006). *Töre ve Namus Cinayetleri İle Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*, TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Can Ofset Matbaa, Ankara, s.103.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü(KSSGM). (2003). Pekin +5 Siyasi Bildirgesi ve Sonuç Belgesi, 2. Baskı, Ankara, s.3.

T.C. Resmi Gazete. (17.02.1926). *Türk Kanunu Medenisi (Mülga),* sayı: 743.

T.C. Resmi Gazete. (27.05.1949). *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,* sayı: 7217.

T.C. Resmi Gazete. (03.09.1981). *Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme,* sayı: 34/180.

T.C. Resmi Gazete. (18.10.1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,* sayı: 2709.

T.C. Resmi Gazete. (03.10.2001). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun,* sayı: 4709.

T.C. Resmi Gazete. (22.11.2001). *Türk Medeni Kanunu,* sayı: 4721.

T.C. Resmi Gazete. (07.05.2004). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun,* sayı: 5170.

T.C. Resmi Gazete. (07.05.2010). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*, sayı: 5982.

T.C. Resmi Gazete. (11.10.2011). *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi,* sayı:210.

T.C. Resmi Gazete. (20.03.2012). *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*, sayı: 6284.

TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tomba, Massimiliano. (2009). *"Another Kind of Gewalt: Beyond Law Re-Reading Walter Benjamin"*, Historical Materialism, ss.126-144.

United Nations. (2003). *The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and it's optional protocol* (Handbook for Parliamentarians). Switzerland: United Nations, s.8.

Ünsal, Artun. (1996*). Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi*. Cogito Dergisi, ss.6–7.

Uygur, Gülriz, ve Çağlar Gürgey, İrem. (2014). *Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları İhlali ve Bunun Bir Örneği Olarak Kadına Yönelik Şiddet.* Kadına Yönelik Şiddet ve Ev-İçi Şiddet (İç.) Edt.: Funda Kaya, Nadire Özdemir, Gülriz Uygur, s.19.

Wade, Francis C. (1971). *"On Violence".* The Journal of Philosophy. Vol:68, No:12, s.370.

Walby, Sylvia (2012), *Violence And Society: Introduction To An Emerging Field Of Sociology,* Current Sociology, Vol. 25, ss.95-128.

Waldenfers, Bernhard. (2006). *"Violence as Violation", Violence, Victims, Justifications: Philosophical Approaches* (Ed. Felix O Murchadha), Germany: Peter Lang, ss. 73-94.

Watts, Charlotte ve Cathy Zimmerman. (2002). *"Violence Against Women: Global Scope and Magnitude."* The lancet 359(9313), ss.1232-1237.

Yanıkkerem, Emre. (2002). *15-49 Yaş Evli Kadınların Aile İçi Şiddete İlişkin Görüşlerinin ve Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yaşlıoğlu, Murat. (2017) *Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması*, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, cilt:46, Özel Sayı, ss. 74-85.

Yetim, Dilek ve Şahin, Erkan Melih. (2008). *Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım,* Aile Hekimliği Dergisi, II, 2, ss.48-50.

Yılmaz, Elif. (2013). *"Ekonomik Sömürü ve Şiddet Mağduru Çocuklar: Sokakta Çalıştırılan Çocuklar Sorunu"*, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1. Sayı.

Yörük, Şirin. (2018). *Kadına Yönelik Şiddet Olgusu ve Yazılı Basında Temsili Üzerine Bir Araştırma.* Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Elektronik Kaynaklar

Atlantic Character. (14 August 1941). https://avalon.law.yale.edu/wwii/atlantic.asp Erişim tarihi: 20.01.2020.

CEDAW. (1992). *19 no'lu Tavsiye Kararı.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/08/cedaw_komitesinin_19_sayili_genel_tavsiye_karari.pdf Erişim Tarihi: 13.01.2020.

Declaration by the United Nations. (1 January 1942). Erişim tarihi: 06.02.2020 https://avalon.law.yale.edu/20th_century/decade03.asp

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2004). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003*, Ankara. Erişim tarihi: 04.01.2020. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/pdf/TNSA2003-AnaRapor.pdf

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Ankara. Erişim tarihi: 25.01.2020 http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW). (1985). https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CEDAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf Erişim tarihi: 12.01.2020.

TBMM İnsan Hakları Komisyonu. *Bakanlar Kurulu Kararı.* Erişim tarihi: 10.01.2020 https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/01/EvrenselBeyanname.pdf

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1995). *Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları.* ss.143-144. http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/558_1.pdf Erişim tarihi: 28.01.2020.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü(KSGM). (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi*, Ankara, s.38. Erişim tarihi: 10.01.2020. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2008-AnaRapor.pdf

WHO. (2002). *The world health report 2002: reducing risks, promoting healthy life.* World Health Organization. ss.79-80. Erişim tarihi: 19.10.2021 http://www.who.int/whr/2002/en/whr02_en.pdf

EKLER

Değerli katılımcı; aşağıda kadına yönelik şiddetle ilgili tutumları içeren maddeler verilmiştir. Her bir maddeyi değerlendirerek; sizin için en uygun olduğunu düşündüğünüz kutucuğu işaretleyiniz.

	KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUM ÖLÇEĞİ (İSKEBE TUTUM ÖLÇEĞİ)	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Kadın, bir yere gideceği zaman erkekten izin almalıdır.	1	2	3	4	5
2	Kadın evlendiğinde kocasının soyadını almalıdır.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
3	"Kocandır. Hem sever hem döver." sözünü benimserim.	1	2	3	4	5
4	Cinsel tacize uğrayan kadının bunda kabahati vardır.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
5	Kadının, erkeğin kontrolü altında olması gerekmez.	1	2	3	4	5
6	Kadının harcamaları erkeğin kontrolü altında olmalıdır.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
7	Kadınlar, erkeklerin yoğun olduğu yerlere tek başlarına gitmemelidir.	1	2	3	4	5
8	Dayağın iyi bir terbiye aracı olduğunu düşünürüm.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
9	Kadın, istemese bile, eşiyle ilişkiye girmek zorundadır.	1	2	3	4	5
10	Erkeğin, kadını dövmesi için geçerli sebepleri olduğuna inanırım.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
11	Kadınların, çoğunluğu erkek olan bir iş yerinde çalışmasını doğru bulmam.	1	2	3	4	5
12	Şiddeti ağır olmadıkça, dayağı mazur görürüm.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
13	Ailede maddi konulara erkek karar vermelidir.	1	2	3	4	5
14	Kadınlara laf atılması gayet normaldir.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
15	Kadın, istemese bile, erkeğin istediği şekilde cinsel ilişkiye girmelidir.	1	2	3	4	5
16	Namus adına işlenmiş cinayetlerde haklılık payı olduğunu düşünürüm.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
17	Kadın, istemese bile, sırf erkek istiyor diye çocuk doğurmalıdır.	1	2	3	4	5
18	Erkek istemiyorsa kadın çalışmamalıdır.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
19	Erkek, gerekli gördüğünde, kadının evden dışarı çıkmasına izin vermemekte haklıdır.	1	2	3	4	5
20	Fiziksel şiddetin derecesi çok değilse şiddeti mazur görürüm.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
21	Kadınların geç saatlere kadar dışarıda olmasını yanlış bulurum.	1	2	3	4	5
22	Yalnız başına gezen bir kadına laf atılması normaldir.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
23	Kadınların her sektörde çalışmasını doğru bulmam.	1	2	3	4	5
24	Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olmasını normal karşılarım.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
25	Kadın söz dinlemiyorsa onun dövülmesi bu sorunu çözer.	1	2	3	4	5
26	Bazı kadınların sözlü tacizi hak ettiklerini düşünürüm.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
27	Kadın, erkeğin izin vermediği bir giysiyi giymemelidir.	1	2	3	4	5
28	Geç saatlerde dışarda olan bir kadının tacize uğraması doğaldır.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
29	Erkek yeterince para kazanıyorsa kadının çalışmasına gerek yoktur.	1	2	3	4	5
30	Kadına fiziksel şiddet uygulanmasının sebebinin, kadının kendisi olduğunu düşünürüm.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**

ÖZGEÇMİŞ

Duygu Güreşci, 2013 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Hizmet lisans eğitimine başladı ve 2017 yılında mezun oldu. 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Programında yüksek lisans eğitimine başladı.